

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Verbalizace ohrožení ve veřejném prostoru
v neformálně transmitovaných textech**

Kateřina Dobrovolná

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Diplomová práce

**Verbalizace ohrožení ve veřejném prostoru
v neformálně transmitovaných textech**

Kateřina Dobrovolná

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

Ústav etnologie

Filozofická fakulta

Univerzita Karlova v Praze

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především PhDr. Petru Janečkovi, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné připomínky.

Dále upřímně děkuji všem, kteří se podíleli na výzkumu, či mi jakkoliv jinak přispěli svými radami a podporou k napsání této práce.

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 METODOLOGIE	3
2. 1 Dotazníky	3
2. 2. Rozhovory	4
2. 3 Freelisting.....	7
3 TERMINOLOGIE	10
3. 1 Současná pověst	10
3. 2 Fáma	13
3. 3 Anekdota.....	14
3. 4 Menšina	15
3. 5 Předsudek	16
3. 6 Kolektivní paměť a veřejný prostor	17
4 TRADIČNÍ A MODERNÍ FOLKLOR.....	19
4. 1 Nahrazení démonických bytostí „reálnými“	20
5 ZPŮSOBY TRANSMISE.....	24
5. 1 Okolnosti vzniku fámy/pověsti a její transmise	25
6 KONSTRUOVÁNÍ „OHROŽUJÍCÍCH“ ETNIK.....	28
6. 1 Cikáni	29
6. 2 Vietnamci	31

6. 3 Ukrajinci.....	32
6. 4 Arabové.....	34
6. 5 Židé	36
6. 6 Slováci	37
7 KLASIFIKACE A KATALOGIZACE SEBRANÝCH NARATIVŮ..	38
7. 1 Menšiny jako součást pověstí.....	40
7. 2 Narace týkající se konstruování „ohrožujících“ etnik	41
7. 3 Strach z kontaminace jídla	51
7. 4 Narace týkající se kontaminace jídla „těmi druhými“	51
7. 5 Obavy z veřejného prostoru – démonizace konkrétních lokalit	56
7. 6 Narace týkající se obav z veřejného prostoru.....	57
7. 7 Etnické menšiny jako součást anekdot.....	61
7. 8 Vztah realistických vyprávění a fiktivních anekdot	62
8 VÝSLEDKY VÝZKUMU	66
8. 1 Přístup k problematice	67
9 ZÁVĚR.....	69
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	71
11 RESUMÉ – SUMMARY.....	76
12 PŘÍLOHA.....	77

12. 1 Grafy z dotazníkového šetření	77
12. 2 Ukázka náhodně vybraných vtipů z dotazníkového šetření.....	82
12. 3 Osnova rozhovoru	84
12. 4 Seznam respondentů polostrukturovaných rozhovorů	84
12. 5 Seznam „nebezpečných“ míst ve veřejném prostoru v Plzni	85
12. 6 Tabulky z programu ANTHROPAC	87

1 ÚVOD

Pověsti, fámy a anekdoty tvoří významnou součást folkloru, a to jak tradičního, tak moderního. Ačkoliv by se laikově oku mohlo zdát, že tato tematika s antropologií jako takovou příliš nesouvisí, odborník může vidět naopak v tomto propojení hlubší souvislost (Dundes 1999: 2). Například William R. Bascom považuje folkloristická studia za integrální součást kulturní antropologie (Bascom 1953: 283). Právě díky mýtům, pověstem a ústnímu tradováníi obecně se zachoval nespočet lidských svědectví, pravd – i když zubem času a množstvím vypravěčů velice obroušených a modifikovaných – a dokonce též ponaučení do budoucna. Morální ponaučení je například pro pověsti rysem vyloženě typickým. Antropologie, obecně definována jako nauka o člověku, se tedy zabývá (nebo by se alespoň zabývat měla) též mýty a lidovou slovesností a neměla by ponechávat tuto důležitou práci, při níž jsou odhalovány nejskrytější lidské obavy, tužby a myšlenky, pouze folkloristům (Janeček 2011: 11). Vždyť člověk je kulturní antropologií mj. definován jako *homo narrans* (Šrámková 2002: 196). „*Tím, že „moderní pověsti“ referují o výjimečných událostech, které se odehrávají v kulisách současné každodennosti a které mohou každého kdykoliv potkat, odrážejí způsob, jak se moderní člověk vztahuje ke skutečnu.*“ (Lozoviuk 2005: 31).

Cílem této diplomové práce je terénní dokumentace, klasifikace, katalogizace (Brunvand 2001) a interpretace současných kolektivních neformálně transmittovaných textů, neboli současných pověstí, fám, anekdot a biografických vyprávění, v oblasti části západních Čech, které jsou tradovány ve veřejném prostoru (orální transmisí a na sociálních sítích) a které zdůrazňují fenomén etnicity vnímané jejich nositeli jako ohrožení tohoto prostoru. Pověsti a fámy jsou totiž mj. jedním z nejdůležitějších faktorů, které se podílejí na předsudcích, diskriminaci a násilí jako takovém (Knopf 1975; Fine in Campion-Vincent et al. 2005: 2).

Práce je členěna do tří hlavních tematických oddílů, které jsou úzce spjaty s lidovými modely ohrožení ve veřejném prostoru. Konkrétně se

dělí na 1) narace týkající se konstruování „ohrožujících“ etnik žijících na území České republiky, dále na 2) narace související se strachem z kontaminace jídla v restauračních zařízeních a ve stáncích s rychlým občerstvením, v nichž pracují či které provozují příslušníci určitého etnika, a v neposlední řadě na 3) narace týkající se obav z veřejného prostoru jako takového – démonizaci určitých lokalit v souvislosti s výskytem takto kulturně konstruovaného etnika.

V návaznosti na tyto tematické celky je zde mj. nastíněn potenciální historický proces postupného zrealističtování těchto narativů, tedy postupného narativního přechodu (který naznačila již předchozí analýza těchto textů v podání jiných autorů) od „démonických“ bytostí, vystupujících v tradičních pověstech, k bytostem „reálnějším“, vyskytujícím se v pověstech současných. Tyto „reálnější“ bytosti na sebe mnohdy berou právě podobu postav etnicky odlišných od majoritní populace.

Dále následuje sice okrajový, ale z hlediska celistvosti textu nezbytný pokus o komparaci sebraných a analyzovaných realistických textů s nasbíranými anekdotami na identické téma, týkající se menšin a cizinců žijících na území České republiky. Součástí práce je též snaha o demonstraci jak jejich tematické, tak motivické příbuznosti či naopak odlišnosti, a jejich příbuzné, nebo naopak odlišné sociální a kulturní funkce.

2 METODOLOGIE

Výzkum probíhal na základě osvědčené metodologie analytické práce s neformálně šířenými narativy, kombinující metodologické přístupy a techniky evropské etnologie a kulturní antropologie zkoumající slovesné umění, tedy sběr (neboli dokumentace), klasifikace, katalogizace a interpretace kulturně a sociálně podmíněných kolektivních textů.

Dokumentace dat byla započata dotazníky, dále navázaly polostrukturované rozhovory (Toušek 2012: 62–70) a nakonec se k této dvojici přidal freelisting, aby spolu utvořily výzkumnou metodologickou triádu.

2. 1 Dotazníky

Sběr těchto dat nejprve probíhal formou online dotazníků za pomoci internetových stránek Vyplňto.cz (Vyplňto.cz). Tyto stránky sice nechápu jako nejvhodnější nástroj pro antropologické či sociologické zkoumání různých jevů, které mohou být předmětem našeho výzkumného zájmu, nicméně pro jakési utvoření rámce představ o tom, co chce badatel zjistit ohledně vzorku, jenž si později ve svém badatelském zkoumání zvolí, o okruhu otázek, které bude pokládat tomuto vybranému vzorku a podobně, je považuji za přijatelné. Vyplňto.cz a podobné online služby by dle mého názoru mohly být používány při sondážním výzkumu jako určité částečné usnadnění při vyhodnocování dotazníků. Je zde také čistě na zadavateli dotazníku, jak bude daný dotazník koncipován.

Existuje zde několik možností, jak bude výsledný dotazník vypadat, neboli jak se bude zobrazovat respondentům. Odpovědi zde byly jak kroužkovací (možnosti od A – Z), tak doplňovací (například „Napište, prosím, jaké současné pověsti znáte“ atd.) Pořadí konkrétních otázek a vše ostatní je zcela na zadavateli. Pro výzkumné účely k této diplomové práci jsem tedy využila zmiňovaných internetových služeb, které mi jen a

pouze po dokončení dotazníku vyhodnotily data. Tato data tedy posloužila jen mé osobě pro uspořádání výzkumných otázek a pro upřesnění tematických, sociálních a geografických okruhů zájmu.

Dotazníky byly celkem dva a kolovaly na internetu v následujících obdobích: první dotazník byl veřejnosti na výše zmiňovaných stránkách volně přístupný od 25. 3. – 24. 4. 2013 a druhý dotazník od 20. 4. – 20. 5. 2013 (doba možnosti vyplňování dotazníků byla omezena provozovatelem stránek na maximálně jeden měsíc). Prvního dotazování se zúčastnilo celkem 627 respondentů, neboli bylo zaznamenáno 627 responsí. U druhého je zachyceno 350 responsí, z čehož se ke konci dotazníku tento počet ještě snížil vzhledem k okolnostem, kdy bylo nutno vyřazujícími otázkami vyřadit respondenty, kteří nepocházeli nebo v té době nežili ve středních či západních Čechách (druhý dotazník byl tedy již cílen na jedince z těchto dvou výzkumných oblastí).

Výzkumný vzorek a oblast tedy nebyly zpočátku konkrétně určeny, dotazníky byly přístupné komukoli.¹ Respondenti byli vyzýváni k vyplnění dotazníků na sociálních sítích, prostřednictvím e-mailu (přátelé a známí), ale též se pro vyplnění rozhodovali naprosto cizí lidé nezávisle na mé prosbě (zřejmě na základě vlastního zájmu) právě na samotných internetových stránkách Vyplňto.cz. Pro představu jsou některé otázky a grafická zobrazení výsledků těchto dotazníků uvedeny v příloze. Jak je uvedeno výše, na tyto dotazníky navazovala série polostrukturovaných rozhovorů.

2. 2. Rozhovory

Rozhovory měly být původně prováděny jak v západních, tak ve středních Čechách, nicméně po pečlivějším uvážení se na základě dat získaných sondážním výzkumem ukázalo, že bude lepší zvolit pouze

¹ Dotazníky byly v češtině, tudíž „komukoli“ zde znamená komukoli, kdo hovoří a čte česky a měl v té době přístup na internet.

jednu oblast a více se na ni zaměřit. Abych však osvětlila původní záměr: střední a západní Čechy jsem si zpočátku vybrala především z praktických důvodů – v těchto dvou oblastech se pohybuji, tudíž je zde pro mne terénní výzkum jednodušší.

Tyto dvě oblasti se však časem ukázaly být výhodné i z dalšího hlediska – v posledních letech, a zvláště v posledních měsících roku 2012, se zvyšuje napětí mezi majoritní společností České republiky a menšinami, zejména Cikány. Nejcitelněji tyto konflikty probíhají spíše na severu a východě Čech. Výše zmíněné více postižené oblasti by mohly v takovéto méně klidné době produkovat naprosto odlišné současné pověsti a fámy, než kdyby se zde dělal výzkum v „klidovém“ období za „normálních“ podmínek. *„Spouštěcím mechanismem fám proto může být... jakási touha nahradit skutečný boj informačním „pseudobojem“.“* (Janeček 2007c). Obecná nespokojenost s cikánským obyvatelstvem v České republice se poslední dobou více a více vyhrocuje, a jelikož se jedná o velice živé téma, není vyloučeno, že v době, kdy budu tuto práci obhajovat, výše uvedené důvody nebudou platit, nebo tyto skutečnosti budou přinejmenším poněkud pozměněné. V této chvíli, nebo alespoň ve chvíli, kdy jsem volila výzkumnou oblast, tyto poměry však platné jsou.

K pozdějšímu kroku, a to k vyřazení středních Čech z hledáčku mého výzkumu, jsem se rozhodla tedy z důvodu přílišné obšírnosti tématu. Pro účely diplomové práce bohatě stačí jeden region/oblast, v níž je realizován výzkum. Západní Čechy, konkrétně především Plzeň, zůstaly tedy proto, že zde studuji a tudíž mám největší pravděpodobnost nalézt zde co nejvíce kompetentních respondentů. Tento výzkum má být kvalitativní, nikoli kvantitativní, tudíž je tento způsob výběru lokality pro mé účely relevantní (Pavlásek a Nosková 2014: 8).

Výběr vzorku jsem učinila na základě věkové skupiny a oné lokality. Respondenty jsou tedy lidé ve věku 20 – 30 let z Plzně a okolí. Tuto věkovou skupinu jsem zvolila jak na základě výsledků dotazníků (viz kapitola Výsledky výzkumu), tak z toho důvodu, že v tomto věku se lidé

více zajímají o problematiku menšin, než například věková skupina do 15 let, kde se spíše uplatňuje ještě tematika dětského folkloru (Bittnerová in Janeček 2011: 13–37) a také zřejmě než věková kohorta od cca 14 – 19 let, mezi jejímiž členy kolují spíše současné pověsti s hororovým a sexuálním obsahem a též zde lze často vyzorovat například školní tematiku repertoáru, především u studentů (Šrámková 2002: 200). U skupin lidí vyššího věku neznám nikoho důvěrně (kromě rodičů), tudíž by ke mně zřejmě nehovořili tak otevřeně, jako mí přátelé a jejich známí v mé vlastní věkové skupině. Respondentů bylo celkem 20, přičemž jsem je tedy zprvu volila z okruhu svých známých, z čehož se postupem času vyvinula, dá se říci, metoda sněhové koule (Toušek 2012: 58–59). S rozhovory jsem přestala ve chvíli, kdy jsem měla pocit, že došlo k nasycení vzorku a současné pověsti se jen s malými obměnami opakovaly.

Své známé jsem pro tento výzkum vybírala proto, že se téma etnicity a menšin stává více a více společensky kontroverzním a tím pádem citlivým. Mezi přáteli a známými mám získanu důvěru, tudíž mi mohou sdělit informace, které by se cizí člověk zdráhal na diktafon (či bez něj) (Klímová – Rychnová 1966: 10) vyslovit. Pro choulostivost tématu jsem u přepisu rozhovorů též neuvedla bližší údaje dotazovaných, jako například jména, nýbrž jen náhodně zvolené písmeno jako pseudonym², pohlaví respondentů a skutečnost, zda ještě studují, či již pracují.

Etnika/národnosti či menšiny obsažené v rozhovorech zmiňovali respondenti sami od sebe (například u otázky z jakých etnik mají strach, odpovídali v drtivé většině, že z Cikánů apod.) Pouze v případě, kdy si nebyli v danou chvíli schopni vybavit například konkrétní současnou pověst, bylo užito sondování, neboli *probing* (konkrétně *probing* povzbuzující a rozvíjející) (Toušek 2012: 70), aby si dotazovaní snáze vzpomněli.

² Já, jakožto tazatelka, mám v prepisech rozhovorů písmeno „K“ (počáteční písmeno křestního jména).

Získaná data jsem se následně pokusila klasifikovat a katalogizovat za pomoci standardní folkloristické metodologie práce se současnými pověstmi a fámami.

2. 3 Freelisting

Freelisting, jakožto jednu z metod antropologického výzkumu, jsem zařadila do své práce až v průběhu jejího psaní i přesto, že je obecně doporučováno zařadit ji na začátek výzkumu, neboť slouží mj. k rychlému zorientování se v dané problematice. Jedná se o metodu kognitivní antropologie, při níž jsou získávány určité termíny, jež náleží jisté kulturní doméně. Vysoká frekvence výrazů pak tedy může indikovat sdílené kulturní představy a normy. Problémy u této metody mohou nastat díky individuální variabilitě každého respondenta, synonymům (Borgatti 1996: 2), přičemž v českém jazyce je variabilita výrazů také mnohem vyšší než například u jazyka anglického, apod. Data byla zpracována za pomoci programu ANTHROPAC.

Velikost souboru je v tomto případě 76 respondentů, přičemž jako ideální se uvádí malý vzorek kolem 30 respondentů (Borgatti 1996: 1), což však nepředstavuje příliš velký rozdíl. Odpovídali lidé z různých věkových kategorií a z různých oblastí České republiky.

Dotazovaní dostali za úkol vypsát minimálně pět jednoslovných výrazů, které se jim vybaví k následujícím sedmi zadaným slovům: 1) Cikán, 2) Vietnamec, 3) Ukrajinec, 4) Arab, 5) Žid, 6) Slovák, 7) Menšina. Výrazy mohly zahrnovat všechny slovní druhy a dotazovaní byli ujištěni o naprosté anonymitě svých odpovědí.

Těchto sedm výrazů nebylo vybráno náhodně, nýbrž mj. na základě sondážního výzkumu a odpovědí respondentů v polostrukturovaných rozhovorech. Zástupci menšin a etnik byli vybráni též na základě četnosti pověstí a fám o nich. Jakožto zástupce Asiatů jsem zvolila tedy právě

Vietnamce, neboť byli mj. uznáni jako oficiální menšina ČR (přičemž při rozhovorech respondenti ani nerozlišovali například mezi Vietnamcem a Číňanem). Ukrajinec v tomto případě zastupoval národy z východní Evropy obecně (nemělo smysl vyjmenovávat všechna etnika/národy, či respondentům zadat příliš obecný název zahrnující všechna tato etnika; bylo zapotřebí zadat jim konkrétní slovo, u něhož by si vybavili přímou asociaci). Pod pojmem „Ukrajinec“ si lze totiž lépe asociovat různé pojmy a osobní zkušenosti ve vztahu k České republice, než například pod pojmem „Rus“ či „Bělorus“, neboť Ukrajinci jsou velmi často najímáni na práci v České republice a již od konce 19. století migrovali do českých zemí v hojných počtech (Bezoušková in Bittnerová a Moravcová 2008: 141). Dle osobních zkušeností mám též ověřeno, že i když zde panují jisté rozdíly (například zde pracují jak Ukrajinci, tak Bělorusové, Rusové apod.) jsou obecně všichni většinou označováni za „Ukrajince“ z důvodu zjednodušení. Arab zahrnuje jak obyvatele pocházející z arabských zemí, tak muslimy obecně. Dále jsou do této skupiny zahrnuti například Turci, neboť se množství současných pověstí pojí s nimi a kebabem. Židy jsem zahrnuje spíše pro zajímavost, neboť patřili v minulosti do jisté míry k marginalizované skupině obyvatelstva (podobně jako například žebráci, prostitutky, kati apod.), přičemž byl některým záviděn jejich majetek a dodnes o nich existuje mnoho předsudků (Janeček 2007b: 43). Slováky jsem zahrnuje jako zvláštní skupinu, neboť tvoří velice početnou menšinu v ČR a bylo zajímavé sledovat, zda jsou popisováni jinak než odlišné národy zahrnuté ve výzkumu, vzhledem ke společné minulosti SR a ČR. U posledního výrazu „menšina“ mne zajímalo, co si respondenti vybaví u obecného termínu, namísto konkrétního etnika. Odpovědi se různily (viz Příloha). Někdy dotazovaní jmenovali právě různá etnika/menšiny, například:

„7) *Cikáni, Vietnamci, Ukrajinci, Slováci, Němci*“, v dalších případech jedinci jmenovali abstraktní pojmy: „7) *trpělivost, šikana, soudržnost, vytrvalost, hrdost*“.

Co stojí za zmínku je však mj. to, co někteří respondenti psali k tomuto výrazu „menšina“:

„7) Čech, Smích, Pláč, Vlastenec, Potlačování“.

Rozhodně lze tedy díky této metodě říci, že může být užitečná z pohledu vytvoření náhledu na zkoumaný problém. Poslední příklad mj. ukazuje, že dotazovaný jedinec se v České republice paradoxně cítí být v menšině a značně utlačován skutečnými menšinami.

Někdo by mohl namítnout, že do tohoto výzkumného šetření nebyli zahrnuti například Němci. To sice ne, ale nebyli zde zahrnuti ani Američané, Italové, Švédí a další příslušníci nejrozličnějších národů. Byla zahrnuta ta etnika/národy, u kterých jsem na základě přípravy diplomové práce usoudila, že o nich v ČR koluje větší počet současných pověstí a fám, jak je uvedeno výše. Česko-německé vztahy a národnostní protiklady s nimi související by stály jistě též za zmínku a za následné zkoumání, co se neformálně transmitovaných narativů o nich týče (Seibt in Lozoviuk 2012: 221). Toto však přenechám dalším výzkumníkům.

3 TERMINOLOGIE

Pro začátek je zde nutné vymezit klíčové pojmy této práce. V tomto případě, jako v mnoha dalších, nelze postihnout všechny definice, které kdy byly použity pro popsání a vysvětlení jednotlivých pojmů. Tudíž jsem se zaměřila na ty, které se mi zdají být nejrelevantnější.

3. 1 Současná pověst

Současnými pověstmi se v této práci hodlám zabývat nejvíce. Věnuji jim tedy nejdelší charakteristiku ze všech termínů, které se zde objevují. *Současné pověsti* (*contemporary legends*), často též známé jako *městské legendy* (*urban legends*), *moderní pověsti* (*modern legends*), *pověsti-fámy* (*rumor legends*) (Hlošková 2001: 176) se vyznačují především následujícími základními charakteristikami: aktérem příběhu bývá zpravidla jedinec, jenž je definován velmi vágně – „známý kolegy z práce“, „kamarád kamaráda“, „sestřenice spolužáka jednoho známého“, případně je vypravěčem konstatováno, že o dané události "psali v novinách" (Fine a Rosnow 1976: 97). Zejména v anglosaské folkloristice je z těchto příčin často užíváno označování tohoto žánru jako "foaftales", neboli narací, jejichž aktéra nazýváme *foaf* – "friend of a friend", tedy "kamarád kamaráda". Jedná se tedy o hypotetickou postavu, které je připisován děj a která je zároveň posluchači pověsti vzdálena zpravidla dalšími dvěma prostředníky (Janeček 2007a). Dále vypravěč neopomíná zdůraznit, že je daný příběh skutečný. Historika nadále obvykle obsahuje nějaké varování, moralitu nebo poučení a mívá ve svém závěru výraznou pointu. Dalším typickým rysem *současných pověstí* je fakt, že v jejich transmisi hraje pohlaví, věk, vzdělání, sociální postavení, bydliště atd. jen minimální roli. To znamená, že si je vyprávějí téměř všichni lidé na světě, bez ohledu na jejich kulturní specifičnost (Janeček 2006: 323).

Kvůli snaze o přehlednost a logické členění vzniklo mnoho

rozdělení rysů současných pověstí. Pro představu zde uvedu však pouze jedno, které shrnuje výše vypsané aspekty:

- 1) Požadavek hodnověrnosti;
- 2) Tendence k časovému a místnímu určení a odvolávání se na autoritu (přátelé, známí, policie, úřad...);
- 3) Tendence k aktualizaci (každodenní události, často se zde objevují starší motivy, jež se přizpůsobily současnosti);
- 4) Celosvětové rozšíření a krátká životnost;
- 5) Je možné rozdělit současné pověsti do dvou větších oblastí – a) pověsti vyvolávající ohromení a otřes (podobné tradičním pověstem a fámám), b) humorné historky (podobné anekdotám);
- 6) Mají stabilní narativní strukturu (často začínají odvoláním se na autoritu pramene, děj se dále stupňuje až k pointě a náhle končí – eliptická forma);
- 7) Současné pověsti mnohdy bývají projevem všeobecného postoje (společenské normy, předsudky, strach, lidské tužby...);
- 8) Tyto pověsti mají velmi často moralizující tendenci (události prezentované jako příklady porušení norem a jejich následků) (Schneider 2001: 164).

Jak je zmíněno již výše, v povědomí veřejnosti jsou současné pověsti známy spíše jako *urban legends* (zkráceně UL), což byl původní název těchto orálně předávaných textů, navržený zakladatelem moderní americké folkloristiky Richardem M. Dorsonem (Janeček 2006: 329). Dnes ale většina odborníků, zabývajících se touto problematikou,

nepovažuje tento zmiňovaný původní termín za korektní. Ve vědeckých kruzích se tedy tento termín již od 80. let 20. století nepoužívá, neboť, jak by zavádějící název *urban legends* mylně napovídal, tyto pověsti se nevyskytují pouze ve městech, kde byly zachyceny poprvé, ale tradují se též na vesnicích a v dalších lokalitách. Tudíž uznávaným termínem, na němž se v dnešní době většina světových odborníků shodla, je *současná pověst* (Ellis 2003: xiii).

Zjednodušeně se dá říci, že *současné pověsti* jsou realistické příběhy, odehrávající se v naší žité každodenní skutečnosti a nevystupuje zde, až na výjimky, nadpřirozeno. Kupříkladu duchové se zde, na rozdíl od archaických pověstí, vyskytují jen zřídka. Dále se *současné pověsti* zpravidla týkají zvláštní krizové situace a jejich dějištěm přitom bývá obvyklé a pro nás normální místo, jako například auto, domácnost, zaměstnání, koupaliště atd. a z velké části je tvoří varování před určitým cizím prvkem. Americký folklorista Jan Harold Brunvand vytvořil několik kategorií, do nichž lze současné pověsti zařadit: například se jedná o pověsti hororové, automobilové, studentské, pověsti o technických novinkách, o celebritách apod. Dále existují humorné pověsti, kde se v mnohých případech vyskytuje erotika, ztrapnění se na veřejnosti atd. (Janeček 2006: 13). Řadu z nich je možno vyprávět též jako anekdotu – hranice mezi současnou pověstí a anekdotou tedy nemusí být vždy úplně zřetelná.

Z historického hlediska lze počáteční zájem o *současné pověsti* hledat v porevolučním Sovětském svazu (Janeček 2006: 327). Vlastní systematický výzkum těchto realistických příběhů však započal až v 50. letech 20. století v USA a Velké Británii. Teprve roku 1988 vznikla Mezinárodní společnost pro výzkum současné pověsti (ISCLR - *International Society for Contemporary Legend Research*) v Sheffieldu ve Velké Británii, ve které se sdružují antropologové, sociologové, folkloristé a psychologové z mnoha zemí světa (Janeček 2006: 330).

Dalšími formami folkloru, které korespondují s výše zmíněnými

atributy, a funkcí folklorních prvků se zabývá například Wiliam R. Bascom (Bascom 1954, 1965).

3. 2 Fáma

Jako obvykle existuje mnoho definic, jež vymezují tento pojem. G. W. Allport a L. Postman, zakladatelé teorie šíření fám a jejich vzniku, tvrdí, že fáma se týká aktuálních událostí. Je to sdělení, jež se šíří mezi lidmi zpravidla orálně a má se mu věřit. Dále neobsahuje údaje, dle nichž bychom ho mohli verifikovat (Allport a Postman 1946-1947: 159–167; Kapferer 1992: 9 v poznámkách). Dle R. Knappa se jedná o informaci, jež je přímo předkládána k věření a souvisí s oficiálním děním, a je transmitována bez oficiálního ověření (Knapp 1944: 22–37; Kapferer tamtéž). *Fáma* mívá též pejorativní nádech, neboť evokuje potíže a skandál (Fine a Rosnow 1976: 12).

Lze se tedy shodnout, že *fáma* bývá definována jako jakási informace, která není ověřená z oficiálních zdrojů. Je to zpráva nebo varování, kolující orálním podáním či nově na internetu (*hoax*, termín, jež jsem zařadila do této podkapitoly, lze obecně označit za fámou, která se vyskytuje velmi často na internetu a v dalších masových komunikačních médiích).

Obdobně jako současná pověst, ani *fáma* nemá jasně dohledatelný původ, avšak na rozdíl od pověsti nemívá formu příběhu. Bývá velice stručná a především má za úkol varovat před určitým domnělým nebezpečím. Neslouží pro pobavení nebo vyvolání různých pocitů, čímž se liší od anekdoty, ani se neváže na jev minulý, nýbrž na současné dění ve společnosti, čímž se liší od „tradiční“ pověsti. *Fáma* má své okolí přesvědčit (Kapferer 1992: 9). První systematické výzkumy a práce s nimi spojené mají svůj vznik ve Spojených státech amerických, kde se šířil nespočet fám během druhé světové války. Tyto *fámy* měly hluboce negativní dopad na obyvatelstvo a na bojovou morálku vojska, tudíž se

tímto tématem začali někteří badatelé zabývat (Kapferer 1992: 9).

Fáma je tedy v dnešním světě poměrně rozšířeným jevem, jenž nemůže být zkoumán odděleně jako samotný text, nýbrž též jako „*odraz těžko vyjádřitelných a pojmenovatelných společenských, sociálních a kulturních procesů, hrozeb, obav, vztahů a souvislostí...*“ (Vanovičová in Pospíšilová a Krekovičová 2005: 80).

3. 3 Anekdota

Anekdota lze označit kratší vtipná vyprávění, jež mají v závěru překvapivou pointu; lze citovat: „*Anekdota... vol'nejšie porušuje hranice reality, vytvára prekvapujúce situácie, potláča dej, načrtáva figúry a scenérie na najmenší až nulový stupeň; prednes smeruje k záverečnému rozuzleniu, k pointe vyvolávajúcej smiech*“ (Krekovičová a kol. 2005: 68).

Vtipy neboli *anekdoty* spolu s dalším folklorním uchopením stereotypů, mohou být volně klasifikovány pod hlavičkou etnických urážek (*ethnic slurs*), poněvadž velmi často mívají pejorativní nádech (Dundes 1971: 189).

V některých případech pravděpodobně také dochází k určitému procesu zkracování – staré/tradiční pověsti bývaly delší, avšak dnešní pověsti se zkracují (což je mnohdy přičítáno uspěchané době), až se z nich většinou nakonec stane vtip/anekdota. *Anekdoty* tedy ovlivnily současné pověsti též po formální stránce.

Anekdoty lze dělit na a) tradiční anekdoty a b) dobové, neboli časově ohraničené. Tento folklorní žánr obsahuje jak neměnnou a stabilní složku, tak cosi nového, nebo alespoň zapomenutého a aktualizovaného (Krekovičová a kol. 2005: 68).

3. 4 Menšina

Nejjednodušší bude představit zde definici, kterou proklamuje český zákon 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin. Konkrétní znění zákona:

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“ (Vláda České republiky).

V práci dále vedle pojmu „menšina“ (chápané jako etnická/národnostní) zmiňuji pojem „etnikum“, přičemž mezi těmito pojmy v tomto textu nedělám výrazné rozdíly. Pro zjednodušení shrnuji pod pojmy „(etnická/národnostní) menšina“ a „etnikum“ veškeré jedince a skupiny, které nejsou původem české a které nemají české kořeny.³ V práci jsou zmíněni též cizinci, kteří zde v tuto chvíli nemusí tvořit oficiálně národnostní menšinu, avšak se nějakým způsobem zdržují na území České republiky.

Rozlišení, které skupiny jsou a nejsou „české“, souvisí s etnickou identifikací. Etnickou identifikaci je člověk schopen chápat již zhruba v pěti letech života, avšak až přibližně od deseti let si vytvoří úplnou loajalitu ke své vlastní skupině a chápe význam své skupinové příslušnosti (Allport 2004: 60). Pro existenci a především pro posílení vlastní skupiny však musí existovat „společný nepřítel“ (Allport 2004: 72).

³ Zdůrazňuji, že cílem práce nejsou etnika jako taková, nýbrž texty o nich tradované. Tudíž není v této práci využit prostor pro definování etnicity apod.

3. 5 Předsudek

Předsudek je možné definovat jako určité smýšlení o ostatních lidech, potažmo věcech, předem, bez náležitého opodstatnění či bez skutečné zkušenosti, přičemž toto smýšlení oplývá emocionálním nádechem. Takovéto smýšlení může přitom dále nabývat jak typicky negativního, tak pozitivního charakteru (Allport 2004: 38). V této práci se však zabývám pouze předsudky negativními, neboť ve vztahu k odlišným etnikům ve společnosti převažují. Jestliže smýšlíme o ostatních lidech špatně, jedná se o zhuštěné vyjádření, a tudíž bychom jej měli chápat jako soubor, jenž zahrnuje pohrdání či odpor, averzi, strach a též rozličné formy chování, jež se řadí do projevů nesympatie, jako například slovní urážky, násilí a celková diskriminace (Allport 2004: 39). Z tohoto Allportova výčtu se zaměřím především na zmiňovaný strach.

Strach z cizího je jistě živnou půdou pro různé fámy a pověry, které jsou transmittovány v rámci širokého spektra obyvatel jakékoliv země. Snad každý člověk má z něčeho strach a strach z cizího je, dá se říci, univerzální (Allport 2004: 323), což mj. pramení z historického relativního významu slova *barbar*, a to *cizinec, kterému nerozumíme*, a také z absolutního významu tohoto slova, a to *krutý člověk* (Todorov 2011: 29).

Jedinci, kteří se uchylují k předsudečnému chování, mívají často tendenci utvrzovat sebe i své okolí v tom, že jsou jejich myšlenky a výroky zakotveny v pevných přístavech vod pravdy. Budou věřit, že mají pro svá přesvědčení mnoho důvodů, které však nejsou ničím jiným, nežli selektivním výběrem vlastních vzpomínek, kombinovaných s fámami a pověstmi, jež jsou nakonec ještě ke všemu generalizovány na všechno, co se dotýčnému hodí, bez potřebného opodstatnění. Toto následně vede ke špatnému smýšlení o těchto skupinách jako celku (Allport 2004: 39).

Jedinci s předsudečným chováním mohou mít také často pocit, že mají osobní zkušenost s „těmi druhými“, avšak to nemusí být tak úplně pravda. Člověku, jakožto členu nějaké skupiny, může být často připomínána událost, která se stala dané skupině, avšak dotýčný u ní

nemusel být vůbec přítomen. Tuto událost pak dotyčný nahlíží tak, jako by se jí účastnil a přebírá ji jako svoji zkušenost. Jedná se o myšlenky a obrazy, které si vypůjčujeme z prostředí, kde se pohybujeme (Halbwachs 2009: 63–64).

3. 6 Kolektivní paměť a veřejný prostor

Maurice Halbwachs hovoří o kolektivní paměti jak ve vztahu k prostoru, času, hudbě, tak i ve spojeních individuální a kolektivní paměti a kolektivní a historické paměti (Halbwachs 2009). Kolektivní paměť a (veřejný) prostor lze vzhledem k obsahu této práce chápat jako jakýsi pár. Jeden bez druhého by nemohly existovat. Kolektivní paměť se v případech fám a současných pověstí mnohdy váže k určitému místu, ať už se jedná o konkrétní obchodní dům, roh konkrétní ulice, nějakou čtvrť či určité město. Pokud toto místo ve vyprávěné pověsti/fámě nefiguruje, člověk si chybějící místo snadno domyslí a aplikuje jej v mnoha případech na město, kde žije, či na lokalitu, kde již například byl a která mu do příběhu více zapadá. Tudíž lze říci, že prostorová představivost hraje důležitou roli v kolektivní paměti (Halbwachs 2009: 188).

V tomto případě však spíše kolektivní paměť pojmeme jako koncept chápaný jakožto zásobárnu informací týkajících se minulosti. Zásadní roli zde hraje moment vzpomínání a situace, za které toto vzpomínání probíhá, na základě kódování a dekodování informací. Vzpomínky lidí se mění v čase, tudíž je můžeme chápat jakožto procesuální (Krekovičová a kol. 2005: 70).

Termín *veřejný prostor* je uveden již v samotném názvu této práce. Proto je nezbytné stručně uvést na pravou míru, jak může být *prostor* jako takový chápán a nazírán. *Prostor* mnozí označují za jisté konkrétní místo, které můžeme z hlediska své funkce, významu, či vlastnictví považovat za privátní nebo veřejné, podle míry exkluze a zdroje a povahy sociální kontroly (Low a Smith 2006: 3–4). „*Prostor lze pojímat jako kulturní model*

(nikoli abstraktní entitu), který je jak prostředkem, tak i výsledkem sociálních procesů.“ (Kokot 2007: 18; Hejnal 2013: 422). Maurice Halbwachs například nedělá rozdíly mezi pojmy *prostor* a *místo*. Dále propojuje kolektivní paměť a prostor, přičemž tento fenomén vysvětluje mj. na příkladu prostoru a skupiny. Tvrdí, že místo si uchovává otisk skupiny a totéž že platí opačně. *„Proto lze veškeré počínání skupiny vyjádřit v pojmech prostoru a jí obývané místo není ničím jiným, než propojením všech těchto pojmů.*“ (Halbwachs 2009: 188).

Halbwachs dále tvrdí, že věci, jako například domy, ulice, čtvrti ve městě atd., mají v prostoru své pevné umístění a jsou stejně pevně propojeny se zemí (například jako krajinné útvary – les, hora, řeka...), což dodává a zajišťuje stabilitu městských sociálních skupin (Halbwachs 2009: 189). Města se také po své prostorové a materiální stránce mění pomaleji, než po sociální stránce (obyvatelé měst umírají a stěhují se, zatímco budovy zde většinou stojí mnohem déle) (Halbwachs 2009: 191), čímž pádem se k určitým konkrétním lokalitám mohou vázat jisté pověsti, fámy a další vyprávění po několik generací. Nicméně ani prostor dle Halbwachse není nekonečně trvajícím a neomezeným, neboť ona představa tohoto prostoru trvá pouze do té doby, do níž si skupina prostor uvědomuje a chápe ji jako součást svého myšlení (Halbwachs 2009: 226).

4 TRADIČNÍ A MODERNÍ FOLKLOR

„Folklor lze v rámci každé národní kultury označit jako historicky vyvinutou otevřenou strukturu tvůrčích procesů a výsledných estetických slovesných, písňových, hudebních, tanečních a divadelních žánrů, vycházejících z historicky proměnlivé lidové tradice a ústrojně fungujících jako stereotypy v dané nositelské skupině... a také v celonárodní kultuře.“ (Beneš 1989: 4). V této práci, jež tematicky z menší části navazuje na moji konzervativněji folkloristicky zaměřenou bakalářskou práci zabývající se tradičními pověstmi Chodska (Dobrovolná 2012), se mj. snažím poukázat na fakt, že v dnešní době již ve společnosti nejsou tak výrazně šířeny tradiční pověsti (které se vyskytují spíše jen v literatuře a dalších formách umělecké a populární kultury) tak, jako v minulosti, nicméně současné pověsti a fámy, šířené ve městech a oblastech s velkým množstvím sociálních kontaktů, jsou mnohdy živější a tvárnější než tradiční folklor. Na druhou stranu je faktem, že tradiční pověsti se častěji váží ke konkrétním lokalitám a místům, k nimž bývají připoutány, a nezanikají tak rychle, jako současné pověsti (Janeček 2007b: 14).

Tradiční folklor se tedy může s ohledem na jeho výše zmíněné atributy jevit spíše staticky. Povětšinou se v tradičním folkloru objevovaly v minulosti pohádky a pověsti, které byly transmitovány na kupeckých stezkách či prostřednictvím migrace obyvatelstva (Janeček 2007b: 14). Současné pověsti a fámy jsou transmitovány širokým spektrem obyvatelstva a odrážejí aktuální společenské a kulturní trendy a normy. Reprezentují pokus využít tradiční témata v postindustriálním kontextu, čili si je vypůjčují a nahrazují je kontextem současným (Fine 1992: 2). Texty tohoto typu mohou být přenášeny jak orální cestou, tak prostřednictvím sociálních sítí a celkově internetu, kde jsou pak často označovány jako tzv. hoaxy neboli nepravdivá tvrzení či poplašné zprávy. Tato problematika bude podrobněji rozvedena v následující kapitole.

Během studia moderního folkloru, zvláště pak současných pověstí, se může vyskytnout několik problémů. Tím nejzávažnějším je dle Petra

Janečka přesná žánrová definice současné pověsti, jež dodnes nebyla explicitně vymezena (jako v případě tradiční pověsti) a povětšinou si současná pověst vystačí jen s pouhým výčtem svých nejtýpějších a nejznámějších syžetů, případně je definována svým vymezením se od dalších folklorních žánrů („*ve folkloristice populárním již od dob bratří Grimmů*“) (Janeček 2007a: 10).

4. 1 Nahrazení démonických bytostí „reálnými“

Zrealističtování démonických bytostí v pověstech úzce souvisí s faktem, že folklor vždy odráží vývoj kultury určité společnosti. To znamená, že v dnešní technické, racionální a z větší části sekularizované společnosti, z níž se víra v nadpřirozeno a lidová démonologie téměř vytratila, lze v běžném životě jen těžko reálně uvažovat o strašidlech a podobných možných ohrožujících supernaturálních elementech (Janeček 2006: 64). Společnost si našla strašáka jinde, a to ve vrazích, zlodějích, šílencích, perverttech, či právě dokonce stále významněji v zástupcích nejrozličnějších etnik.

V minulosti se jako hlavní postavy hororových a démonologických pověstí objevovaly především čarodějnice, vodníci, čerti a další numinózní bytosti (Dobrovolná 2012: 22), často spojené se světem přírody. S postupem doby se však tyto bytosti začaly měnit v „reálnější“ postavy, které by lépe korespondovaly s rostoucí industrializací a s ní spojenou urbanizací a prvky objevujícími se v tomto novém prostoru. Novodobými strašáky jsou tedy například oni vrazi a perverti, u nichž lze říci, že v reálném světě opravdu existují. Nicméně stačí důkladnější pohled k odhalení faktu, že ani tyto postavy v různých pověstech tolik reálně nejsou. „*Věrohodnost folklorních vrahů a zabijáků samozřejmě diskredituje už pouhý fakt, že tito novodobí démoni vystupují ve smyšlených příbězích – byť často líčených jako záznam reálné události. Tyto příhody... jsou pouhou moderní obdobou tradičního folkloru.*“ (Janeček 2006: 65). V ojedinělých případech se však i v moderních

pověstech objevují nadpřirozené bytosti, nejčastěji duchové zemřelých či UFO, jako například zde:

„... Jel jsem v noci po silnici u Loun a najednou jsem viděl podivný velký bílý světlo, jak stojí na obloze. Tak jsem zpomalil, a vtom jsem si všiml i dvou menších, červených, co lítaly a skotačily kolem něj. Vyfotil jsem to na mobil, ale na tý fotce to bohužel není moc vidět... Čert ví, co to bylo, jestli to nakonec opravdu nebyli ti mimozemšťani. Racionálně se to prostě vysvětlit nedá.“ (Janeček 2008: 61).

Co se reálnosti, jak je psáno výše, týče, novodobé nebezpečné postavy bývají paradoxně často obdařeny stejnými či podobnými nadpřirozenými schopnostmi, jako jejich dávnější předchůdci. Mnohdy tyto postavy bývají nadlidsky rychlé, silné, neslyšné, vše předvídající a chovají se zcela absurdně (například zanechání stop na místě činu v podobě lístečku se vzkazem *„Kdybys rozsvítila, zabil bych tě taky.“* apod.) (Janeček 2006: 66).

Pozoruhodné je i to, že některá místa, na nichž se u tradičních pověstí odehrávaly děsivé příběhy, zůstala prakticky stejná, až na některá technická vylepšení. Zůstal například hřbitov, opuštěná cesta, les, ale vytvořila se též místa nová, jako například sál kina, vysokoškolská kolej a prostředky MHD (Janeček 2006: 66). Automobil by se mohl jevit jako naprosto nový a převratný „vynález“, co se týče zasazení hororového děje, nicméně se jedná o pouhé vylepšení staršího dopravního prostředku, a to kočáru, čemuž předcházela jako nejstarší prostředek samotný kůň (Janeček 2006: 45). Figurovat v tomto případě může i jízdní kolo. Například v jedné verzi pověsti *Nechtěný pasažér* vystupuje nadpřirozená bytost v podobě Smrti:

„Tohle se fakt stalo nejlepší kámošce Katky... jednoho dne jela večer domů z vedlejší vesnice na kole... Už byla v lese na kraji vesnice, docela blízko chalupy, a vyjížděla do posledního, docela prudkého kopce. Najednou se ale stala divná věc, kolo jí zničehonic hrozně ztěžklo. Jako by si jí někdo další sednul na nosič. Ohlédla se, ale nikoho neviděla.“

Jasně ale cítila tu tíhu někoho dalšího... ale jak vyjela do poloviny kopce a míjela starej barák sousedů, tíha najednou jakoby z kola spadla... Druhý den ráno se dozvěděla, že u sousedů v tom baráku... někdo včera v noci umřel. S hrůzou si uvědomila, že v noci asi vezla na kole Smrt!“ (Janeček 2006: 45).

Posun je též zaznamenán v chování moderních démonů, kdy dochází k větší agresivitě, než u démonů tradičních. Objevují se zde brutálnější prvky (více krve, násilí, mučení...), než třeba u případů utancování vílami, utopení vodníkem apod., kdy oběti navíc ještě mnohdy z incidentu vyvázly živé. Důvody k vyšší agresivitě v moderních pověstech mohou být dva. První důvod může být ten, že do dnešní doby se nedochoval dostatek pověstí s opravdovým brutálním podtextem, neboť tyto pověsti a vyprávění byly pozměněny dobovou romantickou a morální cenzurou sběratelů či dokonce vypravěčů. Druhým důvodem pak může být fakt, že k tomuto posunu skutečně došlo působením vizuální kultury, která dnes dozajista vládne v naší společnosti. Současní posluchači potřebují ke své chabé imaginaci co nejvíce krvavých detailů, aby u nich došlo k vyvolání stejného či podobného efektu, jako u jedinců, jejichž imaginaci nepodkopávala dnešní filmová produkce. V minulosti, o níž by se dalo hovořit v souvislosti se smysly jako o kultuře poslechové, k vystrašení posluchačů stačil vypravěčovi náznak či vytvoření děsivého zvuku (Janeček 2006: 67).

Jak je uvedeno výše, na místo vodníků, čarodějnic a čertů nastupují kromě vrahů a pervertů též zástupci různých etnik. Narativy o nich se mohou vázat ke všem aspektům, které jsou zmíněny v této práci. Strach z pokrmů, jež připravují, lze přirovnat ke strachu z lektvarů čarodějnic a čarodějů, obavy z nejrůznějších lokalit v našem okolí by se mohly rovnat dávnému strachu z možných příbytků rozličných démonologických bytostí, jako například trolla sídlícího pod mostem, jenž chytá své oběti přecházející po mostě (Aarne a kol.: 2004), jako například zde:

M: *„Myslíš přímo v Plzni? Takže je to určitě podchod u hlavního nádraží, ehm potom ta oblast, vlastně když se vyleze z podchodu, tak na začátku Americký, jak je vlastně ta zastávka Americká... pak hlavák, ale to už jsem našla odvahu, to vždycky tak proběhnu, no a potom je to kolem slovanského náměstí a Jateční.“ (12. 11. 2013),*

a srovnání obav z „těch druhých“ jako takových dříve a nyní zde není ani potřeba rozvádět. Následující pověst je vhodným příkladem:

P: *„...že si mám dávat pozor v městský hromadný dopravě, že tam Ukrajinci pobíhají a stříkačkama stříkají ženskéjm na kalhoty kyselinu, aby se jim to prožralo kalhotama a samozřejmě potom i dál.“ (smích) (16. 11. 2013)*

Lze tedy říci, že negativně vnímaná etnicita nahrazuje v současných pověstech a fámách „tradiční“ démonické/numinózní konstrukce ohrožení veřejného prostoru, neboť u „těch druhých“ zůstává nadále punc cizoty, čehosi neznámého a záhadného.

5 ZPŮSOBY TRANSMISE

Současné pověsti, fámy a anekdoty se mohou šířit prakticky kdekoliv. Nejpříznivěji jsou jejich transmisi však nakloněna místa, kde panuje atmosféra důvěrnosti a blízkosti, jako například prostředí kadeřnických salónů, posiloven, hospod a čekáren u lékařů. Dále dochází k transmisi nezdědka na různých rodinných, firemních či narozeninových oslavách. Oldřich Sirovátka nazývá tyto okruhy, v nichž probíhá transmise folklórních prvků *malými sociálními skupinami*, což znamená, že jedinci uvnitř těchto skupin spolu navzájem interagují prostřednictvím neformální a přímé komunikace (Sirovátka 2002; Janeček 2011: 9). Lze též říci, že transmise probíhá na bázi rozmnožování memů „... *přeskakováním z mozku do mozku...*“, kdy tento mem poté přežívá díky schopnosti vysoké „...*infekčnosti v prostředí vytvořeném lidskou kulturou.*“ (Dawkins 1989: 175). „Modernost“ současných pověstí je mj. důsledkem jejich moderního způsobu šíření (Hlošková 2001: 177). Jejich nejnovější a zřejmě též nejrychlejší šíření však v současné době probíhá prostřednictvím internetu (vedle tisku, rádia a televize) (Fine in Champion-Vincent et al. 2005: 2), tudíž nejsou současné pověsti tak omezeny, jako „tradiční“ pověsti, pouze na určité folklórní komunity, ale díky masmédiím pronikly do všech vrstev společnosti (Fine 1992: 1).

Internet je živnou půdou především pro již výše zmíněné hoaxy. Velmi často se lze setkat s těmito hoaxy v souvislosti s nějakou „zaručenou a ověřenou“ zprávou (nejčastěji „potvrzenou“ ministerstvem či nějakou oficiální organizací) týkající se právě etnické skupiny a konkrétního problému s ní. Často tento hoax bývá doplněn varovným či prosebným dovětkem, jako například: „Pošli toto varování dál, ať se to dozví co nejvíce lidí/ať se to už nikomu dalšímu nestane...“. Pro představu zde uvedu konkrétní příklad hoaxy, který již po několikáté koluje po internetu a jenž mi též, s lehčí obměnou, sdělilo při rozhovorech několik respondentů:

„Dobrá rada řidičům!

Kdyby se ti stalo, že za jízdy v noci ti někdo hodí vejce na přední sklo, tak hlavně nepouštěj stěrače, ani nestříkej vodu!!! Na skle by se ti vytvořila hustá neprůhledná hmota a vůbec nic neuvidíš!!! Byl bys nucen okamžitě zastavit a s velkou pravděpodobností budeš bleskově, v lepším případě, „jen“ okraden. Takže, žádné stěrače, ale odjet, i s tímto ztíženým výhledem, co nejdále od místa „zásahu“. Jedná se prý o nejnovější techniku, kterou si vymysleli „šikovní“ cikánští zloději.

Pošli tuto zprávu dál, i když sám nejsi řidičem!

Toto zjištění a varování pochází od důvěryhodného policejního zdroje!“
(Hoax.cz).

Poslední věta bývá v internetové verzi tohoto konkrétního hoaxu často zdůrazněna většími písmeny a podtržítkem. Nelze tvrdit, že se tuto trestnou činnost nepokusil nikdy nikdo na světě spáchat, nicméně rozhodně ne v takovém měřítku, aby mohla být pokládána za „nejnovější techniku“ menšinového obyvatelstva České republiky. Tento hoax obsahuje mj. přesný návod, jak se v dané nebezpečné situaci zachovat a co naopak v žádném případě nedělat, což je pro hoaxy velmi typické. Vykřičníky mají dodat na důvěryhodnosti, kterou „zpečetuje“ již zmíněná poslední věta. Nespočet lidí v tomto textu nespátřuje falešnou poplašnou zprávu, ale naopak jsou vděční, že je někdo varoval a hystericky tento hoax šíří dál mezi své známé, mezi kterými se vždy najdou podobně smýšlející jedinci.

5. 1 Okolnosti vzniku fámy/pověsti a její transmise

Po psychologické stránce se fáma či pověst objevuje a šíří tehdy, kdy jsou si lidé nejisti a jsou znepokojeni nějakým tématem, které se jich osobně dotýká. Existují tři motivace, které podkládají šíření fám a pověstí: „zjišťovací“ (*fact-finding*), „vztahy-vytvářející“ (*relationship-building*) a

„sebe-posilující“ (*self-enhancement*) (Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 88), přičemž první motivace vychází z touhy efektivního jednání – člověk, který je motivován zjišťovací motivací, chce zjistit pravdu a validitu dané fámy/pověsti a pokládá tento cíl za kolektivní problém-řešící proces, neboť v případě nedostatku či nedůvěryhodnosti oficiálních informací se lidé obracejí jeden na druhého, díky čemuž vznikají jako produkt pověsti a fámy. Druhá motivace podtrhuje cíl vytváření a utužování vzájemných vztahů, a dále motivuje jedince k uvážení emotivního a vztahového kontextu mezilidských zkušeností, které jsou zapotřebí pro výběr šíření dané pověsti. Poslední motivace pro výskyt a šíření pověsti spočívá v utvrzení se o svém pozitivním obraze a dále tato motivace působí v kognitivním procesu fámy/pověsti, přičemž takto motivovaný člověk vědomě i nevědomě prochází procesem selekce, víry a transmise nakloněné ke svému já (Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: Tamtéž). Zmiňovaný proces je spíše emocionální, nežli racionální povahy (Kunda 1990, 1999; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 94).

Právě ona nejistota a obava, se kterými se pojí fáma či pověst, mohou ohrozit efektivitu jednání požadovanou u „zjišťovací“ motivace. Toto ohrožení je o to silnější, pojí-li se s osobním či kolektivním nebezpečím, což může představovat například přírodní katastrofa nebo etnické nepokoje. Fámy též predikují nadcházející události a působí jako kolektivní varování (Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 90–91).

Je též prokázáno, že se lidé vyhýbají nositelům špatných zpráv (fám) a mnohem raději přijímají zprávy pozitivní. Souvisí to s pojmem MUM efekt (*minimize-unpleasant-messages*), což znamená, že daní jedinci se vyhýbají též šíření špatných zpráv ze strachu, že by byli souzeni stejně nepříznivě, jako jejich nositel (Tesser and Rosen 1975; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 92). Lidé tedy spíše preferují šíření pozitivních zpráv týkajících se jejich vlastní skupiny (*in-group*) a negativních zpráv týkajících se „těch druhých“ (*out-group*)

(Rosnow 2002; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 93), neboť jedinci jsou si přirozeně blíže uvnitř jedné skupiny, než s někým, kdo do ní nenáleží. Navíc je úspěch „těch druhých“, o němž se doslýcháme prostřednictvím zpráv, pokládán za výjimku či náhodu, kdežto naopak jejich selhání je vnímáno jako jejich esence a přirozenost a negativní informace o vlastní skupině se snáze zapomíná, nežli negativní informace o „těch druhých“ (Howard and Rothbart 1980; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 94).

Potřeba „sebe-potvrzující“ motivace tedy dokládá předsudečné postoje vůči „těm druhým“ (Fiske et al. 1999; Kunda and Sinclair 1999; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 94), přičemž s vyšším pocitem ohrožení (ohrožení může být reálné nebo imaginární a může se týkat jak statusu skupiny, tak jejího bezpečí) se skupina více semkne a negativně hodnotí jedince vně této skupiny (Pettigrew 1998; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: Tamtéž). Dalším faktorem podkládajícím vznik a šíření pověstí a fám je ten, že lidé mnohem raději šíří stereotypně-konzistentní fámy, nežli ty nekonzistentní a raději upevňují již předem existující postoje, než aby vytvářeli nové (Allport a Postman 1947; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 95), na což navazuje následující kapitola.

6 KONSTRUOVÁNÍ „OHROŽUJÍCÍCH“ ETNIK

V časech nepokojů či sociálního napětí, se mezi majoritní společnostmi a menšinami šíří fámy a pověsti, které mohou být v zásadě stejné (Campion-Vincent et al. 2005: 11), jen s tím rozdílem, že jsou v těchto narrativech otočeny strany proti sobě stojících jedinců, takže je například v pověstech, které transmitují Cikáni, majorita negativní a naopak. V každém případě však takováto pověst podtrhuje vždy odpor a nedůvěru k dané etnické skupině (Fine in Champion-Vincent et al. 2005: 3). Fámy a pověsti jsou tedy ničivé především během etnických nepokojů a potvrzují negativní přístupy vůči nečlenům skupiny (Kakar 1996; Horowitz 2001; Bordia a DiFonzo in Champion-Vincent et al. 2005: 96), jak je zmíněno již výše.

Pověsti o „těch druhých“ jsou však transmitovány též za klidového období, zvláště v těch společnostech, kde ideologie tolerance (v dnešní době by se dalo říci též „pozitivní diskriminace“) zakazuje či alespoň moralisticky nahlíží na jakýkoliv otevřený výraz odporu a nedůvěry vůči „těm druhým“. Stále totiž přetrvává archaické vidění světa, v němž jsme „my“ ti jediní dobří a správní, kteří jsou středem tohoto světa a jsou jen mimochodem obklopeni stvořeními, jež jsou „něco méně než lidské bytosti“ (Holbek 1995: 5–6; Champion-Vincent et al. 2005: 12), což je dnes vyjádřeno skrze současné pověsti a fámy, které mohou sloužit jako ventil sociálního napětí.

Pro detailní definice, historii a okolnosti příchodu níže uvedených cizinců a etnických menšin žijících na území České republiky zde není prostor, ani to není záměrem práce. Proto jsem se uchýlila k letmému tematicko-relevantnímu popsání chápání a vnímání těchto etnik z pohledu lidových modelů a z pohledu mých respondentů, což jsem dala následně do kontrastu, případně shody, s jejich osobními zkušenostmi s těmito etnicky odlišnými skupinami.

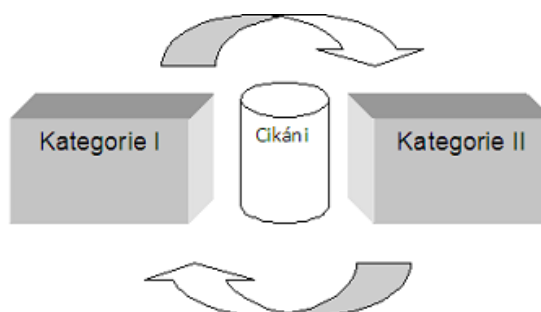
6. 1 Cikáni

Jedince, smýšlející o Cikánech - politicky korektně mnohdy nazývaných Romové (Jakoubek a Budilová 2008: 276) - ...

J: „No voni si tak neříkaj, no, ono je to spíš jako že Cikán, že ve společnosti je to považovaný jako hanlivý, ale přitom voni tak sami si říkaj, že jo. Jako třeba když vo nich se bavíme někde jako mimo, tak jim neříkáme takhle, ale spíš je tady hodně lidí...“ (smích) (12. 11. 2013)

...lze zařadit přinejmenším do dvojice ambivalentních zjednodušených kategorií, přičemž jedna skupina obyvatel ČR cítí, dá se říci, zášť, nesympatie a další negativní pocity k této menšině (kategorie I) a druhá skupina se snaží tuto menšinu před první skupinou chránit a dokonce jí v některých případech poskytovat i všemožné výhody (kategorie II), čímž ještě více rozohní a rozdmýchá emoce u první skupiny. Tento začarovaný kruh staví mezi sebe Cikány jako ohnisko sporů, čímž vznikají ideální podmínky pro tvoření, nebo alespoň intenzivní šíření fám a současných pověstí. Problém tedy v tomto případě nevězí v Cikánech samotných, ale spíše v neshodě představ jednotlivců majoritní společnosti, kteří se nemohou dohodnout, zda Cikány asimilovat, integrovat či separovat.

Obrázek 1. Znázornění pomyslných kategorií

Z freelistingového šetření vyšlo najevo, že Cikáni (jakožto pojem) vyvolávají u respondentů nejčastěji negativní asociace. Mezi prvních 5 nejfrekventovanějších pojmů se dostaly: *krádež* (31x), *dávky* (20x), *nemakačenko* (19x), *špína* (16x) a *nepřízpůsobivý* (12x). Naopak do pozitivně vnímaných či neutrálních pojmů lze zařadit dle frekvence například *Rom* (12x), *hudba* (10x), *děti* (8x), *rodina* (5x) a *Indie* (4x).⁴ Výše uvedené výrazy spadají do typických představ o Cikánech – například *špína* koresponduje s jejich tmavou pletí, čili pro určité jedince znamená černá barva téměř to samé, jako špína, a pojem *nemakačenko* zase souvisí mj. s českým přirovnáním *mít se k tomu jak cikán k cepu a bejt nenápadnej jak cikán na neplacený brigádě*, což opět reflektuje české smýšlení o této skupině obyvatel (Michaylova a Georgiev in Jakoubek a Budilová 2008: 158–159).

Pověsti a fámy, které jsem nasbírala pro účely této práce, se v případě Cikánů týkaly nejčastěji loupežných přepadení a všemožných výhod poskytovaných státem.

Q: *„No tak nevím, prostě tam jsou Cikáni a můžou mě tam přepadnout, nebo okrást. Spíš teda si myslím, že by mi dali přes držku, by jich na mě pár vlítlo a nevodešel bych po svejch třeba.“* (19. 11. 2013)

K: *„A proč by ses jich jako teda bála?“*

H: *„No přijdou mi takoví agresivní hrozně, že by ti něco udělali, no. A spíš taky z toho povídání, co se říká prostě, no, tak, že by se mi mohlo něco stát.“* (20. 11. 2013)

Se zmiňovanou představou se v tomto případě shoduje například tato respondentova zkušenost:

⁴ Viz Příloha – tabulky.

T: *„S Cikánama... no, jenom ti Cikáni, přímo osobní negativní zkušenost. Mlátili mě a peněženku mi ukradli.“* (19. 11. 2013)

Naopak někteří respondenti se necítí být touto skupinou ohroženi, což byl ale v případě tohoto výzkumu opravdu menšinový názor:

F: *„Jo, to neřeším. Tak že takoví jsou, víš co, oni většinou jako ti nic nedělaj, nebo to jsou takoví docela nekonfliktní, maximálně si s tebou budou chtít začít povídat a třeba jsou opilí nebo něco, tak jo, mávneš rukou a jdeš pryč, že jo.“* (19. 11. 2013)

Z literatury lze do této podkapitoly jako klasický známý příklad současné pověsti či fámy o Cikánech zařadit například fámu o žiletkách na tobogánu: *„Lidi si maj dávat pozor, když jezděj na tobogánu na plaveckým stadionu v Podolí. Občas tam jsou totiž položený rozlámány žiletky! Dávaj je tam Cikáni, naschvál, aby se lidi pořezali...“* (Janeček 2006: 70).

6. 2 Vietnamci

Respondenti připisovali Vietnamcům v rámci freelistingového šetření nejvíce tyto pojmy: *večerka* (28x), *pracovitý* (25x), *oblečení* (19x), *obchod* (18x) a *tržnice* (14x). Souviselo to tedy spíše s ekonomickými a pozitivními souvislostmi. Co se negativ týče, mezi nejčastější se dostaly: *marihuana* (12x), *drogy* (7x), *mafie* (4x), *fejky* (4x) a *podvodník* (3x).

Dotazovaní v rozhovorech nepovažují Vietnamce za agresivní či jakkoli vybočující svým chováním z majoritní společnosti. V obecnějším kontextu však majoritní společnost v České republice vykazuje proti Vietnamcům až proticizinecké nálady (Brouček 2003: 273).

G: *„Vietnamci mi nevdají, protože, ono je to spojený s tím hlukem a tak, voni jsou tichý, člověk vo nich neví, a voni si mě hlavně nevšimnou, že jo...“* (18. 11. 2013)

C: „Mám třeba dobré zkušenosti s menšinou Vietnamců, Číňanů, že jsou hodně pracovití. Těch se třeba bojím, ale jen z toho hlediska, když je porovnám s pracovitostí nás, nebo celkově s odhodláním v práci, ke studiu, že nás převálcují....oni mají i víc dětí než je u nás zvykem ...toho se třeba bojím.“ (11. 11. 2013)

Ani osobní zkušenosti s nimi podle respondentů nebývají negativní:

A: „Negativní jsem moc nezažila, spíš jakoby pozitivní s menšinama. Třeba s Vietnamcema. Mám mezi nima nějaký známý, tak veskrze pozitivní, oni jsou takoví, když už získáš tu důvěru, tak jsou hodně takoví družní a milí...“ (20. 11. 2013)

Jako jeden z mnoha příkladů současné pověsti o Vietnamcích uvádí Petr Janeček příběh o kočičím drápku:

„Známá mojí kolegyně z práce šla jednou do nového čínského rychlého občerstvení u nás v Liberci. Dala si nějakou čínu, jedla a najednou jí něco zaskočilo v krku. Myslela si, že je to asi kost nebo co, dusila se, tak rychle zavolali doktora. Ten přijel a zaseknutý předmět jí z krku vytáhnul. Nebyla to kost, ale drápek z kočky! Ta čína určitě nebyla udělaná z kuřecího masa...“ (Janeček 2006: 106).

6. 3 Ukrajinci

Ukrajinci, jakožto v tomto výzkumu obecně zástupci různých národů východní Evropy (viz podkapitola 2. 3) jsou zde vnímáni spíše smíšeně. Nejčastěji jsou označováni za pracovité jedince, kteří však holdují alkoholu a z tohoto důvodu se údajně stávají nebezpečnými. Co se tedy freelistingu a jeho vyhodnocení v programu ANTHROPAC týče, byly Ukrajincům nejčastěji připisovány následující pojmy: *práce* (31x), *alkohol* (23x), *dělník* (20x), *ubytovna* (20x) a *vodka* (15x).⁵ Z negativních

⁵ O pojmech *práce* a *dělník* a *alkohol* a *vodka* by se dalo uvažovat jako o synonymech, nicméně v případě Ukrajinců jsou v českém povědomí dělníci a vodka tak typickými prvky, že jsem je

pojmu lze vyjmenovat: *chudoba* (11x), *mafie* (6x), *násilí* (4x), *nevzdělanost* (4x) a *špína* (4x).

Co se rozhovorů týče, předsudky zde příliš nekorespondují s osobními zkušenostmi:

J: „*No tak to taky, to taky nemusím, protože u těch jakoby nikdy nevíš, no.*“ (12. 11. 2013)

I: „*Jo, Ukrajinci určitě..*“

K: „*A z těch Ukrajinců proč třeba máš strach?*“

I: „*Protože jsou často pod vlivem alkoholu.*“ (12. 11. 2013)

R: „*...byl bych asi nervózní trochu z Ukrajinců, když jsou obvykle pod vlivem. Jsem z nich trochu nervózní, když vidím, že bejvaj nalitý, jo, jinak s nima nemám potíže.*“ (14. 11. 2013)

F: „*Jo, tak třeba to, když jsme stavěli barák, tak nám pomáhali stavět Ukrajinci, takže na to mám takový dobrý vzpomínky, ale ti tam dělali načerno a voni je pak něk udali, tak museli... jako vodjet...*“ (19. 11. 2013)

Jako příklad fámy či pověsti o Ukrajincích lze uvést jednu, která má zřejmě poukázat na chudobu Ukrajinců a tím pádem i na jejich „vynalézavost“ v jistých oblastech (nejedná se tedy výjimečně v tomto případě o pověst, v níž by se objevovali agresoři či cizinci-záškodníci, avšak figuruje zde opět alkohol):

„*Ukrajinci pracující v Čechách, který nemá moc peněz a chtěj se rychle opít a přitom ušetřit, vynalezli nověj levnej způsob, jak na to. Nalejou na talíř vodku, sundaj si kalhoty a sednou si na ten talíř. Alkohol se totiž*

análním otvorem vstřebá do těla mnohem rychleji!“ (Janeček 2006: 189).

6. 4 Arabové

Freelistingové šetření odhalilo, že nejčastěji se respondentům u této skupiny vybaví pojmy jako *islám* (28x), *terorista* (19x), *burka* (15x), *ropa* (12x) a *Korán* (10x). Tento výčet může značit jistou neznalost, již se někteří respondenti snaží zakrýt užíváním cizích (pro arabské národy typických) slov a též snad obavy plynoucí z této (částečné) neznalosti či nepřesné informovanosti například skrze média (*terorista, bomba...*). Pokud by se mělo tedy jednat o slova ryze negativní, lze dle frekvence dále jmenovat: *bomba* (7x), *násilník* (6x), *fanatik* (4x), *zbraně* (4x) a *dotěrný* (4x).

Osobní zkušenosti s Araby u respondentů buďto chybí, nebo jsou vesměs pozitivního rázu:

S: *„Já se s nima asi tak často nestýkám, neměl jsem s nima vyloženě z očí do očí nějaký konflikt.“ (19. 11. 2013)*

A: *„S těma nějak nemám úplně problém... když člověk třeba dělá ve službách nebo takhle, tak oni se většinou chovají... jako slušně, ale nedá se to úplně generalizovat, ale nikdy jsem s nima neměla nějaký větší problém, možná že vůči ženský, jako ke mně třeba, jednali nějakým způsobem, prostě že mě třeba někam zvali, ale tomu já se nějakým způsobem ubráním, takže mi to ani nepříjemný nebylo. Spíš naopak kolikrát jako byli takoví, že i hodně dávali dýška, nebo když byli spokojený s tou službou, tak to i ocenili víc, než jako Češi.“ (20. 11. 2013)*

F: *„Ne. Jako já mám učitele Araba, ten je pěkný a mám s ním dobrý ty, dobrý kontakty, takže...“ (19. 11. 2013)*

Předsudky ohledně Arabů se v rozhovorech týkaly spíše možného nebezpečí teroristického útoku a celkové nelibosti k jejich pobytu v České

republice:

J: „*No, jako nemám z nich vyloženě nějak jako blbej pocit, akorát když jsme letěli do Turecka, tak jsem se modlila, aby s náma žádný neletěli, že jako v tom letadle, protože samozřejmě zase ty předsudky, že jo, že atentáty a tak..*“ (12. 11. 2013)

D: „*Doma, tam jako nějaké vtipy si neříkáme, ale spíš jsou tam třeba narážky, pokud se rodiče koukají na zprávy... nebo teďka v Egyptě, tak jsou tam takové ty poznámky, jakože ty Arabáši a oni utlačují ženy, zvlášť teda od mé mámy, která nesnáší Araby. Třeba jsme jednou šly po obchodáku a byly tam nějaké muslimky a ona prostě mi řekla, že chce odejít z toho obchodu, protože se bojí, že tam dojde k nějakému atentátu, takže...*“

K: „*A kde to bylo?*“

D: „*Myslím, že to bylo na Doubravce, v Tescu.*“ (15. 8. 2013)

O: „*No jako upřímně mně sem vůbec nezapadají. Nechápu, co je sem táhne a je to úplně odlišná kultura, je to někdo jinej, než my a myslím, že každý bychom měli žít ve své zemi, odkud pocházíme. A moc se mi nelíbí, že tady jsou. Taky je to taková ta skupina, které se raději vyhnu, než abych s nimi měl problémy... ty náboženský... je to podle mě nebezpečný.*“ (11. 11. 2013)

Poměrně rozšířenou současnou pověstí o cizincích z arabských zemí je ta o spermatu v kebabu (viz podkapitola 7. 4).

„*Arabové v bistru na jedné z hlavních pražských ulic přidávají do kebabu svoje sperma. Do tý bílý omáčky. Dělaj to pravidelně, už je kvůli tomu kontrolovala i hygienická kontrola a dostali pokutu. Říkal mi to kamarád, co bydlí poblíž.*“ (Janeček 2006: 102).

6. 5 Židé

Podle etnicko-náboženské definice z roku 1958 je Židem člověk, jenž je narozen židovské matce či který je oficiálně konvertován na judaismus a nevyznává jiné náboženství (Kuras 1999: 164). Co se obecně přijímaného smýšlení o Židech týče, mezi jejich negativní vlastnosti patří uzavřenost, výlučnost a neochota přijímat do své skupiny ostatní (Kuras 1999: 166). Jako jejich charakteristické rysy a výrazy s nimi spojené jmenovali respondenti freelistingu nejčastěji: *peníze* (23x), *Hitler* (16x), *holocaust* (16x), *synagoga* (15x) a *Izrael* (14x). Co se vyloženě negativních pojmů⁶ týče, lze řadit mezi nejčtenější v tomto případě následující: *lakota* (4x), *lichva* (4x), *vyčůraný* (3x), *chudák* (2x) a *fanatik* (2x).

V rozhovorech se respondenti o Židech vyjadřovali spíše nejasně a nevyhraněně, většinou v souvislosti s holocaustem, přičemž osobní zkušenost s Židy žádný respondent neměl:

L: „*Jé, Židi.*“ (smích) „*No tak já na ně koukám spíš jako z historického hlediska, no, tak jako holocaust a tuto... já nevím, že bych kdy byla v kontaktu s nějakým Židem, ale nic bych proti nim jako neměla, no.*“ (22. 11. 2013)

V literárním zpracování se objevuje mj. tato současná pověst, týkající se představ o lakotě Židů:

„Jeden známý můj kamarád dělá číšníka v nějakém luxusním hotelu pro cizince... a ten můj kamarád se ho jednou ptal, jaký národnosti jsou ty úplně nejhorší hosti... on řekl, že Židi, lidi z Izraele. To není žádný antisemitismus, ale čistá pravda... snědí jídlo do půlky (objednaná je samozřejmě vždycky ta největší možná porce) a pak zavolají číšníka s tím, že jim jídlo a pití nechutná a že ho vracej, to je s nima samozřejmě

⁶ Myšleno negativní pojmy týkající se jejich vlastností a působení na okolí, nikoliv činitelů působících na ně samé (např. pojmy *válka*, *genocida* a *koncentrák* jsou negativní, nicméně ve vztahu k okolí (směr ze skupiny (in-group) ven (out-group)) to nelze řadit k něčemu negativnímu, za co by si dle okolí „mohli sami“ (oproti pojmům *lakota*, *lichva*...)).

na denním pořádku.“ (Janeček 2008: 156).

6. 6 Slováci

U kategorie Slováků se při freelistingovém šetření nejčastěji objevovaly pojmy jako: *soused* (25x), *Tatry* (23x), *bratr* (20x), *halušky* (14x) a *Euro* (12x). V zásadě lze tedy říci, že Slováci jsou vnímáni spíše pozitivně, či maximálně neutrálně. Mezi negativními výrazy figurují naopak nejčastěji: *sprostý* (3x), *opilý* (3x), *chudáci* (3x), *konflikt* (3x) a *hlupáci* (2x).⁷

Při rozhovorech vyšlo též najevo, že drtivá většina respondentů proti Slovákům žádné předsudky nemá:

A: *„Nevim, no. Když někde potkám nějakýho Slováka, tak přece jen k těm mám trochu větší důvěru...“* (20. 11. 2013)

O: *„Já proti Slovákům nic nemám. Dlouho jsme byli společně jeden stát. Vlastně moji příbuzní jsou na Slovensku. Měli jsme tam taky nějakou svoji větev...“* (11. 11. 2013)

Q: *„Slováci, ti mi nevaděj nějak. To jsou vlastně prakticky stejný lidi jako my, si myslím. Tak jako jsme podobná země, stejnej jazyk, Čech se Slovákem si rozumí a když je blbej Čech, je blbej i Slováček, že jo.“* (19. 11. 2013)

Též osobní zkušenosti s nimi podle respondentů bývají nekonfliktní:

T: *„Vůbec. S těma úplně v pohodě. To jsem dokonce i pracoval na stavbě, nějaký prázdniny, nějaký léta a úplně v pohodě jsem s nima vycházel, naprosto bez problému.“* (19. 11. 2013)

⁷ Tento výčet nejfrekventovanějších slov je pouze orientační a dá se říci, že i do jisté míry subjektivní (tedy co se týče vyjmenování například nejčastějších negativních pojmů – třeba pojem *alkohol* je sporný – lze jej chápat jak negativně (alkoholismus), neutrálně, tak i pozitivně (příjemné vzpomínky na nějakou událost spojenou s pitím alkoholu).

Celkem bezpředsudečné hodnocení Slováků tedy pravděpodobně souvisí s minulostí, kdy Češi a Slováci tvořili jeden stát, tudíž se zřejmě dochovala jakási společná kolektivní paměť těchto dvou národů (z toho plynoucí označení *bratr, soused...*).

7 KLASIFIKACE A KATALOGIZACE SEBRANÝCH NARATIVŮ

V této kapitole se pokusím alespoň přibližně⁸ klasifikovat a katalogizovat narativy týkající se menšin a cizinců v České republice, sebrané během výzkumu v Plzni a okolí, po vzoru encyklopedie Jana Harolda Brunvanda (Brunvand 2001), jenž dělí současné pověsti do následujících deseti obecnějších kategorií:

1. Pověsti o automobilech;
2. Pověsti o zvířatech;
3. Hororové pověsti;
4. Pověsti o nehodách;
5. Pověsti týkající se sexu a skandálů;
6. Pověsti o zločinech;
7. Pověsti týkající se obchodu a profesí;
8. Pověsti o vládě;
9. Pověsti a fámy o celebritách;
10. Pověsti týkající se akademického prostředí.

⁸ Pro přesnější katalogizaci a klasifikaci by bylo vhodné vytvořit nový katalog současných pověstí například po vzoru Jana Luffera (Luffer 2011). Touto problematikou se zabývá také mj. Ingo Schneider (2001).

Sám Brunvand nepovažuje tento katalog za oficiální a různým typům ani nepřirazuje čísla pro jejich snazší identifikaci (Luffer 2011: 47–48). Navíc by zde bylo též vhodné zavést kategorii týkající se pouze různých etnik, pod níž by spadaly dílčí typy jako například *Ohrožující etnika*, pod něž by bylo možno zařadit třeba konkrétní pověst *Únosy žen v asijských obchodech* apod. Brunvand dále tyto hlavní kategorie rozděluje na druhy, nicméně pro zařazení sebraných pověstí do jeho katalogu bohužel toto rozdělení není dostačující. Proto jsou zde podle něj katalogizovány pouze některé sebrané současné pověsti.

Kapitola je rozčleněna do několika podkapitol, v nichž jsou vždy uvedeny základní teoretické souvislosti pojící se s fenoménem menšin a jedním ze tří hlavních okruhů zájmu této práce (konstruování „ohrožujících“ etnik, strach z kontaminace jídla a obavy z veřejného prostoru). Následují konkrétní pověsti, fámy, hoaxy a biografická vyprávění, jež mi dotazovaní sdělili, a pokus o jejich klasifikaci. Hlavní skupina pověstí či vyprávění je vždy uvedena již pouze pod číslem, pod nímž je vypsána výše (například *Pověsti o nehodách* by zde měly číslo 4). Co se podskupin (druhů) pověstí týče, je zde vypsáno jejich číslo dle pořadí v Brunvandově katalogu a vždy na začátku též jejich název (dále jen číslice), například **1. 10. Automobilová sabotáž/zločin**. Další rozdělení podskupin je označeno písmenem a mnou vytvořeným názvem – například: **C) Fingovaná nehoda**, tudíž výsledně **1. 10.** (neboť už neopisujeme název *Automobilová sabotáž/zločin*) **C) Fingovaná porucha**. Za tímto dělením však pokračuje další, a to dělení podle toho, o jakém etniku či národu text hovoří⁹. Konečným nadpisem tedy bude například **1. 10. C) Fingovaná porucha. Ro.** (pokud je tedy nějaké etnikum specifikováno). Pod českým názvem hlavních Brunvandových podskupin (druhů) je vždy v závorce uveden též název v anglickém jazyce. Pro přehlednost je další zařazení tučně a kurzívou. Tyto dvě další rozdělení (písmena a zkratky etnik či národů) jsou pouze pracovní vytvořeny mnou pro účely této práce a pro lepší orientaci v této její části.

⁹ Vytvořené zkratky vycházejí z anglického jazyka, aby mohly být případně aplikovány v mezinárodním kontextu.

Názvy tedy nejsou oficiální ani závazné a v možných navazujících pracích je lze samozřejmě libovolně přejmenovat. Pracovně vytvořené zkratky etnik/národů, jež jsou dokumentovány v této práci, jsou následující:

Ara – Arabian (Arab)

Ge – German (Němec)

Gy – Gypsy (Cikán)

Chi – Chinese (Číňan)

Je – Jew (Žid)

Ro – Romanian (Rumun)

Sl – Slovak (Slovák)

Uk – Ukrainian (Ukrajinec)

Vi – Vietnamese (Vietnamec)

S – Strangers (Cizinci obecně)

7. 1 Menšiny jako součást pověstí

Majoritní společnost v České republice, a nejen zde, se snaží, ač často nevědomky, poukazovat na jinakost a odlišnost v rámci této společnosti, a díky tomu se vymezuje od ostatních etnik a menšin. Vždyť bez vymezování se vůči druhým by „majoritní společnost“ jako taková vůbec neexistovala. *„Polarita, kterou se zabýváme, by se nikdy nebyla mohla stát tak nápadnou, kdyby na scénu nebyla vstoupila vize další... Teprve když se v zahradě objeví had abstraktní teorie, vnímá se náhle ta zahrada a dostává jméno komunita. Teprve potom se začíná pět její chvála.“* (Gellner 2005: 43).

V České republice by se dala majoritní společnost popsat dle lidového modelu zjednodušeně například takto:

P: „...*tvoří ji (nebo by ji alespoň měli tvořit) Češi... měli by to být běloši, kteří mají spíš české kořeny a ctí české zvyky a tradice. Prostě jako ty a já.*“ (16. 11. 2013).

Ostatní etnika jsou tedy automaticky pokládána za cosi jiného, „nezapadajícího“ do tohoto lidového modelu.

Současné pověsti mohou být jakýmsi zprostředkovatelem k poukázání na danou odlišnost. Jak jinak lépe (a nenásilně) zdůraznit tuto jinakost? Cikáni kradou, Vietnamci jedí psy a kočky, Ukrajinci pracují „načerno“ a opíjejí se na ubytovnách... Tyto stereotypy globalizující a paušalizující špatné vlastnosti menšin jsou jen zlomkem nespočtu dalších „pravd“ o těchto etnikách. Tyto vlastnosti se odrážejí v příbězích či anekdotách a mají nás utvrdit v tom, že se zde dějí dnes a denně.

N: „*Podle mého názoru tyhle věci slouží jenom k tomu, aby prostě lidi měli další důvod, proč zůstat nasraný. Protože lidi se musí prostě udržovat v tom stavu nasranosti, že jo, a poskytovat si k tomu ty důvody a utvrzovat se, že my jsme jako fakt ty správný, to ti Cikáni, ti nás tady prostě ždímaj, jo.*“ (13. 11. 2013)

7. 2 Narace týkající se konstruování „ohrožujících“ etnik

Za etnika, jimiž se respondenti cítí být nejvíce ohroženi, jsou dle výzkumu považováni nejčastěji Cikáni, k nimž jsem nasbírala také nejvíce narácí. Dále se objevovaly pověsti o Arabech a dalších etnikách. Jsou zde tedy vypsány pověsti, v nichž různá etnika a menšiny „ohrožují“ majoritní společnost jak bezprostředně fyzicky (napadení, loupež...), tak ekonomicky (například údajné zvýhodňování menšin atd.).

1. 10. Automobilová sabotáž/zločin

(Automobile Sabotage or Crime)

1. 10. A) Vejce na předním skle. Gy.

O: „Na internetu jsem viděl, že v noci hází Cikáni na čelní sklo řidičům vejce. Je to z toho důvodu, že řidič intuitivně zapne stěrače a ostříkovače a snaží se to vejce dostat pryč, ono údajně to vejce vytvoří takovou emulzi, že potom přes to sklo není vidět, takže ten řidič zastaví a snaží se to dostat z toho čelního skla a mezitím ti Cikáni sednou do auta a odjedou s ním.“ (11. 11. 2013)

1. 10. A) Gy.

P: „... šířila se poplašná zpráva, že když vám někdo hodí na přední sklo auta vejce, tak nemáte zapínat stěrače... „No, týkalo se to okolí Plzně. A mělo by to vést k tomu, že vás to donutí zastavit, protože nevidíte na cestu, a pak vás přepadnou ze zálohy Cikáni a vokradou.“ (16. 11. 2013)

1. 10. B) Člověk na silnici. Gy.

O: „...Dál jsem viděl video, že Cikáni v Plzni, nebylo tam zmíněno jaká ulice, je to asi tak dva tři roky zpátky, kdy jeden Cikán ležel na silnici a jel nějaký člověk, který zastavil, šel mu pomoci a během jedné sekundy do toho auta naskákalo čtyři, pět Cikánů a odjeli mu s tím autem. A ten co ležel, tak tomu nic nebylo, ten vstal a běžel někam pryč...“ (11. 11. 2013)

1. 10. C) Fingovaná porucha. Ro.

O: „To je zase s jinou menšinou. To je s Rumuny, kteří fingují poruchu auta, že stojí a mávají na řidiče, já je viděl stát na výpadovce z Plzně, u

Černic, jak je tam Olympie, tak tam stáli v autě. Bylo to starší auto, rumunská SPZ, stálo na blikačkách a u toho auta měl otevřenou kapotu, mohlo mu být tak 40let, začmoudlej, takže jasnej takovej ten odpad z Rumunska. A slyšel jsem, já jsem pochopitelně nezastavil, protože nejsem blbej, ale slyšel jsem, že když jim někdo zastaví, tak jim hned začínají nabízet zlato a pak to stejně skončí tak, že nic nedostaneš a okradou tě.“ (11. 11. 2013)

6. 1. Příběhy o krádežích

(Theft Stories)

6. 1. A) Zloděj v domě. Gy.

Q: „Je to tak šedesát let starý, babička mi vyprávěla, že když byla malá, tak zase její babička jí vyprávěla, že třeba Cikáni chodili různě po barákách a v noci se vloupali do baráku a ti, co v tom baráku bydleli, tak vždycky dělali, že spí, i když to věděli, protože se prostě báli, že by je zabili, a tak, tak že tu pověst si budou dlouhodobě. A bylo to tady na jižním Plzeňsku a je to tak začátek století možná minulýho.“ (19. 11. 2013)

6. 1. B) Krádež před obchodním domem. Gy.

N: „Něco s obchodákama, tak jediný, co jsem tak jako zaregistroval, možná i v několika obměnách, tak že když člověk nakoupí v obchodáku a prostě když to jde dát do auta a nedává chvíli pozor, tak Cikán to člověku sebere...“ (13. 11. 2013)

6. 1. C) Trik s účtenkou. Gy.

N: „A nebo pak bylo ještě oblíbený, že když člověk vyhodí účtenku, tak

von (pozn. Cikán) jí vytáhne z koše, zavolá policajty a pak jako tvrdí, že mu to člověk ukrad. To jsem taky někde četl na internetu, ale jestli je to jako fakt, to nevím...“ (13. 11. 2013)

6. 1. C) Gy.

T: „A taky jsem slyšel jednou, že když se jde do obchodáku, tak se nemá vyhazovat ten lístek od nákupu u vchodu, protože Cikáni to vlastně sbírají a pak tvrdí, že to je jejich.“ (19. 11. 2013)

6. 1. D) Trik se sledovacím zařízením. Gy.

A: „...to je docela aktuální, tak že se pohybují okolo hypermarketů skupiny Romů, který vlastně lidem rozdávají klíčenky, ve kterých je nainstalovaný sledovací zařízení a vlastně oni si podle toho vytipují tvoji lokalitu a pak ty skupiny organizovaný jako ty lidi vykrádají prostě. No, je to absurdní, že jo. To se teď jako objevilo, ale původem, co jsem koukala, tak je to ze Slovenska, kde se to objevilo už někdy v roce 2006, pak znova v roce 2010 a teď zase znova.“ (20. 11. 2013)

6. 4. Zvěrstva a únosy

(Atrocities and Kidnappings)

6. 4. A) Únos v obchodním domě. Ara.

6. 4. A) Ge.

M: „Potom klasika – únos dětí. To začalo vlastně v pražský Ikee, ale přemístilo se to taky do Olympie v Plzni, že buď maminka s dcerou nebo oba rodiče s nějakým dítětem, tak že šli po tom obchodáku, najednou se otočili, dítě nikde, tak okamžitě vlastně zavolali ostrahu, ta uzavřela celej

obchodák a dítě našli s oholenou hlavou a převlečený v úplně jinejch šatech vlastně zamčený na záchodě. A ještě vlastně modifikace tohoto byl únos vlastně z dětských koutků a že původci jsou vlastně Arabáši nebo Němci. Že to teda prodávají, ty děti.“ (12. 11. 2013)

6. 4. A) Ara.

L: „Jo, jo, jo. Já to slyšela teda o Arabech... teďka nedávno to zrovna bylo na Facebooku, jako že se to stalo v Ikee, možná tak půl roku zpátky, že právě známej to jakoby komentoval nějaký svojí kamarádce, že se to stalo její kamarádce. Vyloženě to tam psala úplně... Jenže já jsem věděla, že to prostě tak není, se to už povídalo tady vo Tesco nahoře na Rokycanskej, já nevim vo čem všem... Tu holku prej zfotovali, jo a oblíkli do klučičího, no a jako že uzavřeli ten obchod a že tam našli to dítě, takhle jsem to slyšela, no.“ (22. 11. 2013)

6. 4. A) S.

A: „...Jo, ale to bylo i dřív, to už je strašně dlouho, kdy jsem to slyšela poprvý. Že se ztrácej děti při nákupu, v Ikei to bylo. Že je prej našli třeba převlečený do jinejch šatů, vostříhaný na záchodech, a tak. A že někdy i když zavřeli celou tu budovu, tak že to dítě se ztratilo. Ale bylo to nekonkretizovaný, nebo jsem slyšela, že tam u toho dítěte našli nějakou ženskou - cizinku, která byla pomínutá, jako která byla šílená.“ (20. 11. 2013)

6. 4. A) S.

G: „Jo, že se unáší děti... No, já jsem neslyšela nikdy jako přesnej název etnika, ale že prostě, že ty děti prodávaj do ciziny, nebo tak, což asi jako souvisí s cizincema, že jo.“ (18. 11. 2013)

6. 4. A)

J: „Jo, to jsem slyšela. Přímo jsem četla, že se to stalo a mám pocit, že možná i tady v Plzni, snad mám pocit, že v Plaze, že to bylo. Že unesli dítě, který, že ta matka ho hledala, že už ho potom našli na záchodě, že bylo normálně vostříhaný, že už bylo připravený, že ho jako někam propašují a že je to dost častý, no. A to bylo fakt tady přímo z Plzně, no.“ (12. 11. 2013)

6. 4. B) Únos kvůli orgánům. Uk.

G: „Jo, s těma Ukrajinčema... že někoho unesou, zejména mladého člověka, vytipujou si, aby nekouřil a vezmou mu orgány, no... Zabijou ho. No, říká se, že prostě ty lidi našli bez orgánů vyplavený někde v řece. Jako úplně pryč, těžko říct, těžko říct, nebyla jsem u toho.“ (18. 11. 2013)

6. 4. C) Žiletky na tobogánu. Gy.

M: „Potom Cikáni a žiletky na tobogánu, že Cikáni vlastně tady na Slovanech pokládali na tobogán žiletky a potom vlastně lidi jeli a rozřízli se vo to.“ (12. 11. 2013)

6. 4. D) Kyselina. Uk.

P: „A vo Ukrajinci, no, tak to už je teda asi deset let zpátky, to mě vlastně takhle babička varovala, že si mám dávat pozor v městský hromadný dopravě, že tam Ukrajinci pobíhají a stříkačkama stříkají ženskejmu na kalhoty kyselinu, aby se jim to prožralo kalhotama a samozřejmě potom i dál.“ (smích) (16. 11. 2013)

6. 4. E) Přepadený autobus. Gy.

S: „... na severu Čech je jedna, to ani není vesnička, to je jeden dům, jmenuje se to, je tam cedule normálně obec Strachovičky a tam jezdí prostě autobus a jely tam normálně děcka a lidi do práce a Cikáni hodili nějaký pneušky nebo co na silnici, takže autobus musel zastavit, řidič vyšel, vrhla se na něj banda Cikánů a domlátili ho tam jako sviňa do krve, a autobus plnej děcek, ženských, nikdo nic neudělal, těch Cikánů je tam mraky a všude kolem jenom pole. No a ten řidič tam skapal nakonec. Nakonec těm zraněním podlehl úplně na férovku. Já nevím, kolik let je to zpátky, ale takhle jsem to slyšel.“ (19. 11. 2013)

6. 5. Drogové zločiny

(Drug Crimes)

6. 5. A) Drogy a zbraně. Gy.

B: „... Jo! Já jsem slyšel tady v Plzni... že tady měl fetovat nákej Cikán, asi patnáctiletý, jo, a ten, že si, že si vždycky chodil s bouchačkou, jo, a tak že si třeba zaplatil drogy, ne, že šel k dealerovi, ne, vyšel z auta, tak mu dal drogy, von to šel zaplatit, marihuanu, a na něj strčil bouchačku a, a měl zaplacíno, no...“ (14. 8. 2013)

7. 2. Obchodní značky

(Trademarks)

7. 2. A) Pivo z Polska

M: „...tak to jedno je pivo z Polska, že vlastně kolovala fáma, že vlastně pod etiketou jsou ty piva označený písmenama buď LA, LC nebo LD, a že si na to člověk musí dávat pozor, protože když tam bude LA, tak to znamená, že je to hnusný pivo z Polska a nemáme si ho kupovat. Ale

vlastně potom, ve vyjádření pivovaru se zjistilo, že to LA, LC, LD jsou jenom náky jako značky, že to vůbec nic neznamena.“ (12. 11. 2013)

Tato výše uvedená fáma sice nesouvisí přímo s menšinou v ČR, ale též poukazuje na strach a odpor k „cizímu“ (výrobky z Polska jsou automaticky nekvalitní atd.).

8. 2. Konspirace

(Conspiracy)

8. 2. A) Příchod menšiny do města. Gy.

J: „...famy, že třeba v Kolíně, že radnice popřela fámou o tom, že by přijali Romy za úplatu, potom že to, že tam byly hodně jako aféry, když byly volby, tak že je podplácí, aby jim dali hlasy a takhle...“ (12. 11. 2013)

Ostatní (nezařaditelné do Brunvandova katalogu, tudíž mají jen mnou vytvořený název bez číslic a písmen)

Následuje jedna historická pověst, avšak souvisí s tématem, tudíž ji také uvádím:

Popravený trestanec. Gy.

O: „Měl bych jednu z 18. století, je to pověst o dvou Cikánech, kteří utekli z pražského vězení. Bylo po nich vyhlášeno pátrání po celé zemi České, ještě za Rakouska-Uherska, a oni se dlouhou dobu skrývali všude možné po Čechách, až došli k Plzni do jednoho hostince, kde se chtěli najíst. Hostinský ty dva hledaný Cikány poznal, tak svého syna poslal pro četníky do Plzně. Četníci ty dva Cikány zatkli, jednoho ihned pověsili v Plzni na šibenici a druhého poslali zpátky do vězení v Praze.“ (11. 11. 2013)

Žebrání na úřadě. Gy.

O: „Mám ještě jednu, ale to mám potvrzený i z více zdrojů, takže to tak úplně fáma nebude. Tak jsem slyšel příběh o tom, že nejen v Plzni, ale i po celé republice to funguje tak, že Cikánům dojdou peníze, tak dojdou na městský úřad, tam řeknou, že nemají za co nakoupit jídlo a že to je proti lidským právům a tak a oni na úřadech, aby se s nimi nemuseli moc hádat, tak jim dají poukázky asi za 2000 Kč s tím, že si mají dojít nakoupit. Nesmí si za ty poukázky nakoupit alkohol a cigarety. A ono to funguje tak, že nakoupí ty nejdražší salámy, sýry, sladkosti, pití a takhle žijí na náš účet. Nebo na účet těch měst a to se mi vůbec nelíbí.“ (11. 11. 2013)

Bazén zdarma. Gy.

I: „Pak jsem ještě slyšela, že mají na Slovanech Romové zadarmo bazén. Ale údajně je to hoax teda.“ (12. 11. 2013)

Důchod z dávek. Gy.

N: „...takový ty hoaxy, co se šíří po internetu, hlavně na Facebooku. Hlavně teďka, jak byly ty vlny nepokojů, snad už to opadlo, tak se šířilo leccos, třeba v tý lékárně, že nemusí platit, pak byla oblíbená fáma, že nějaká ženská, která poskytuje úvěry, no a že jí zavolala jiná ženská, že má 45 tisíc příjem, no a když pak přišla, tak se zjistilo, že to je Cikánka a že to má jenom z dávek, tak to je taky takovej oblíbenej hoax. No a pak takový ty, že když Cikán nemaká, tak v důchodu se mu to bude počítat z průměrného platu, tak ten byl taky rozšířenej.“ (13. 11. 2013)

Přídavky na děti. Gy.

T: „... Asi takový ty povídačky, to je možná pravda, že Cikáni maj třeba třicet, čtyřicet tisíc ty přídavky na děti, že maj tolik dětí, že dostávaj takový peníze. Že jim stát platí v podstatě, i když to bude asi pravda, že když jdou do školy, že jim platí všecy takový ty pomůcky.“ (19. 11. 2013)

Varování pro zlobivé děti. Gy.

F: „...A jako jo, když jsem byla malá, tak vim, že vždycky babička říkala buď hodná, nebo tě prodám Cikánům, ale jinak asi nic.“ (smích) (18. 11. 2013)

Šíření nemocí. Vi.

Výhody. Gy.

R: „No, že sem Vietnamci tahaj tuberkulózu... Konkrétně v Panasonicu jsem to slyšel. No, potom ti Cigoši maj nějaký benefity.“ (14. 11. 2013)

Umělé nehty. Vi.

J: „...o Vietnamcích vlastně, že to kolovalo i na Facebooku, že jak dělaj gelový nehty, oni si otvíraj hodně jakoby kadeřnictví a tyhlety jako typy studií, tak že tam kolovaly fotky, že si jako někdo u nich nechal dělat nehty, a jak je měl strašný, a že se vo nich říká... s hygienou, že maj problémy a že to není jako dobrý, si u nich nechat dělat ty nehty.“ (12. 11. 2013)

7. 3 Strach z kontaminace jídla

Mnoho pověstí pracuje s tématem kontaminace potravin (Fine 1992: 125). Konkrétně obavy z kontaminace jídla v restauracích a stáncích s rychlým občerstvením, kde pracují či které provozují zástupci etnik odlišných od majoritní společnosti jsou taktéž velice rozšířené (Janeček 2006: 102–129). V České republice bývají nejrozšířenějšími pověstmi týkající se kontaminace jídel ty z čínských a vietnamských restaurací, potažmo z tureckých stánků, kde Turci prodávají kebab. Všech 20 respondentů prokázalo při rozhovorech znalost alespoň jedné varianty současné pověsti týkající se kontaminace jídla v čínské/vietnamské restauraci a přibližně třetina dotazovaných znala též pověst o kontaminaci kebabu.

Mezi vietnamskými a čínskými restauracemi respondenti téměř vůbec nerozlišovali, tudíž jsem tak nečinila ani já sama. Častý byl motiv obsahující kočičí drápek či zvířecí chlup.

7. 4 Narace týkající se kontaminace jídla „těmi druhými“

Pravděpodobně nejvíce známé byly mezi respondenty současné pověsti, které se obsahově týkají právě kontaminace jídla „těmi druhými“. Po vzoru Brunvandova katalogu zde lze vyprávění rozdělit pouze na dvě podskupiny, a to na **2. 7. Příběhy o jídle a restauracích** a na **2. 8. Cizí přísady v cizím jídle**. Další dělení má opět pracovní mnou vytvořené názvy.

2. 7. Příběhy o jídle a restauracích

(Food and Restaurant Stories)

2. 7. A) *Kočka/pes místo kuřete. Vi.*

L: „...měli jsme spolužačku (pozn. z Vietnamu) na základce a její rodiče měli nějaký takovýhle bistro na Vinicích a jako tam se povídalo, že tam maj kočky.“ (smích) „Psy teda ne, jen kočky.“ (22. 11. 2013)

2. 7. A) Chi.

H: „Kočky, no, slyšela. Třeba jako... se povídalo, že v tý jedný (pozn. v čínské restauraci), že tam jako vopravdu se tam i našly nějaký kočky, nebo tak. Ale jako tak, tam jsem třeba nikdy nebyla, no, ale chodíme do tý jiný a jako tam si to jídlo dávám prostě, no. Jako na to člověk trochu zapomene, no.“ (20. 11. 2013)

2. 7. A) Chi.

G: „Taková ta nejtýpčtější asi, co jsem slyšela, že od tý doby, co mám ve městě čínskou restauraci, jsem nepotkala žádnýho psa na ulici, nebo kočku...“ (18. 11. 2013)

2. 7. A) Chi.

Q: „Přímo o kočičím drápku jsem neslyšel, ale tady ve městě jsou nějaký Číňani, kde se říká, že půjdeme na kočku, no. Ale nějak jsem k tomu skeptickéj, že by to byla pravda.“ (19. 11. 2013)

2. 7. A) Vi.

2. 7. C) Hlodavci u jídla. Vi.

R: „No pověst jsem slyšel. Že tam cpou kočky a psy a podobně... Jo, k Pandě. V Plzni. Na Slovanéch. Já nevím, vycházím z toho, že to je prostě kec, jako většina tohohle... Kočičí.“ (pozn. maso) „To jsem

neslyšel, ale že jim tam po tom lezou, jsem slyšel teda.“ (pozn. krysy) (14. 11. 2013)

2. 7. B) Krysa místo kuřete. Chi.

2. 7. D) Čínský McDonald's. Chi.

C: „Jojo, to je i tady. Že si dělají krysy místo kuřete jsem slyšel. A pak to není fáma, ale přijde mi, že ve všech čínách co jsou v ČR je hlavní síť.... to si myslím, že distribuuje jídlo do všech těch restaurací, protože to všude chutná úplně stejně, ve všech je stejná omáčka a stejný maso, stejná rejže... I ty menička jsou všude úplně stejný i interiér je hrozně podobný. Takže podle mě to je nějaká korporace, která distribuuje tyhle všechny prostředky těm lidem. Že je to něco jako McDonald's.“ (11. 11. 2013)

2. 7. E) Příprava masa letlampou. Chi.

L: „... ted'ka na Primě říkali, jak ta Číňanka v tom bistru, to bylo ted'ka v tejdnu, tak dva, tři dny zpátky, vzala hovězí maso a vzala letlampu a šla ven za to bistro a to maso udělala letlampou. Vopravdu, ted' to bylo v těch Diváckejch zprávách na Primě, ted' v tejdnu.“ (22. 11. 2013)

2. 8. Cizí přísady v cizím jídle

(Foreign Matter in Foreign Food)

2. 8. A) Zvířecí drápek. Chi.

2. 8. B) Zvířecí chlup. Chi.

B: „Tak třeba s restauracema, no, tak to jsem slyšel... že ty, že tam byla nějaká čínská restaurace a že tam někdo našel v jídle drápek vod kočky,

nebo chlup.“ (14. 8. 2013)

2. 8. A) Chi.

O: „...Dál jsem zaslechl, že se i tady v Plzni stane, že uvaří (pozn. v čínské restauraci) nějakýho pejska nebo kočičku. I jsem slyšel od známého, že jeho známá měla problémy, když tam snědla nějaké jídlo, měla v tom nějaký dráp. Už se nezjistilo, jestli byl kočičí nebo psí. Tyhle věci mě odrazují od toho tam jít si dát nějaké jídlo.“ (11. 11. 2013)

2. 8. A) Chi.

I: „No, tak slyšela jsem, že tam dávaj (pozn. v čínské restauraci) psí maso a nebo ty kočičí drápky... Příbram, Plzeň, Hořovice.“ (12. 11. 2013)

2. 8. A) Chi.

P: „... tak co mě teda napadá, tak vlastně znám takový to klasický, vlastně v těch čínskejch restauracích se místo kuřecího masa používá kočičí nebo psí. A dokonce se ke mně vlastně takhle přes spolužačku doneslo, že nějaká její kamarádka nebo známá, nebo co, tak takhle našla v číně vlastně, tuším, že v Galerii Dvořák nějakou kočičí drápek v jídle, nebo něco takovýho... Je to asi dva roky zpátky...“ (16. 11. 2013)

2. 8. A) Vi.

A: „Tak určitě první, co mě napadne, tak taková ta zpráva o těch vietnamských restauracích, kde používaj buď psí maso, nebo kočičí maso, to mě určitě napadne, i taková zpráva, že někdo někde si dal nějaké jídlo ve vietnamský restauraci a zůstal mu v krku kočičí drápek.“

Slyšela jsem to i ke konkrétnímu místu, ke konkrétní jako restauraci, že se to děje. To nebylo v Plzni, to bylo ve Varech..." (20. 11. 2013)

2. 8. C) Sperma v jídle. Ara.

O: *„Já jsem slyšel, že to bylo kolem 60.-70. let když sem postupně přicházeli a vlastně byli ti majitelé co měli ty restaurace, zaměstnávali tam ty Turky co pro ně připravovali kebaby a další jídlo, tak vlastně jim platili málo peněz, tak aby se jim nějak pomstili, tomu svému zaměstnavateli, tak údajně se říká, že do těch bílých omáček, kterými zalejvají kebaby, takže tam přidávali vlastní sperma, aby to jídlo znechutili a ti zákazníci si pak chodili stěžovat majitelům. Vyprávěl mi to známej, že to tady po Plzni koluje, nevím, jestli je to úplně pravda. Upřímně doufám, že to byla jen povídačka, nebo že to aspoň už teď nedělají.“* (smích) (11. 11. 2013)

2. 8. C)

2. 8. D) Zelenina a moč. Chi.

I: *„Jo. Sperma v kebabu a zelenina umývaná v moči. No, a to jsem jenom jako slyšela od kamarádky, který to řekl její známý, takže ze třetí, čtvrtý ruky, jen tak jako. Než prostě připraví třeba v číně jídlo, tak tu zeleninu, než ji nakrájí, tak ji umejou v tý dětský moči.“* (smích) (12. 11. 2013)

2. 8. C) Vi.

S: *„Jako takových těch třináct druhů spermatu v tatarce, co tady měli v Plzni na hlaváku? To byli nějakí Vietnamci.“* (19. 11. 2013)

2. 8. C) Vi.

T: *„To jsem slyšel, no. Ale v Sokolově. Tam je takovej fastfood vietnamskej a tam o tom kolovaly různé pověsti, ti psi, kočky, pak že tam našli sperma v tatarce... O Plzni jsem asi neslyšel žádný pověsti o fastfoodech. A pokud je znáš, tak je nechci slyšet, abych si někam ještě moh zajít tady.“* (smích) (19. 11. 2013)

2. 8. C) Chi.

M: *„Potom speciálně z Olympie, z čínský restaurace, tak to mi říkala vlastně kamarádka, že kamarádovo známá tam jedla, udělalo se jí strašně špatně, jela na rozbor vlastně jakoby žaludku a zjistila, že tam má liščí maso a sperma. A strašně se to rozšířilo a ta čínská restaurace snad i za měsíc prostě skončila a místo toho je tam teď nějaká jiná. Jako nevim, jestli to mělo souvislost, ale každopádně skončila.“* (12. 11. 2013)

2. 8. C)

P: *„... A ještě, když jsme se jednou v noci vracely na kolej s kamarádkou a chtěly jsme si jít dát kebab, tak mě varovala, že se k ní doneslo, taky takhle přes pár známých, že do tý majonézy, nebo co to tam je, přidávají sperma. A to bylo zase v Plzni, no, na Americký.“* (16. 11. 2013)

7. 5 Obavy z veřejného prostoru – demonizace konkrétních lokalit

Negativně vnímané lokality a lidské chování a jednání týkající se přístupu k nim na verbální úrovni spolu úzce souvisí. Ať už se jedná o konkrétní místo na vesnici, o park či ulici ve městě, vždy se k těmto lokalitám pojí nějaké vyprávění (reálné či nereálné), nebo v nás alespoň tato

místa vyvolávají určité pocity (tyto pocity mohou vyvolávat mj. toponyma těchto míst). Tyto lokality pak nějakým způsobem popisujeme a pojmenováváme.

V minulosti nebylo radno přibližovat se například k rybníkům či splavům, neboť dle tradičního folkloru hrozilo nebezpečí, že nás může utopit vodník. V dnešní době se od těchto lokalit upustilo a nahradila je jiná místa, ve kterých se v urbanizovaném prostředí více pohybujeme. Démonizace míst ve veřejném prostoru ve městě tak nahradila démonizaci míst na venkově a mnohdy je spojována právě s výskytem různých etnických menšin v těchto lokalitách.

7. 6 Narace týkající se obav z veřejného prostoru

Následující narativy se týkají konkrétních lokalit města Plzně, které respondenti z důvodu výskytu různých menšin označili za nebezpečné či jinak jim nepříjemné. Nejsou zde tedy vypsány pouze současné pověsti a fámy, ale jedná se zároveň o výčet všech těchto zmíněných plzeňských lokalit¹⁰, ať již v souvislosti s osobní zkušeností respondenta, či pouze s pocitem ohrožení v případě výskytu v dané lokalitě. Tyto narativy tedy nemělo smysl prozatím jakkoliv katalogizovat.

D: „...oni často se vyskytují tedy na ulicích, tak okolo třeba Americké, tam jak je ta čtvrť, kde tedy bydlí, a nebo když jdu vlastně, já bydlím ve Vejprnicích, takže když jdu na autobusové nádraží, odkad' jezdím do Vejprnic, tak tam musím projít ňákou částí, která je taky obydlená romskou komunitou. A třeba co jsem slyšela od kamaráda, že tou částí šel třeba později v noci, a že tam došlo k nějakému incidentu, kdy musel se bránit nožem, takže... Protože ňáký, ňáci dva pánové z této komunity ho chtěli oloupit, nebo já nevím, znásilnit ho asi nechtěli.“ (smích) (15. 8. 2013)

¹⁰ Výčet těchto lokalit je znázorněn v Příloze na mapce města Plzně.

B: „Hm, tak taky záleží na jaký, na jaký době, jo, takže třeba když, třeba u malýho Tesca tady v Plzni, tak tam to vobčas vypadá tak jako to, záleží, kdo tam zrovna je, že jo... Když tam stojí deset vágusů, tak to jdu radši jindy, no.“ (14. 8. 2013)

B: „Tak tam stejně nechodim, na Jateční, takže... Tam jsem jenom projížděl autobusem a to mi stačí, no...“ (14. 8. 2013)

C: „Tak určitě v Plzni by to bylo Jižní předměstí, tam jsem i vyrůstal, tam to bylo drsný, život tam nebyl lehký, tam to je na každým rohu. A kromě toho Jižního předměstí, tak samozřejmě Vinice, tam bych se sám asi jen tak neodvážil, tam v těch panelácích ta romská menšina bydlí a pak ta Resslerka, tam je to tím hodně proslulé, kde je vlastně celá škola, základka, kde prostě ze 30 dětí je 25 příslušníků romské menšiny.“ (11. 11. 2013)

C: „No tam (pozn. Jateční ulice) jezdím kolem dvacet osmičkou (pozn. MHD). To je ghetto no.“ (11. 11. 2013)

C: „...z těch Vinic... tam šel kamarád a potkal bandu Cikánů, asi 5 jich bylo a jeden z nich se zeptal, kolik je hodin, on (kamarád) vytáhnul telefon a oni mu ten telefon vzali z ruky a začali s ním utíkat. Jenomže našťestí... byl to vlastně kamarád mého kamaráda... on je výbornej běžec na lyžích, takže on je honil po těch Vinicích asi 10 minut a opravdu je uhnal, oni lehli a on si ten telefon vzal a v klidu mohl odejít zpátky domů.“ (smích) (11. 11. 2013)

L: „No, já nevím, mně se nelíbí moc Jateční.“ (smích) „Jako ne, že bych, jako jo, projíždím tamtudy, nebo tak, ale že bych tam někdy vystoupila, nebo že bych tam někdy procházela, to rozhodně ne, no. Že bych tam prošla jakoby pěšky domů, to vůbec.“ (22. 11. 2013)

L: „Třeba ještě mám vždycky blběj pocit, když jsem jela třeba z koleje od kamarádky u Borskýho parku, čekat na autobus v noci, to je takový jako... z tý Máchovky. A vono i to, jak bydlím já, tam ta Resslerka, tak tam hodně bydlí Cikáni (tlumí hlas), tady u Americký, no a my bydlíme tam

ještě kousek za tím mostem, a tam taky je to takový jako, nebo tam už moc ne, právě když člověk prochází tím podchodem, tak tam je to jako dost... Že jakoby chodím radši prostě na Chodský na čtyřku, než abych šla prostě tím podchodem a tou ulicí, že jo, se bojím.“ (22. 11. 2013)

O: „Určitě je to okolo Škodovky, když jsem tam byl ještě na koleji. Jak se tam večer slezaly party Cikánů, tak já je osobně moc nemusím, takže se jim raději snažím vyhýbat. Dál co vím, tak jak bydlím na Vinicích, tak tam je to taky takový vyhlášený a je tam i potkávám. Vlastně i v paneláku, kde žijeme, tak tam taky nějakí Cikáni jsou.“ (11. 11. 2013)

M: „Myslíš přímo v Plzni? Takže je to určitě podchod u hlavního nádraží, ehm potom ta oblast, vlastně když se vyleze z podchodu, tak na začátku Americký, jak je vlastně ta zastávka Americká... pak hlavák, ale to už jsem našla odvalu, to vždycky tak proběhnu, no a potom je to kolem slovanskýho náměstí (pozn. Mikulášské náměstí) a Jateční.“ (12. 11. 2013)

J: „...myslím si, že ten vlakáč, a hlavně podchody teda, ty taky nemusím.“ (12. 11. 2013)

J: „...No, jasně, slyšela (pozn. o Jateční ulici) ale nikdy jsem tam nebyla. Slyšela jsem, že tam bydlí Romové, že tam je jakoby sociálně vyloučená lokalita.“ (12. 11. 2013)

J: „Ale Plzeň, vim, že je tady jako ta Jateční a pak ještě teda Kollárova, to je taky oblast, kterou teda moc nemusím večer. To se zase stalo mojí spolubydlící, že tamtudy šla z nějaký pařby a že tam byli jako Cikáni a že jako dost na ni koukali, že měla v jednu chvíli strach, že ji fakt vokradou, jo. A tam je to takový, tam fakt bydlí tyhle, že je to taky taková oblast, kde není moc dobrý se jako pohybovat večer, no.“ (12. 11. 2013)

I: „Tak určitě Vinice, protože tam mám podnájem a chodím tam hodně často, a nechodím tam ráda.“ (pozn. z důvodu výskytu Cikánů) „Hm, taky Kollárova, jinak jako nevím, no.“ (12. 11. 2013)

H: „*Tak asi takhle na tý Koperníkovce, když třeba čekám na trolejbus, na ten ten, tak tam, no, tam mi to přijde takový jako, že tam jsou hodně.*“

H: „*Tady taky, no (pozn. v Borské ulici). Oni jak sem jezděj, že jo, no, taky vlastně Cikáni, jezděj na ty svoje ubytovny někam, ne, takže je to tady takový plný jich. A i Ukrajinci.*“ (20. 11. 2013)

N: „*No, tak nepříjemnej pocit, tak jako, takový místa asi jsou, kam bych asi nechtěl, ale tak většinou tam chodit nemusím. Jít v noci přes Borčák, tak to by se mi asi nechtělo, že jo. Ale vzhledem k tomu, že jsem tam nikdy nešel, tak jako nevím jaký to tam je, takže...*“ (13. 11. 2013)

R: „*Petrohrad, Jateční, Kollárovska.*“ (14. 11. 2013)

P: „*No, tak na Jižním předměstí, vlastně v okolí kolejí na Borský, tak tam je to takový, že tam bydlí poměrně dost těch menšin a necejtim se tam úplně dobře.*“ (16. 11. 2013)

P: „*No, tak co se týče hlavního nádraží, tak večer taky není úplně nejpříjemnější, teda jako ale spíš bezdomovci, no a taková profláknutá Jateční, tam teda jako taky by člověk nešel asi dobrovolně večer.*“ (16. 11. 2013)

G: „*Tak úplně se jim nevyhejbám, protože nemůžu se jim vyhnout, ale jsou to většinou ulice kolem školy. Tylovka a tyhle ty další přilehlý, co jsou, tak tam je to...*“ (18. 11. 2013)

G: „*Tak kolem tý ubytovny (pozn. u Borské ulice), co tam je, tam většinou bydlí samí Ukrajinci, tak vobčas tam člověk někoho potká, nebo spíš, když jedu autobusem a vidím ty Vietnamce, Ukrajince, jak jedou z těch fabrik domů, tak mám docela strach.*“ (18. 11. 2013)

Q: „*Například hodně Cikánů je v Koperníkovce a nějak tam radši nechodím pěšky, případně v nějaký ulici kolem náměstí, tam mezi náměstím a kolejema, jako vlakovejma.*“ (19. 11. 2013)

K: „*A Jateční, slyšels?*“

Q: „*Jo.*“

K: „*A byls tam někdy?*“

Q: „*Jenom autem.*“ (19. 11. 2013)

A: „*... Jak je třeba ten park u toho autobusovýho nádraží, tak tam je to pověstný prostě, že tam jsou ti Cikáni, že jo, a já s tím nějak nemám problém, tamtudy procházet.*“ (20. 11. 2013)

7. 7 Etnické menšiny jako součást anekdot

Anekdoty zaměřené na etnické menšiny mají, podobně jako fámy a pověsti uvedené v předchozí kapitole, poukázat nenásilnou formou na „typické“ vlastnosti různých etnik/menšin. Jak lze očekávat, tyto vlastnosti se mohou majoritní společnosti jevit jako odlišné od jejich vlastností a hodnot, jako špatné a též mnohdy jako nebezpečné. U anekdoty je zde však jedna pozitivní vlastnost navíc – bývají podávány vtipně a mají nás tím pádem v první řadě pobavit.

Jednou z teorií etnicky zabarvených anekdot je kupříkladu teorie, jejímž autorem je britský sociolog Christie Davies. Tato teorie se zakládá na binárních opozicích (například opozice chytrý – hloupý). Tyto opozice bývají velice časté, co se týče obsahu těchto anekdot (Laineste 2005: 8).

Ve vzájemných vztazích například Cikánů, Vietnamců atd. a zbytku společnosti postupně roste a sílí nevraživost, která je živnou půdou pro upevňování negativních stereotypů, jako například „líný Cikán“, „Cikán-příživník“, či „Cikán-kriminálník“ (Krekovičová a kol. 2005: 69). Právě tyto stereotypy promítá majoritní společnost do pověstí a anekdot, čímž se uvolňuje tlak a napětí ve společnosti. Majoritní společnost, konkrétně tedy

v České republice, může pociťovat určité nesympatie vůči cikánské menšině z důvodu státem vyplácených sociálních dávek a dalších příspěvků směrem k této menšině.

Q: *„No, tak Cikáni maj například všechno zadarmo, ale já myslím, že to bude i pravda. Že voni vždycky dostanou nějaký dávky a u doktora vlastně taky platit nebudou a za ty léky to nevím, to já myslím, že voni si pro ty léky možná ani nebudou chodit. Že to radši prochlataj, než aby za to měli zaplatit.“* (19. 11. 2013).

Jedním z neagresivních nástrojů, jak podvědomě uvolnit tlak, je tedy mj. vyprávění vtipů, přičemž vtip vzniká jako jakýsi kompromis mezi předvědomím a nevědomím (Freud 1991: 158).

7. 8 Vztah realistických vyprávění a fiktivních anekdot

Okrajově, avšak z hlediska celistvosti textu nezbytně, je zde nutno zmínit také vztah současných pověstí a podobných textů a anekdot. Ve výzkumu pro účely napsání této práce bylo nasbíráno mnoho anekdot na téma „těch druhých“. Přirozeně zde nelze demonstrovat naprosto všechny¹¹, tudíž budou následně vypsány vybrané příklady vtipů, které korespondují s tématy sebraných současných pověstí, fám a vyprávění v této práci. Mnoho anekdot disponuje vyloženě rasistickým, až brutálním obsahem, jako například zde:

„Jaký je rozdíl mezi skautem a Židem? Skaut se z tábora vrací.“
(Dotazníkové šetření č. 2).

Tyto nenávistné „anekdoty“ však nelze ve většině případů zařadit do tří hlavních okruhů této práce, proto bych se jim zde raději nevěnovala.

¹¹ Některé další vybrané vtipy jsou uvedeny v Příloze.

A) Anekdoty týkající se konstruování „ohrožujících“ etnik

M: *„Jak se říká Cikánovi, který je umytý a slušně oblečený? Obžalovaný, vstaňte.“* (12. 11. 2013)

Tuto anekdotu je možno interpretovat tak, že majoritní společnost předpokládá, že Cikáni neustále páchají trestné činy a jsou konfrontováni se spravedlností (Michaylova a Georgiev in Jakoubek a Budilová 2008: 160), čímž jsou logicky chápáni jako ohrožení této většinové společnosti. Dále je zde reflektován určitý odpor k Cikánům, poukazováním na představy o jejich vždy přítomné špíně a nereprezentativním oblečení, což je patrné z části textu, kde se uvádí, že „umytý“ a „slušně oblečený“ Cikán se může vyskytovat maximálně při soudním řízení.

B) Anekdoty týkající se kontaminace jídla „těmi druhými“

M: *„Manželský pár vejde do čínské restaurace a uvidí naporcovaného psa. „Ježkovy voči!“ zajíkne se žena. Přiběhne malý Číňan a povídá: „Už se to nese, pani.““* (12. 11. 2013)

Tradiční humor týkající se stereotypu o vaření psů, koček a dalších, pro majoritní společnost k jídlu netypických zvířat, v čínských, vietnamských a dalších asijských restauracích, je možné interpretovat jako tradiční strach z cizího a exotického, což podtrhuje fakt, že při jídle je člověk více zranitelný a různé imaginace o možné kontaminaci jídla jsou u více paranoidních jedinců nasnadě. V tomto případě může strach západní (či konkrétně české) společnosti pramenit též z neznalosti či nepochopení stravovacích návyků jiných společností a kultur, kde je požívání, pro nás zcela tabuizovaných nebo alespoň „nejedlých“ věcí, naprosto v normě.

C) Anekdoty týkající se obav z veřejného prostoru

G: „*No, na ty Ukrajince asi jako, že je reklama vod cestovky: - Nechcete jet na Ukrajinu? Vaše auto už je tady.*“ (18. 11. 2013)

Tato anekdota má být narážkou na nebezpečí, které může například obyvatele České republiky čekat za hranicemi státu, zejména směrem na východ. V imaginaci Čechů jistě hrají Ukrajina, Rumunsko, části Bulharska a další, významnou roli, co se obav o majetek, zdraví a někdy i dokonce obav o život týče. Tento fenomén lze interpretovat například tak, že v našich představách stále hraje Západ roli té kultivované uvědomělé a svobodné části světa, naproti čemuž se mnoha jedincům jeví Východ jako barbarská a nebezpečná světová část, do pádu „železné opony“ též nesvobodná (Todorov 2011: 9). Jak říká Rolf W. Brednich: „... široce rozšířená xenofobie, která přetrvává v těchto pověstech, vám říká, že cizinci chtějí ukrást vaše ledviny, vaše auta a dokonce vaše děti, a že je ještě mnohem nebezpečnější cestovat do domovin těchto cizích a děsivých bytostí.“ (Brednich 2001: 10).

Vtipy jsou tedy živou součástí ústní tradice, přestože jsou smyšlené a mnohdy vyloženě naivní pro jejich stručnost a svižnou a ráznou pointu. Pověsti bývají oproti vtipům delší, pomalejší, a vážnější (Brunvand 1986: 386). Anekdota je však, podobně jako pověst a jiné narativy, součástí kolektivní paměti (Krekovičová a kol. 2005: 68) a už z toho důvodu jsou tyto žánry v úzké souvislosti. Současná pověst se někdy může přetransformovat na anekdotu, jindy je tomu naopak a z kratší anekdoty se zase může vyvinout pověst, strukturálně jsou však identické (Ellis 2003: 61).

Co mají však tyto žánry v tomto případě dále společné, je též narůstající brutalita v nich obsažená. Jak je uvedeno výše, u současných pověstí došlo pravděpodobně k vyšší míře agresivity a násilí v chování moderních démonických bytostí (viz podkapitola 4. 1), což je též možné vysledovat u anekdot. V minulosti byl kupříkladu obraz Cikána, co se humoru týče, spíše neutrálního až pozitivního charakteru (představoval

zejména obraz ambivalentního „jiného“ s mnoha specifickými atributy), zatímco v dnešní době nabývá mnohem více negativního a pejorativního rázu a dává se více do souvislosti s dichotomickými skupinami (například se skinheady apod.), čímž pádem se více nabízí zdůraznění onoho násilí v nich obsaženého (Krekovičová a kol. 2005: 88). Pro představu zde uvedu několik vtipů, získaných z druhého dotazníkového šetření:

Pečou si dva skini Cikána nad ohněm, když jde okolo třetí skin. „Proč s ním točíte tak rychle? Takhle se vám nepropeče.“ „Když s ním točíme pomalu, vybírá nám z popela brambory!“

Skinhead stojí na okraji Macochy a brečí. Přejde k němu důchodce a ptá se, co se mu stalo. Skin odpoví: „Zrovna dolů spadl autobus Cikánů.“ Důchodce odvětlí: „Ale to je dobře, ne?“ Skinhead se slzami v očích na to: „No jo, ale byly tam dvě místa prázdný“.

Cikán stojí na břehu řeky a Cikánka pere prádlo. Na druhém břehu stojí skinhead a hází žabky po hladině. Jeden kámen zasáhne Cikánku, ta omdlí. Cikán na něj volá: „Hele, more, rozbils mi pračku.“, načež skinhead odvětlí: „No jo, vodní kámen to je prevít.“

8 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky dotazníkového šetření zde není třeba detailně rozebírat, neboť tento sondážní výzkum sloužil pouze pro upřesnění výzkumného záměru. Kdybych měla však alespoň zobecnit jeho výsledky¹², tak v prvním dotazníkovém šetření odpovídali nejvíce jedinci ve věkové kohortě od 16 – 25 let (69, 06%) a nejméně respondenti, kterým bylo 56 a více let (1, 44%) z celkového počtu 627 responsí, což lze vysvětlit tak, že internet, kde byl dotazník k dispozici, využívají spíše mladší jedinci. Ve druhém dotazníkovém šetření byl výsledek podobný – jedinci ve věku 16 – 25 let zde byli nejčetnějšími respondenty (66, 41%). Nejméně respondentů bylo ve věku 15 a méně let, a to pouze jeden respondent (0, 78%), avšak hned na dalším místě se umístili opět respondenti, kterým je 56 a více let, kteří byli v tomto případě dva (1, 56%), a to z celkového počtu 350 responsí.

Ve druhém dotazníkovém šetření byl položen dotaz, z jaké skupiny obyvatel (myšleno etnicky odlišné) mají respondenti strach. Naprostými favority se zde ukázali být Cikáni se svými 68, 54 %, dále Ukrajinci a Rusové s 37, 08%, na třetím místě skončili Arabové a Turci, kteří měli 28, 09%, poté respondenti odpovídali, že nemají strach z nikoho (15, 73%), přičemž se na dalším místě umístili Vietnamci, Číňané a Mongolové s 6, 74% a dále byly odpovědi velmi neurčité, neboť zde respondenti měli možnost zadat svou vlastní odpověď.

Co se polostrukturovaných rozhovorů týče, zdají se být poměrně ambivalentní. Na jednu stranu zde dotazovaní mnohokrát potvrdili očekávatelné předsudečné chování a smýšlení, na stranu druhou se však mezi nimi našli jedinci, kteří předsudky, dá se říci, téměř nemají. Mnohdy toto odhalení však koresponduje s faktem, že těmto jedincům chybí zkušenost s „těmi druhými“, popř. mají jen pozitivní zkušenosti (avšak celkově jich mají málo), či mívají v krajních případech zkušenosti neutrální. Neznalost „těch druhých“ tedy v tomto případě spíše znamená,

¹² Konkrétní grafy z Vyplřto.cz se nacházejí v Příloze.

že je dotazovaní považují za plnohodnotné členy české společnosti, nebo že si jich, jakožto příslušníků odlišných etnik, absolutně nevšímají (to značí, že vůči nim nemají předsudky, ale ani by zřejmě nebyli ochotni bojovat za jejich práva apod.). Toto by mohlo být předmětem dalšího výzkumu.

Freelisting v tomto výzkumu ukázal, jaké výrazy jednotlivcům asociuje pojem Cikán, Vietnavec, Ukrajinec, Arab, Slovák, Žid a pojem Menšina. Jak je popsáno v podkapitole týkající se samotné metody freelistingu a jejího detailního popisu, jedinci měli za úkol přiřadit k výše jmenovaným pojmům minimálně 5 jakýchkoliv jednoslovných výrazů, které se jim v danou chvíli vybaví.¹³ V kapitole 6 jsou tedy vypsány nefrekventovanější výrazy, jež dotazovaní přiřkli jednotlivým pojmům. Freelisting zde sloužil tedy víceméně pro zpestření, co se týče praktického provedení, tak celkem náročné zpestření, výzkumu a pro širší ukotvení problematiky.

8. 1 Přístup k problematice

Na otázku, jak by bylo možné nahlížet na případné řešení problematiky týkající se tvorby a transmise současných pověstí, fám a anekdot s předsudečným podtextem vůči etnickým menšinám a cizincům vůbec, není snadné odpovědět. Je však jasné, že současné pověsti a další narativy vymýtit ani omezit (úplně) nelze. Pokud by existovaly snahy odstranit tyto fenomény, musely by existovat též snahy o zrušení mezilidské komunikace vůbec, což je ve své podstatě nemožné. V této práci uváděné narativy lze transmitovat jak orálně, tak nepřímou (prostřednictvím internetu atd.), tudíž je patrné, že by zákaz šíření v dnešní době (ani zřejmě v žádné jiné) nefungoval. Maximálně lze alespoň částečně vyvracet tyto xenofobní fámy a pověsti, avšak ani toto není záruka vymýcení více či méně zakořeněných předsudků (Allport

¹³ Komplettní výsledky jsou opět k nalezení v Příloze ve formě tabulek.

2004: 96).

Na co se však již zaměřit lze, je zabránění, či spíše zmírnění, předsudečného smýšlení jako takového. Nehodlám se zde v závěru pouštět do rozebírání různých forem multikulturalismu, liberalismu apod., pokusím se jen lehce nastínit jeden z prostředků, jímž by se dalo tohoto zmírnění ve vhodném prostředí a za vhodných podmínek postupem času dosáhnout, a to za pomoci *interakcionismu*. Interakcionismus je možné chápat jako jisté hledisko týkající se historie a kultury lidstva, ale též jako etiku (Fay 2002: 276).

Z pozice prvního hlediska interakcionismus popírá esenciální odlišnost a státnost dvojice Já – Jiný (meziskupinové odlišnosti mnohokrát nabývají stejného či podobného stupně, jako odlišnosti uvnitř skupin) (Fay 2002: 275). „*Místo toho tvrdí, že identita Já je těsně spjata s identitou Jiného (a naopak), že Já a Jiný jsou v neustálém proudu změn a že jsou si podobní a rozdílní zároveň.*“ (Fay 2002: 276).

Z pozice druhého hlediska by měl člověk hledat nové druhy identit v rámci sociálních a kulturních rozdílů a výměnu mezi různými skupinami chápat v pozitivním smyslu s vyvarováním se smazání rozdílů té či oné skupiny (případ asimilace), nebo jejich přetrvávání (případ separace). Podle interakcionismu by se člověk měl učit, měl by být sebekritický a dále růst (Fay 2002: 277).

Na úplný závěr si dovoluji vyzdvihnout Fayovo přirovnání interakcionismu ke *guláši*, „... *v němž různé ingredience mění při vaření svou individuální příchut' a strukturu, přitom ale nepřestávají být evidentně odlišnými entitami.*“ (Fay 2002: 277). Liší se tím od dalších dvou konceptů, které jsou však ve své podstatě opoziční ve vztahu Já a Jiní, a to od *salátové mísy* - rozdíl se vyzdvihnou a upevní - a *tavícího kotlíku* - rozdíl zmizí a dojde k asimilaci (Fay 2002: 276).

9 ZÁVĚR

Cílem této práce byl sběr, klasifikace, katalogizace a interpretace současných kolektivních neformálně transmittovaných textů, tedy současných pověstí, fám, anekdot a biografických vyprávění, šířených ve veřejném prostoru. Sběr probíhal v Plzni a jejím okolí a týkal se textů tematizujících nějakým způsobem etnicitu, která je vnímána jako ohrožení tohoto prostoru. Pro získávání dat sloužily především polostrukturované rozhovory, jimž předcházely dva online dotazníky, a po nichž následoval freelisting za pomoci programu ANTHROPAC, jehož kompletní výsledky jsou znázorněny v tabulkách v Příloze.

Práce se člení do tří hlavních tematických okruhů, jež úzce souvisí s lidovými modely ohrožení ve veřejném prostoru, a to na 1) narace, které souvisí s konstruováním „ohrožujících“ etnik, jež žijí na území České republiky, poté na 2) narace týkající se strachu z kontaminace jídla v restauracích a ve stáncích s rychlým občerstvením, v nichž pracují, popř. které provozují zástupci určitého etnika, a dále na 3) narace související s obavami z veřejného prostoru jako takového, čili na démonizaci určitých lokalit v souvislosti s výskytem právě takto kulturně konstruovaného etnika.

Dále byl mj. v práci v souvislosti s tématem nastíněn potenciální historický proces zrealističtování těchto narativů, čili postupného narativního přechodu od démonických či numinózních bytostí, které vystupují především v tradičních pověstech, k bytostem více „reálným“, jež se vyskytují v pověstech současných, přičemž tyto „reálnější“ bytosti na sebe často mohou brát právě podobu jedinců etnicky se lišících od majoritní populace. „Reálné“ v uvozovkách, neboť i v současných pověstech tyto postavy mnohdy oplývají až nadpřirozenými schopnostmi, jako například nadlidskou silou, rychlostí, nenápadností a nepolapitelností, díky čemuž bychom tyto postavy (vrahy, násilníky, atd.) mohli obecně nazvat „současnými démonickými/numinózními bytostmi“.

Následoval výčet šesti etnik, která byla vybrána dle různých kritérií,

víceméně na základě polostrukturovaných rozhovorů a sondážního výzkumu. Tato etnika zde byla letmo popsána dle lidových modelů a především na základě výsledků freelistingu a rozhovorů. Lze říci, že se předpokládané stereotypní smýšlení obecně potvrdilo, i když se též našly výjimky.

Co se pokusu o katalogizaci a klasifikaci těchto textů týče, nemohu ho zhodnotit jako zcela úspěšný, a to především z toho důvodu, že katalog sestavený Janem Haroldem Brunvandem (2001) není pro tento typ pověstí dle mého mínění dostačující. Brunvand určil 10 kategorií (skupin) s dalšími podskupinami pod každou hlavní skupinou, avšak lze do nich zařadit pouze některé sebrané pověsti z této práce. Pro dokonalejší katalogizaci a klasifikaci by bylo záhodno vytvořit preciznější katalog.

Okrajově zde proběhl též pokus o komparaci sebraných textů s nasbíranými anekdotami na stejné či podobné téma, které se týkaly cizinců a menšin žijících na území České republiky, přičemž se ukázalo, že tyto dva folklorní žánry spolu v tomto ohledu úzce souvisí a jejich kulturní a sociální funkce potvrzování role, kterou hrají v odhalování sociálního napětí a v motivování činitelů, které nás osvobodí od této úzkosti (Ellis 2003: xv), je velmi podobná.

Obecně by se závěrem dalo říci, že českou společností (pokud si zde pro tuto chvíli dovolím nepřesně vztáhnout výsledky výzkumu u plzeňského vzorku na celou Českou republiku) stále prorůstají stonky předsudků a obav z „těch druhých“ ve veřejném prostoru. Kořeny těchto předsudků zde pravděpodobně budou vždy, úplně vymýtit je, dle mého soudu, nelze. Co však ovlivnit můžeme, je to, zda necháme z kořenů tyto stonky a jejich stvoly vykvést, či zda se pokusíme vzájemnou interakcí a nasloucháním potlačit jejich růst.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

AARNE, Antti, THOMPSON, Stith a UTHER, Hans-Jörg, 2004. *The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography*. Folklore Fellows Communications No. 284, 285, 286. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia. ISBN 951-41-0955-4 (vol. 1), ISBN 951-41-0961-9 (vol. 2), ISBN 951-41-0963-5 (vol. 3.).

ALLPORT, Gordon W., 2004. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-125-3.

BASCOM, William R., 1953. Folklore and Anthropology. *Journal of American Folklore*. 66, s. 283–290. ISSN 0021-8715.

BASCOM, William R., 1954. Four Functions of Folklore. *Journal of American Folklore*. 67, s. 333-349. ISSN 0021-8715.

BASCOM, William R., 1965. The Forms of Folklore: Prose Narratives. *Journal of American Folklore*. 78, s. 3–20. ISSN 0021-8715.

BENEŠ, Bohuslav, 1989. *Úvod do folkloristiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně. Filosofická fakulta. ISBN 80-210-0090-2.

BITTNEROVÁ, Dana a MORAVCOVÁ, Mirjam, 2008. *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT. ISBN 978-80-87178-01-0.

BORGATTI, Stephen P., 1996. *ANTHROPAC 4.0 Methods Guide*. Natick, MA: Analytic Technologies.

BREDNICH, Rolf W., 2001. *Where They Originated... Some Contemporary Legends and Their Literary Origins*. Melbourne: Paper presented at ISFNR Congress.

BROUČEK, Stanislav, 2003. *Český pohled na Vietnamce: (mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství)*. Praha: Etnologický ústav AV ČR. ISBN 80-85010-46-1.

BRUNVAND, Jan Harold, 1986. *New Legends for Old. ETC: A Review of*

General Semantics. 43/4, s. 381–388. ISSN 0014-164X.

BRUNVAND, Jan Harold, 2001. *Encyclopaedia of Urban Legends*. ABC: Clio. ISBN 157607076X.

CAMPION – VINCENT, Véronique, FINE, Gary Alan a HEATH, Chip, 2005. *Rumor Mills. The Social Impact of Rumor and Legend*. USA: Aldine Transaction. ISBN 978-0-202-30747-3.

DAWKINS, Richard, 1998. *Sobecký gen*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0730-8.

DOBROVOLNÁ, Kateřina, 2012. *Pověsti Chodska*. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Katedra antropologie.

DUNDES, Alan, 1971. A Study of Ethnic Slurs: The Jew and the Polack in the United States. *Journal of American Folklore*. 332/84, s. 186–203. ISSN 0021-8715.

DUNDES, Alan, 1999. *International Folkloristics: Classical Contributions by the Founders of Folklore*. Rowman & Littlefield Publishers. ISBN 9780847695157.

ELLIS, Bill, 2003. *Aliens, Ghosts, and Cults: Legends We Live*. Jackson: University of Mississippi Press. ISBN 9781617030017.

FAY, Brian, 2002. *Současná filosofie sociálních věd: multikulturní přístup*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-10-5.

FINE, Gary Alan a ROSNOW, Ralph, 1976. *Rumor and Gossip: The Social Psychology of Hearsay*. NY: Elsevier-North-Holland. ISBN 0-444-99031-3.

FINE, Gary Alan, 1992. *Manufacturing Tales. Sex and Money in Contemporary Legends*. Knoxville: University of Tennessee Press. ISBN 0-87049-754-5.

FREUD, Sigmund, 1991. *Totem a tabu; Vtip a jeho vztah k nevědomí: (teoretická část)*. Praha: Práh. ISBN 80-7252-006-7.

GELLNER, Ernest, 2005. *Jazyk a samota: Wittgenstein, Malinowski a habsburské dilema*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-055-1.

HALBWACHS, Maurice, 2009. *Kolektivní paměť*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-016-2.

HEJNAL, Ondřej, 2013. Já si je najdu, ty vole. Vždyť máme furt stejný místa. Místa bezdomovců ve veřejném prostoru. *Lidé města*. 15/3, s. 419–441. ISSN 1212-811.

HLOŠKOVÁ, Hana, 2001. Moderné povesti – k doterajším výsledkom ich štúdia v zahraničnej folkloristike. *Slovenský národopis*. 49/2, s. 174–181. ISSN 1335-1303.

Hoax.cz [online]. [cit. 7. 11. 2013]. Dostupné z: <http://hoax.cz/hoax/vejce-na-prednim-skle-automobilu/>.

JAKOUBEK, Marek a BUDILOVÁ, Lenka, 2008. *Romové a Cikáni – neznámí i známí. Interdisciplinární pohled*. LEDA spol. s. r. o. ISBN 978-80-7335-119-9.

JANEČEK, Petr, 2006. *Černá sanitka a jiné děsivé příběhy. Současné pověsti a fámy v České republice*. Praha: Nakladatelství Plot. ISBN 80-86523-74-8.

JANEČEK, Petr, 2007a. Současné pověsti a jejich výzkum v moderní folkloristice. *Český lid/Etnologický časopis*. 94/3, s. 305–322. ISSN 0009-0794.

JANEČEK, Petr, 2007b. *Černá sanitka: Druhá žeň*. Praha: Nakladatelství Plot. ISBN 978-80-86523-82-8.

JANEČEK, Petr, 2007c. Rezistence a katarze: fámy a pověsti druhé

světové války v českých zemích. *Slovenský národopis*. 57/2, s. 207–219. ISSN 1335-1303.

JANEČEK, Petr, 2008. *Černá sanitka: Třikrát a dost*. Praha: Nakladatelství Plot. ISBN 978-80-86523-88-0.

JANEČEK, Petr, 2011. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum. ISBN 978-80-7036-315-7.

KAPFERER, Jean-N., 1992. *Fáma – nejstarší médium světa*. Praha: Práce. ISBN 80-208-0262-2.

KLÍMOVÁ - RYCHNOVÁ, Dagmar, 1966. Hodnota a hodnověrnost terénního výzkumu lidové prózy. *Zpravodaj koordinované sítě vědeckých informací pro etnografii a folkloristiku*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku (Československá akademie věd). Oborové středisko vědeckých informací.

KREKOVIČOVÁ, Eva, 2005. Inštrumentalizácia a transformácie vzťahu autoobraz – heteoobraz v kolektívnej pamäti v čase. Komická figúrka Róma v tradičnej folklornej anekdote a na internete. In: KREKOVIČOVÁ, Eva a kol.: *Folklór a komunikácia v procesoch globalizácie*. Bratislava: Slovak Academic Press, s. 67–92. ISBN 80-89104-84-3.

KURAS, Benjamin, 1999. *Nebýt Golema: Rabbi Löw, židovství a češství*. Praha: Evropský literární klub. ISBN 80-86316-01-7.

LAINESTE, Liisi, 2005. Targets in Estonian Ethnic Jokes within the Theory of Ethnic Humour (Ch. Davies). *Folklore*. 29, s. 7–24. ISSN 1406-0957.

LOW, Setha a SMITH, Neil, 2006. *The Politics of Public Space*. New York: Routledge: Taylor and Francis Group. ISBN 0-415-95138-0.

LOZOVIUK, Petr, 2005. *Evropská etnologie ve střeoevropské perspektivě*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-752-0.

LOZOVIUK, Petr, 2012. *Etnicita a nacionalismus v diskurzu 20. století: příspěvek intelektuálů z českých zemí ke studiu kolektivních identit*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-283-0.

LUFFER, Jan, 2011. *Klasifikace folklórní prózy (Návrh katalogu českých numinózních pověstí)*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická.

PAVLÁSEK, Michal a NOSKOVÁ, Jana, 2014. *Když výzkum, tak kvalitativní. Serpentinami bádání v terénu*. Praha: Etnologický ústav AV ČR. ISBN 9788021064805.

POSPÍŠILOVÁ, Jana a KREKOVIČOVÁ, Eva, 2005. *Od pohádky k fámě : sborník příspěvků ze semináře Hledání cest české slovesné folkloristiky II., Brno, 6. 6. 2002*. Praha: Etnologický ústav AV ČR. ISBN 80-85010-78-X.

SCHNEIDER, Ingo, 2001. „Contemporary Legends“ medzi mýtom a realitou. *Slovenský národopis*. 49/2, s. 163–171. ISSN 1335-1303.

ŠRÁMKOVÁ, Marta, 2002. Vyprávění ve městě jako specifický druh narace. *Národopisná revue*. 4, s. 195–202. ISSN 0862-8351.

TODOROV, Tzvetan, 2011. *Strach z barbarů: kulturní rozmanitost, identita a střet civilizací*. Praha: Paseka. ISBN 978-80-7432-111-5.

TOUŠEK, Laco, 2012. Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. In: HIRT, Tomáš a kol.: *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, s. 25–106. ISBN 978-80-261-0122-2.

Vyplnto.cz [online]. *Řešení pro Váš online průzkum* [cit. 24. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/>.

Vláda České republiky [online]. *Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* [cit. 23. 1. 2014]. Dostupné z:

[http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-
vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/](http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-
vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/).

11 RESUMÉ – SUMMARY

The aim of my thesis is a documentation, classification, cataloguing, and interpretation of current collective informally transmitted texts (including current legends, rumours, anecdotes, biographical narrations) from Pilsen region, which are often said publically and which emphasize the ethnic phenomenon perceived as a threat of such public place.

The thesis is divided into three sections, closely bound to three main folk models of public place threats. Firstly, my thesis deals with narration based on made up “life threatening” ethnics living in the Czech Republic. Secondly, there are narrations linked to a certain type of fast food restaurants, whose ethnically belonging stuff is believed to be serving contaminated food. And finally, the focus is set on narrations concerning all different worries about the public place as it is – usual demonizing of certain areas due to its high presence of culturally-constructed ethnic group.

As a follow-up to the main three sections, my thesis also outlines a potential historical process of the gradual lifelike changes of the narratives – from the demonic creatures, known from traditional tales and narratives, to “real” beings, found in current narratives. These “real” beings are often represented as a minor ethnic group.

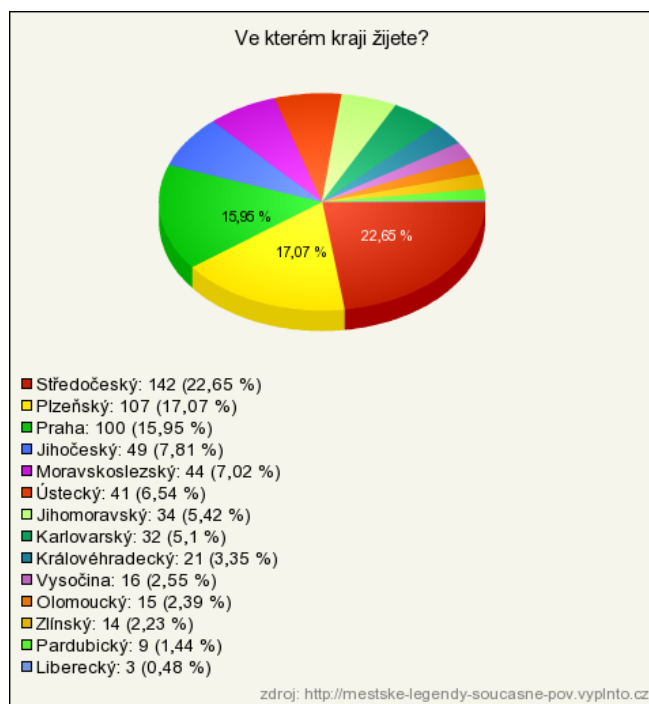
The final part of my thesis provides for the reader a comparison of collected and analyzed texts with collected anecdotes dealing with a similar topic of minor ethnic groups living in the Czech Republic.

As for the methods used, there are questionnaires, semi-structured interviews and ANTHROPAC freelisting employed in my thesis.

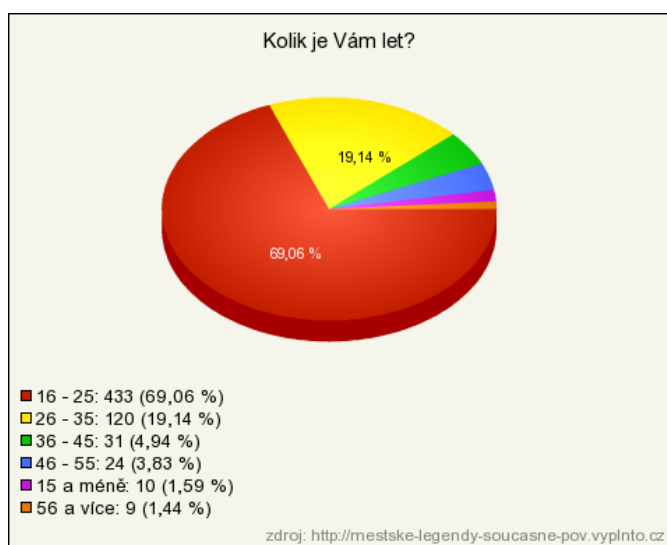
12 PŘÍLOHA

12. 1 Grafy z dotazníkového šetření

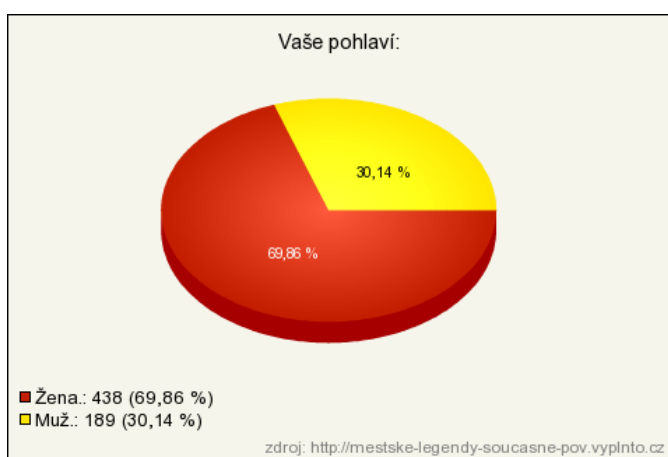
Graf 1. Krajské zastoupení respondentů v dotazníku č. 1

Graf 2. Věkové kohorty v dotazníku č. 1

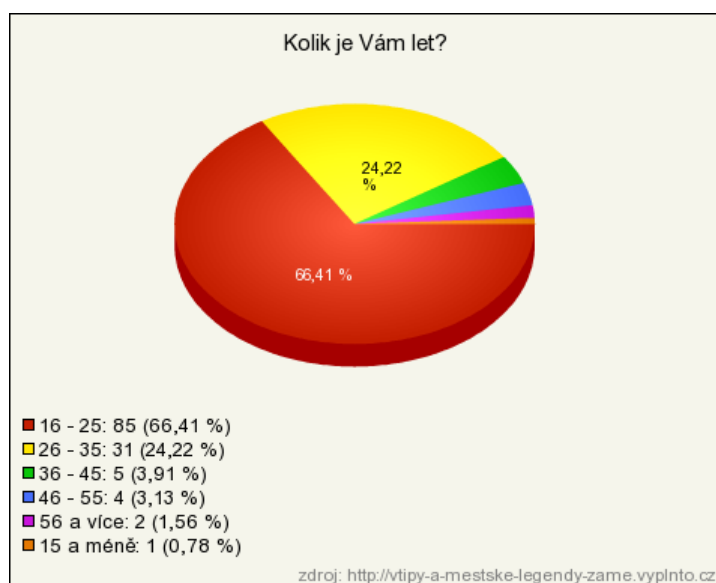
Graf 3. Pohlaví respondentů v dotazníku č. 1

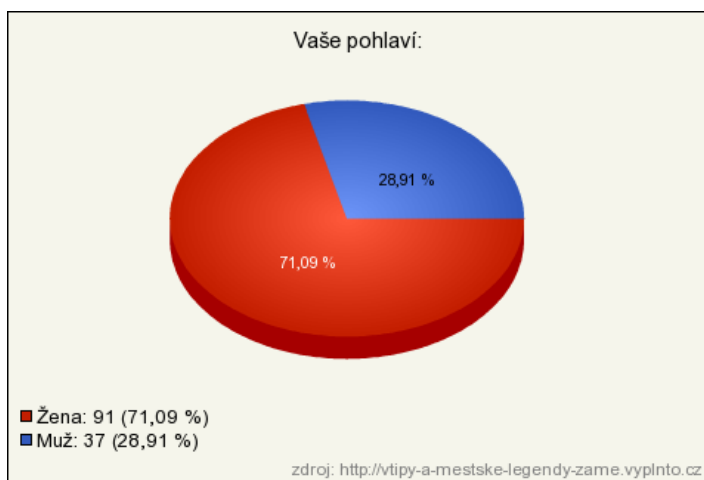
Graf 4. Jeden z dotazů v dotazníku č. 1

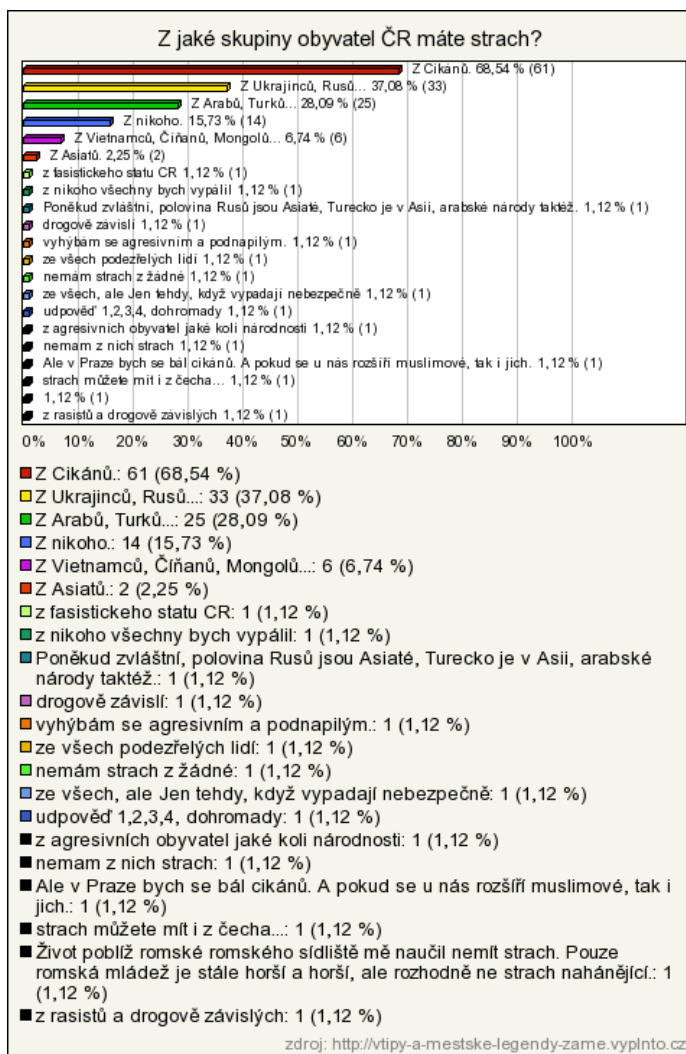
Graf 5. Věkové kohorty v dotazníku č. 2

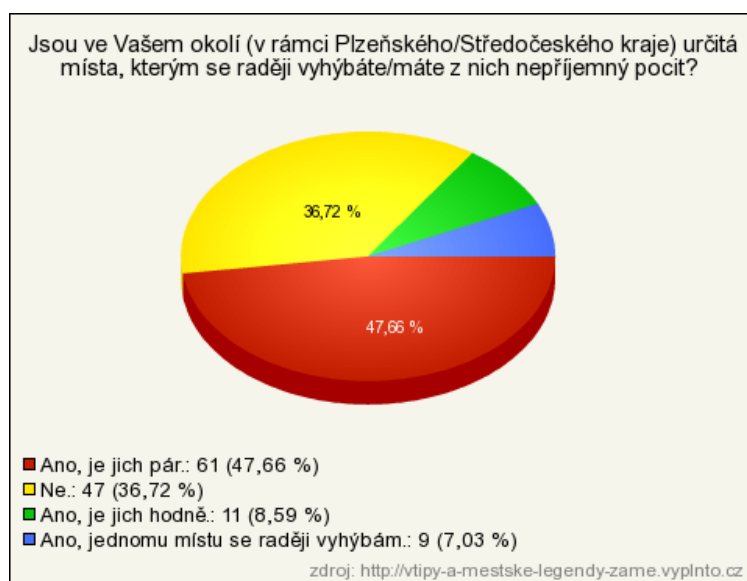
Graf 6. Pohlaví respondentů v dotazníku č. 2

Graf 7. Jeden z dotazů v dotazníku č. 2

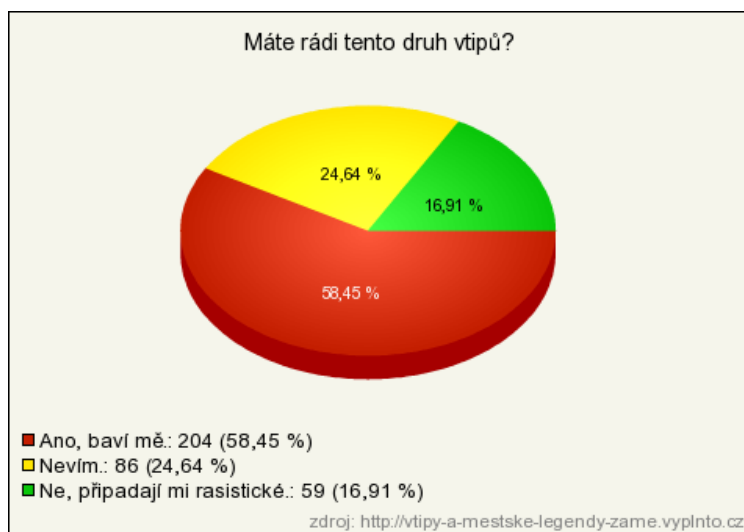
Graf 8. Jeden z dotazů v dotazníku č. 2

Graf 9. Jeden z dotazů v dotazníku č. 2

Graf 10. Jeden z dotazů v dotazníku č. 2

12. 2 Ukázka náhodně vybraných vtipů z dotazníkového šetření

- Cikán¹⁴ si dělá autoškolu. Přejede stopku a instruktor se ho ptá: „Prosim vás, víte, co to tam vůbec bylo za značku?“ A Cikán: „Hliníková, vrátíme se?“
- Cikáni na stavbě: „Fero, vidiš tu muchu?“ „Nie, kde?“ „Chlapi, končíme... špatná viditelnost!“
- Co udělá Cikán, když dodělá vysokou školu? Přesune se s ležením na vedlejší budovu.
- Víte, co má Cikán bílýho? Poslouchat.
- Letí Čech, Američan, Francouz a Cikán v letadle. Američan z letadla vyhodí dolary: „Nepotřebuju je, máme jich hodně.“ Francouz vyhodí bednu plnou šampaňského: „Nepotřebuju je, máme jich hodně.“ Čech vyhodí Cikána a řekne: „Tak těch máme zase hodně my.“
- Běží čtyři Cikáni po lese a nesou bednu, z posedu je vidí myslivec a říká si: „Sakra, co ty mrchy zase ukradli?“ Tak vytáhne flintu a jednoho po druhém zastřelí. Pak se otevře bedna, vyleze skin a říká: „Sakra, kdo mi prostřelil gummy?“

¹⁴ Nejčastěji se vtipy týkaly Cikánů.

- Cikán pracuje.
 - Víte, proč nemůžete derivovat Cikána? Nemá žádnou funkci.
 - Byl jste označen výhercem malého Cikána. Pokud si ho nevyzvednete do 14 dnů, bude vám přidělen i s jeho rodinou.
 - Víš, co udělat, když se topí Cikán? Ne? Tak to je dobře.
 - „Tati, co je demokracie?“ „Víš, Dežo, to je, když bílí makaj a my dostáváme dávky.“ „A to jim nevadí?“ „Vadí, ale to už je rasismus.“
 - Co mají společného Cikáni a dveře? Jsou často zavřeny.
 - V autě jedou Laco, Dežo a Jožo. Kdo řídí? Policie.
 - Cikáni jsou jako hříby - když narazíš na jednoho, můžeš si být jistý, že má okolo schované kamarády.
-
- Největší trapas při sexu s Vietnamkou? Když chcete 69 a ona přinese kung-pao.
 - „Kolik stojí ty kalhoty?“ „350.“ „To je moc.“ „250.“ „Je na nich flek.“ „150.“ „Máte vůbec povolení k prodeji?“ „Dárek!“
 - Boty dobrý, noha velká.
 - Ve vlaku jede Vietnamec a podřimuje. Vedle něj sedí chlapík a šťourá se v hodinkách. Najednou z hodinek vyskočí pérko a udělá: "Puiujum!" Vietnamec se probere a říká: „Co jste povídal?“
-
- Jak se pozná židovský pedofil? Stojí před školou a říká: „Holčičko, kup si bonbónek“.
 - Jaký je rozdíl mezi skautem a Židem? Skaut se z tábora vrací.
 - Starý Kohn vzal synka do ZOO. Malý je z toho úplně u vytržení, všechno obdivuje a najednou se neudrží a vykřikne: „Ježišmarjá, támhle mrdaj opice!“ Kohn mu vlepí pohlavek a říká: „Pamatuj si, Moric, že slušně vychovaný židovský chlapec neříká Ježišmarjá.“
 - Jaký je rozdíl mezi rohlíkem a Židem? Rohlík v peci nekřičí.
-
- Jede Turek, Cikán a muslim autem. Kdo řídí? Policie ČR.

12. 3 Osnova rozhovoru

K: „Setkáváš se někdy s hoaxy, poplašnými zprávami, popř. kde a čeho se týkají?“

K: „Stravuješ se někdy v restauracích nebo ve stáncích s rychlým občerstvením?“

K: „Je to spíše česká nebo zahraniční kuchyně?“

K: „Důvěřuješ těmto zahraničním zařízením, že ti nedají třeba jiné maso?“

K: „Jsou ve tvém okolí v Plzni nějaká místa, kterým se raději vyhýbáš nebo z nich máš nepříjemný pocit?“

K: „Z jaké skupiny obyvatel máš strach?“

K: „Máš s nějakou odlišnou skupinou obyvatel osobní zkušenosti? Buď dobré, nebo špatné.“

K: „Znáš nějaké vtipy o menšinách nebo cizincích v ČR?“

K: „Máš ráda tento druh humoru?“

K: „Kde se s tímto druhem humoru nejčastěji setkáváš?“

K: „Teď nechám prostor na ty současné pověsti, jestli nějaké znáš.“

12. 4 Seznam respondentů polostrukturovaných rozhovorů

A, žena, studentka	(20. 11. 2013)
B, muž, pracující	(14. 8. 2013)
C, muž, student	(11. 11. 2013)
D, žena, studentka	(15. 8. 2013)
E, žena, studentka	(19. 11. 2013)
F, žena, studentka	(18. 11. 2013)
G, žena, studentka	(18. 11. 2013)
H, žena, studentka	(20. 11. 2013)
I, žena, studentka	(12. 11. 2013)
J, žena, studentka	(12. 11. 2013)

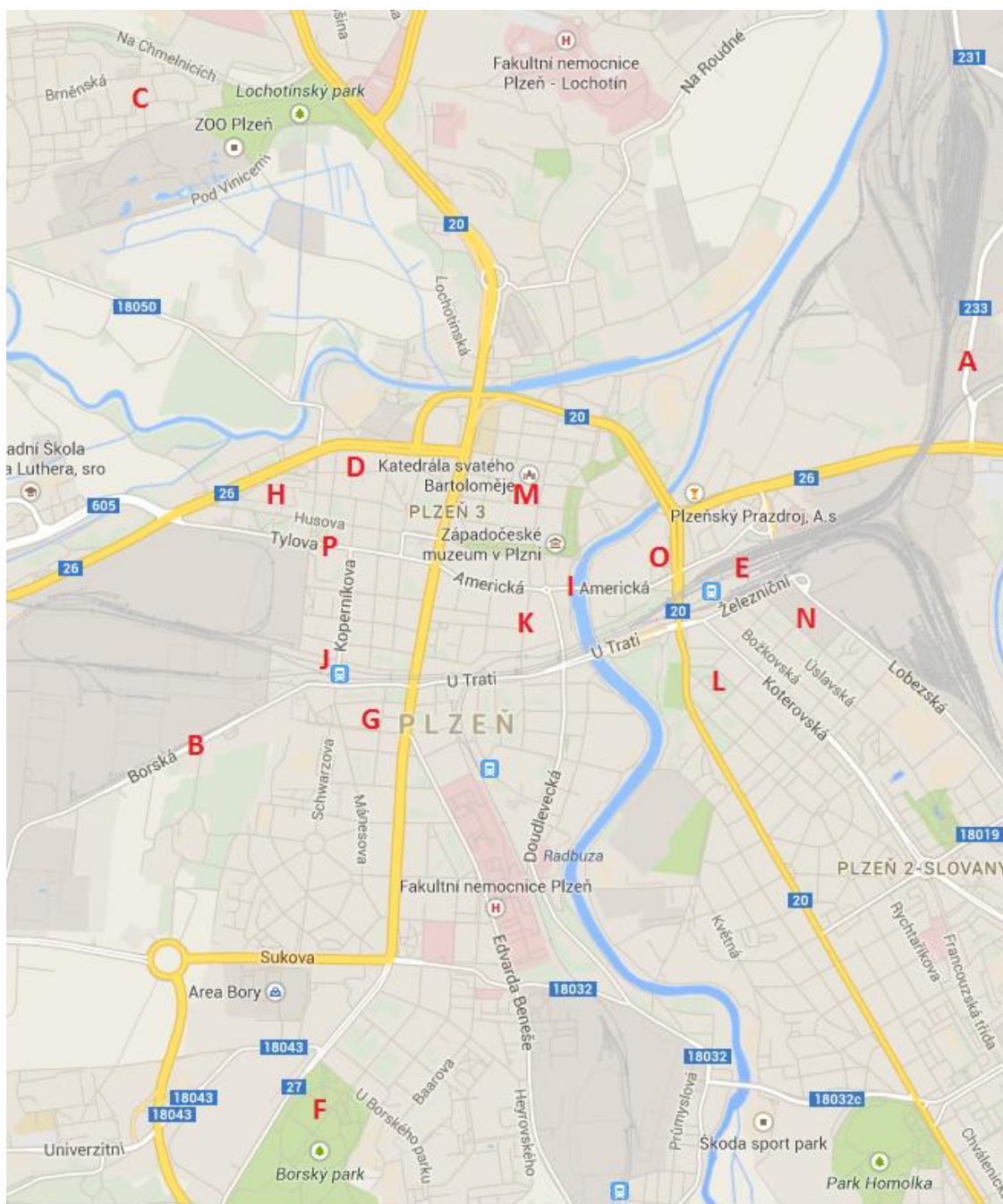
L, žena, studentka	(22. 11. 2013)
M, žena, studentka	(12. 11. 2013)
N, muž, student	(13. 11. 2013)
O, muž, student	(11. 11. 2013)
P, žena, studentka	(16. 11. 2013)
Q, muž, student	(19. 11. 2013)
R, muž, student	(14. 11. 2013)
S, muž, student	(19. 11. 2013)
T, muž, student	(19. 11. 2013)
U, muž, pracující	(3. 8. 2013)

12. 5 Seznam „nebezpečných“ míst ve veřejném prostoru v Plzni

- A¹⁵ - Ul. Jateční 8x
- B - Ul. Borská 4x
- C - Vinice 4x
- D - Ul. Kollárova 3x
- E - Vlakové nádraží 3x
- F - Borský park 2x
- G - Jižní předměstí 2x
- H - Okolí autobusového nádraží 2x
- I - Ul. Americká 2x
- J - Ul. Koperníkova 2x
- K - Ul. Resslerova 2x
- L - Mikulášské náměstí 1x
- M - Okolí Nám. Republiky 1x
- N - Petrohrad 1x
- O - Tesco u vlakového nádraží 1x
- P - Ul. Tylova 1x

¹⁵ Tato písmena nikterak nesouvisí s písmeny, jež byla přiřazena respondentům u polostrukturovaných rozhovorů jako pseudonym.

Obrázek 2. Mapa města Plzně s vyznačenými lokalitami

(Zdroj: Google.cz [cit. 1. 4. 2014]. Dostupné z:

https://maps.google.cz/maps?q=plze%C5%88&oe=utf-8&client=firefox-a&channel=sb&ie=UTF-8&ei=S9hCU7WQMMTIsGa524CoBQ&ved=0CAgQ_AUoAQ.)

12. 6 Tabulky z programu ANTHROPAC

Tabulka 1. Pojem Cikán

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	KRADEZ	31	41	2.484	0.308
2	DAVKY	20	26	3.450	0.144
3	NEMAKACENKO	19	25	2.579	0.172
4	SPINA	16	21	3.250	0.120
5	NEPRIZPUSOBIVY	12	16	3.333	0.091
6	ROM	12	16	1.500	0.142
7	CERNY	10	13	2.000	0.105
8	HUDBA	10	13	3.100	0.079
9	RASISMUS	8	11	3.375	0.074
10	DETI	8	11	3.750	0.057
11	PROBLEMOVY	7	9	3.000	0.060
12	NASILNIK	7	9	4.143	0.041
13	DISKRIMINACE	6	8	4.167	0.043
14	GHETTO	6	8	4.500	0.037
15	SOCKA	6	8	3.667	0.039
16	HLUCNOST	6	8	3.333	0.051
17	NEVZDELANOST	6	8	3.333	0.042
18	LENOST	5	7	2.800	0.047
19	RODINA	5	7	3.600	0.033
20	SMRAD	5	7	2.400	0.047
21	NEPORADEK	5	7	4.200	0.027
22	MENSINA	4	5	3.500	0.027
23	VYCHCANOST	4	5	4.000	0.031
24	INDIE	4	5	4.250	0.024
25	AGRESIVITA	4	5	4.250	0.018
26	PODVODNIK	4	5	4.750	0.024
27	DEMONSTRACE	3	4	6.000	0.015
28	KOMUNITA	3	4	5.000	0.021
29	BORDEL	3	4	2.333	0.035
30	PRACE	3	4	2.000	0.032
31	CHANOV	3	4	3.667	0.017
32	DRZY	3	4	4.667	0.022
33	KOCOVNICI	3	4	3.000	0.024
34	NESPRAVEDLNOST	2	3	3.500	0.013
35	SIDLISTE	2	3	5.000	0.014
36	STRACH	2	3	2.000	0.021
37	SLEPICE	2	3	3.500	0.014
38	VULGARNOST	2	3	4.500	0.011
39	PRACAK	2	3	3.000	0.016
40	PRIZIVNIK	2	3	4.500	0.008

41	UBYTOVNA	2	3	2.000	0.021
42	ZMRD	2	3	1.000	0.026
43	ZELEZO	2	3	3.000	0.015
44	PSI	2	3	9.000	0.009
45	SKUPINA	2	3	4.000	0.011
46	TEMPERAMENT	2	3	4.000	0.011
47	POLICIE	2	3	8.000	0.012
48	TANEC	2	3	3.000	0.016
49	SBERNA	2	3	3.000	0.019
50	PREDSUDEK	2	3	2.000	0.021
51	VYZIRKA	2	3	2.500	0.018
52	PENIZE	2	3	6.500	0.014
53	CERVENA	2	3	2.500	0.021
54	FETAK	2	3	2.500	0.021
55	CETKY	2	3	10.000	0.009
56	ROMSTINA	2	3	5.500	0.006
57	NEVYCHOVANY	2	3	4.500	0.008
58	LUPIC	1	1	5.000	0.004
59	VANDALISMUS	1	1	6.000	0.005
60	ZASKOLACTVI	1	1	7.000	0.003
61	PLYN	1	1	5.000	0.003
62	NACKOVE	1	1	3.000	0.008
63	KOCAREK	1	1	1.000	0.013
64	VYLOUCENI	1	1	1.000	0.013
65	HAJZL	1	1	3.000	0.009
66	NETAHLO	1	1	4.000	0.007
67	CHRANENY	1	1	5.000	0.003
68	NENAVIST	1	1	4.000	0.005
69	KYC	1	1	5.000	0.003
70	MERCEDES	1	1	3.000	0.009
71	VOZIK	1	1	2.000	0.011
72	HOUSLE	1	1	5.000	0.003
73	SPROSTY	1	1	4.000	0.005
74	ZVYHODNOVANY	1	1	1.000	0.013
75	CLOVEK	1	1	3.000	0.008
76	POSPOLITOST	1	1	1.000	0.013
77	ULICE	1	1	4.000	0.005
78	IGNORACE	1	1	5.000	0.003
79	NEPOKOJE	1	1	2.000	0.011
80	NAPLAVA	1	1	5.000	0.003
81	RADIKALOVE	1	1	5.000	0.006
82	OBHROUBLY	1	1	2.000	0.011
83	ZATEZ	1	1	2.000	0.011
84	SMRT	1	1	2.000	0.011
85	BRAZILEC	1	1	4.000	0.010
86	GYPSY	1	1	5.000	0.008

87	NEGR	1	1	1.000	0.013
88	PERIFERIE	1	1	8.000	0.005
89	HNEDA	1	1	1.000	0.013
90	FUJ	1	1	4.000	0.005
91	NEPOCHOPENI	1	1	1.000	0.013
92	JINI	1	1	2.000	0.011
93	VYUZIVAJICI	1	1	5.000	0.004
94	HLOUPI	1	1	6.000	0.002
95	JATECNI	1	1	2.000	0.011
96	SRAB	1	1	2.000	0.011
97	SVINE	1	1	4.000	0.005
98	JANOV	1	1	1.000	0.013
99	RVACKY	1	1	2.000	0.011
100	ZLOUTENKA	1	1	5.000	0.006
101	VYJIMKY	1	1	7.000	0.002
102	NAMACHROVANOST	1	1	5.000	0.003
103	NESCHOPNY	1	1	3.000	0.008
104	STEZOVATELE	1	1	5.000	0.003
105	KVETY	1	1	2.000	0.011
106	USTI	1	1	4.000	0.005
107	KRASNAK	1	1	5.000	0.003
108	TRADICE	1	1	5.000	0.003
109	ZABAVA	1	1	2.000	0.011
110	MARINGOTKA	1	1	5.000	0.004
111	LEHKOMYSLNOST	1	1	5.000	0.003
112	VYNALEZAVY	1	1	3.000	0.008
113	BARABIZNA	1	1	4.000	0.005
114	GANG	1	1	2.000	0.011
115	NATLAK	1	1	4.000	0.005
116	DEALER	1	1	5.000	0.003
117	KONFLIKT	1	1	1.000	0.013
118	NEGRAMOTNOST	1	1	2.000	0.011
119	SIKANA	1	1	8.000	0.002
120	OBEZITA	1	1	4.000	0.005
121	HNEDOCESI	1	1	5.000	0.003
122	INCESTAK	1	1	3.000	0.008
123	REV	1	1	3.000	0.008
124	SOUDRZNOST	1	1	6.000	0.002
125	POSTRILET	1	1	1.000	0.013
126	ZAKONY	1	1	5.000	0.003
127	DISKRIMINUJICI	1	1	10.000	0.002
128	HAMIZNOST	1	1	2.000	0.011
129	AROGANCE	1	1	3.000	0.008
130	KULTURA	1	1	3.000	0.008
131	SDILENI	1	1	5.000	0.003
132	LETY	1	1	5.000	0.003

133	ALKOHOL	1	1	5.000	0.003
134	KAMOS	1	1	1.000	0.013
135	PORODNICE	1	1	3.000	0.008
136	SPOLUOBCAN	1	1	4.000	0.005
137	ODPADLIK	1	1	1.000	0.013
138	BEZOHLEDNOST	1	1	2.000	0.011
139	ZANEDBANY	1	1	5.000	0.003
140	ZPEV	1	1	3.000	0.009
141	ESMERALDA	1	1	5.000	0.006
142	GIPSYCZ	1	1	7.000	0.002
143	NADAVKY	1	1	8.000	0.008
144	CHLAST	1	1	9.000	0.007
145	OHEN	1	1	5.000	0.003
146	KOLO	1	1	12.000	0.005
147	ZACHOD	1	1	15.000	0.003
148	CHYSKA	1	1	16.000	0.002
149	OBCHOD	1	1	18.000	0.001
150	KNIR	1	1	1.000	0.013
151	KAFE	1	1	2.000	0.011
152	SEX	1	1	5.000	0.003
153	COKOLADA	1	1	4.000	0.005
154	KOV	1	1	3.000	0.008
155	KRIMINALITA	1	1	2.000	0.011
156	VEDMA	1	1	2.000	0.011
157	GADZA	1	1	4.000	0.005
158	NAMESTI	1	1	5.000	0.003
159	STRASBURG	1	1	5.000	0.003
160	MAJ	1	1	1.000	0.013
161	SOUSED	1	1	2.000	0.011
162	NEONACISTE	1	1	4.000	0.005
163	KRAVAL	1	1	2.000	0.011
164	SLUKNOV	1	1	4.000	0.005
165	NEBEZPECI	1	1	2.000	0.011
166	KAPSAR	1	1	4.000	0.007
167	OSTRAZITOST	1	1	5.000	0.004
168	OBEZRETNOST	1	1	6.000	0.002
169	NEKULTURA	1	1	1.000	0.013
170	OSADA	1	1	2.000	0.011
171	LHAR	1	1	2.000	0.011
172	ZAKERNY	1	1	4.000	0.005
Total/Average:		414	5.447		

Tabulka 2. Pojem Vietnamec

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	VECERKA	28	37	2.071	0.290
2	PRACOVITY	25	33	2.400	0.254
3	OBLECENI	19	25	2.895	0.163
4	OBCHOD	18	24	2.556	0.178
5	TRZNICE	14	18	3.286	0.100
6	MARIJUANA	12	16	2.500	0.114
7	RYZE	9	12	3.444	0.059
8	JIDLO	8	11	2.875	0.069
9	ZLUTA	8	11	2.625	0.071
10	KOMUNITA	7	9	4.571	0.041
11	DROGY	7	9	4.143	0.036
12	ASIE	6	8	3.667	0.043
13	VIETNAMSTINA	5	7	5.400	0.030
14	STANEK	5	7	2.400	0.049
15	NUDLE	5	7	3.000	0.039
16	SNAHA	5	7	3.000	0.039
17	OCHOTA	5	7	4.200	0.034
18	RODINA	5	7	7.000	0.016
19	OCI	5	7	3.000	0.042
20	PRODAVAC	4	5	2.250	0.040
21	MAFIE	4	5	4.250	0.020
22	FEJKY	4	5	3.000	0.032
23	PRIZPUSOBIVY	4	5	3.000	0.032
24	MILY	4	5	3.500	0.027
25	UCENLIVY	3	4	3.667	0.018
26	VYNALEZAVY	3	4	4.667	0.012
27	LEVNE	3	4	3.667	0.018
28	CINA	3	4	1.333	0.037
29	UZAVRENOST	3	4	2.333	0.029
30	PODVODNIK	3	4	3.667	0.021
31	INTELIGENCE	3	4	3.000	0.031
32	VZDELANOST	3	4	2.667	0.026
33	CHYTRY	3	4	3.667	0.022
34	PRATELSKY	2	3	4.000	0.011
35	ASIAT	2	3	3.500	0.013
36	NONSTOP	2	3	2.500	0.018
37	JAZYK	2	3	4.000	0.011
38	MALY	2	3	3.500	0.013
39	DANE	2	3	3.000	0.017
40	RESTAURACE	2	3	3.000	0.016
41	CHUDY	2	3	3.000	0.016
42	KUP	2	3	4.000	0.015
43	VIETNAM	2	3	4.500	0.010

44	KLIDNY	2	3	3.000	0.018
45	SAPA	2	3	4.000	0.011
46	SIKMOOCKO	2	3	4.000	0.011
47	VYTRVALY	2	3	2.500	0.020
48	DEALER	2	3	1.500	0.024
49	PODNIKAVY	2	3	2.500	0.018
50	SLUSI	2	3	4.000	0.015
51	FASTFOOD	2	3	2.000	0.021
52	HERNA	2	3	3.000	0.016
53	NEHTY	2	3	3.000	0.016
54	PRISTEHOVALEC	2	3	3.500	0.015
55	MENSINA	2	3	3.500	0.013
56	SKROMNY	2	3	3.500	0.013
57	AMBICE	2	3	3.000	0.016
58	SMRT	1	1	5.000	0.003
59	TABAK	1	1	6.000	0.002
60	NEPOROZUMENI	1	1	5.000	0.003
61	DISKRIMINOVANY	1	1	3.000	0.008
62	NESYMPATICNOST	1	1	4.000	0.005
63	VEPR	1	1	4.000	0.007
64	PRALES	1	1	3.000	0.008
65	RACHEJTLE	1	1	5.000	0.003
66	TRPASLIK	1	1	1.000	0.013
67	NEBOJACNOST	1	1	5.000	0.003
68	UTLACOVANY	1	1	2.000	0.011
69	HBITY	1	1	3.000	0.008
70	OBDIVUHODNY	1	1	4.000	0.005
71	PRISNY	1	1	5.000	0.003
72	ADIDAS	1	1	3.000	0.008
73	IZOLOVANOST	1	1	3.000	0.008
74	PERVITIN	1	1	3.000	0.008
75	SAMOOBSLUHY	1	1	1.000	0.013
76	SEKTA	1	1	3.000	0.008
77	AUTO	1	1	5.000	0.003
78	SPINA	1	1	2.000	0.010
79	VRAZDA	1	1	3.000	0.007
80	KRADEZ	1	1	4.000	0.003
81	VSUDE	1	1	2.000	0.011
82	CISTOTA	1	1	3.000	0.008
83	VSEUMEL	1	1	3.000	0.008
84	USILI	1	1	3.000	0.008
85	ZBOZI	1	1	2.000	0.011
86	VSTRICNOST	1	1	3.000	0.008
87	PADELKY	1	1	3.000	0.010
88	MATEMATIKA	1	1	5.000	0.007
89	VYCURANY	1	1	8.000	0.002

90	ZNEUZIVAJICI	1	1	5.000	0.007
91	STUDUJICI	1	1	6.000	0.005
92	DOMINANTNI	1	1	7.000	0.003
93	SIKMY	1	1	5.000	0.003
94	PUCH	1	1	4.000	0.007
95	SEZENU	1	1	4.000	0.005
96	NEORIGINALNI	1	1	3.000	0.008
97	HIERARCHIE	1	1	4.000	0.005
98	NEKALOSTI	1	1	3.000	0.008
99	JAPONSKO	1	1	3.000	0.008
100	VULE	1	1	4.000	0.005
101	NETRANSPARENTNOST	1	1	5.000	0.003
102	HUDEBKA	1	1	1.000	0.013
103	SVATEK	1	1	2.000	0.011
104	CIGARETY	1	1	5.000	0.003
105	SETRNY	1	1	5.000	0.003
106	KOMUNIKATIVNI	1	1	3.000	0.008
107	PREMNOZENOST	1	1	5.000	0.003
108	SAMOSTATNOST	1	1	4.000	0.005
109	UCTA	1	1	3.000	0.008
110	ZAMESTNANY	1	1	1.000	0.013
111	UDRENY	1	1	2.000	0.011
112	KULTURA	1	1	2.000	0.011
113	BOJOVNIK	1	1	3.000	0.008
114	CIZINEC	1	1	4.000	0.005
115	BAMBUS	1	1	5.000	0.003
116	CESKO	1	1	5.000	0.003
117	SOUDRUZNOST	1	1	5.000	0.003
118	GYROS	1	1	2.000	0.011
119	KNEDLIK	1	1	4.000	0.005
120	NELEGALNI	1	1	3.000	0.009
121	GANGY	1	1	5.000	0.004
122	ODTAZITY	1	1	4.000	0.005
123	NESPOLECENSKY	1	1	5.000	0.003
124	SLEVA	1	1	5.000	0.006
125	USMEV	1	1	5.000	0.003
126	POCTIVOST	1	1	1.000	0.013
127	DRAGON	1	1	4.000	0.005
128	TRADICE	1	1	4.000	0.005
129	SPOLUOBCAN	1	1	1.000	0.013
130	KSUNTY	1	1	2.000	0.011
131	KREATIVNOST	1	1	5.000	0.003
132	PECUJICI	1	1	3.000	0.008
133	OBETAVY	1	1	4.000	0.005
134	MARKETING	1	1	2.000	0.011
135	CINAN	1	1	3.000	0.008

136	VALKA	1	1	4.000	0.005
137	BOTY	1	1	2.000	0.012
138	OVOCE	1	1	3.000	0.011
139	ZELENINA	1	1	4.000	0.010
140	VTIRAVOST	1	1	8.000	0.007
141	COI	1	1	9.000	0.006
142	KONTROLA	1	1	10.000	0.005
143	POKUTA	1	1	11.000	0.004
144	CESTINA	1	1	13.000	0.002
145	CERNA	1	1	3.000	0.008
146	KOCKA	1	1	5.000	0.003
147	INDIFERENCE	1	1	1.000	0.013
148	SLUSNOST	1	1	3.000	0.009
149	POLIVKA	1	1	2.000	0.011
150	VLIDNOST	1	1	5.000	0.006
151	NEKONFLIKTNOST	1	1	6.000	0.004
152	NEODHADNUTELNOST	1	1	7.000	0.002
153	BISTRO	1	1	5.000	0.003
154	PESTIRNY	1	1	3.000	0.008
155	ANTIQUALITA	1	1	3.000	0.008
156	ZIVNOSTAK	1	1	3.000	0.008
157	NEMAME	1	1	4.000	0.005
158	SOCIALKA	1	1	5.000	0.003
159	CHARLIE	1	1	5.000	0.003
160	POUT	1	1	4.000	0.005
161	PLAST	1	1	5.000	0.003
162	INTEGRACE	1	1	2.000	0.011
163	PARAZIT	1	1	1.000	0.013
164	ZLOCINY	1	1	5.000	0.003
165	KSEFTAR	1	1	2.000	0.011
166	NAPLAVA	1	1	5.000	0.003
167	HOUZEVNATY	1	1	1.000	0.013
168	CONG	1	1	3.000	0.008
169	LSTIVY	1	1	4.000	0.005
170	ROZPINAVY	1	1	5.000	0.003
Total/Average:		404	5.316		

Tabulka 3. Pojem Ukrajinec

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	PRACE	31	41	2.097	0.321
2	ALKOHOL	23	30	3.391	0.169
3	DELNIK	20	26	2.200	0.199
4	UBYTOVNA	20	26	3.250	0.155
5	VODKA	15	20	3.000	0.120
6	LOPATA	13	17	2.231	0.135
7	PRACOVITY	11	14	2.091	0.115
8	CHUDOBA	11	14	3.000	0.086
9	STAVBA	9	12	2.556	0.085
10	MAFIE	6	8	3.667	0.037
11	RUSKO	6	8	4.167	0.043
12	KOPAC	5	7	3.200	0.038
13	RODINA	5	7	3.800	0.029
14	RUSTINA	4	5	3.000	0.036
15	KRUMPAC	4	5	2.000	0.043
16	PRISTEHOVALEC	4	5	2.500	0.037
17	NASILI	4	5	3.250	0.029
18	NEVZDELANOST	4	5	3.500	0.030
19	VYKOP	4	5	2.250	0.041
20	SPINA	4	5	2.000	0.042
21	SLOVAN	3	4	4.000	0.016
22	ZEDNIK	3	4	1.000	0.039
23	SILA	3	4	4.000	0.016
24	RUS	3	4	3.000	0.024
25	HLOUPY	3	4	4.333	0.014
26	IMIGRACE	3	4	6.000	0.020
27	RVACKY	3	4	5.000	0.008
28	VRAH	3	4	3.667	0.018
29	VYCHOD	3	4	4.000	0.020
30	SMRAD	3	4	5.333	0.018
31	UTLACOVANY	2	3	2.500	0.018
32	EMIGRACE	2	3	6.500	0.015
33	CIGARETY	2	3	2.500	0.018
34	SPORT	2	3	5.000	0.005
35	NADAVKY	2	3	3.500	0.022
36	KRADEZ	2	3	2.500	0.018
37	KUDLA	2	3	2.500	0.018
38	CHLEBA	2	3	2.500	0.018
39	AZBUKA	2	3	4.500	0.009
40	MONTERKY	2	3	3.500	0.013
41	UKACKO	2	3	4.000	0.015
42	MENSINA	2	3	2.000	0.021
43	MANUALNI	2	3	3.500	0.013

44	STRACH	2	3	6.500	0.006
45	CERNOBYL	2	3	4.500	0.008
46	AIDS	2	3	2.000	0.021
47	PENIZE	2	3	5.000	0.005
48	ZLODEJ	2	3	2.500	0.021
49	CIZINEC	2	3	2.500	0.018
50	BIDA	2	3	4.500	0.008
51	NEPRIZPUSOBIVY	2	3	3.500	0.011
52	BITKY	2	3	4.000	0.011
53	ZAOSTALY	2	3	4.500	0.010
54	OPILY	2	3	3.000	0.016
55	UKRAJINA	2	3	1.500	0.024
56	BORDELAR	2	3	5.000	0.018
57	PRATELSKY	1	1	5.000	0.003
58	KOLO	1	1	4.000	0.005
59	STATNY	1	1	2.000	0.011
60	NARADI	1	1	5.000	0.003
61	PSENICE	1	1	3.000	0.008
62	RUM	1	1	6.000	0.002
63	PRUSERY	1	1	4.000	0.005
64	OBHROUBLY	1	1	2.000	0.010
65	ZLOCIN	1	1	5.000	0.003
66	VYDIRANY	1	1	3.000	0.008
67	KOLECKO	1	1	1.000	0.013
68	NETAHLO	1	1	1.000	0.013
69	ZASTAVARNA	1	1	3.000	0.008
70	ZUBY	1	1	1.000	0.013
71	REDIDLO	1	1	1.000	0.013
72	BLONDYNA	1	1	5.000	0.003
73	SPROSTY	1	1	4.000	0.003
74	PIJAN	1	1	4.000	0.005
75	BAHNO	1	1	4.000	0.007
76	SPEK	1	1	4.000	0.005
77	OBAVA	1	1	1.000	0.013
78	BILY	1	1	1.000	0.013
79	LEVARNY	1	1	3.000	0.008
80	NEPOCTIVOST	1	1	4.000	0.005
81	MLUVA	1	1	2.000	0.011
82	HOUZEVNATOST	1	1	3.000	0.008
83	NEBEZPECI	1	1	2.000	0.011
84	KAMARAD	1	1	5.000	0.003
85	ZBRAN	1	1	5.000	0.003
86	PRODAVACKY	1	1	4.000	0.005
87	OBETAVY	1	1	4.000	0.005
88	URAZY	1	1	2.000	0.011
89	NEMOCI	1	1	3.000	0.009

90	NESLUSNOST	1	1	4.000	0.007
91	TABAK	1	1	6.000	0.002
92	PODVODY	1	1	2.000	0.011
93	GYMNASTIKA	1	1	5.000	0.003
94	LAHVAC	1	1	3.000	0.009
95	HAZARD	1	1	4.000	0.005
96	NELEGALNOST	1	1	4.000	0.005
97	MACHISMUS	1	1	3.000	0.008
98	DOMINANCE	1	1	5.000	0.003
99	VZDELANOST	1	1	1.000	0.013
100	POHOSTINNOST	1	1	1.000	0.013
101	OTEVRENOST	1	1	2.000	0.011
102	HRDOST	1	1	3.000	0.008
103	MARNIVOST	1	1	4.000	0.005
104	KLICKO	1	1	4.000	0.005
105	DRSNY	1	1	5.000	0.003
106	TRADICE	1	1	2.000	0.011
107	TROJZUBEC	1	1	4.000	0.005
108	KROJ	1	1	5.000	0.003
109	OSAMOCENY	1	1	5.000	0.003
110	CEPICE	1	1	5.000	0.003
111	CHRUSCOV	1	1	4.000	0.005
112	SILNICE	1	1	4.000	0.005
113	DIMEX	1	1	5.000	0.003
114	DLAZDIC	1	1	2.000	0.011
115	NEVKUS	1	1	1.000	0.013
116	SUSTAKY	1	1	2.000	0.011
117	LACINOST	1	1	4.000	0.005
118	REMESLNICI	1	1	5.000	0.003
119	RUSLANA	1	1	5.000	0.003
120	OTROK	1	1	2.000	0.011
121	NEUCTA	1	1	3.000	0.008
122	MNOZSTVI	1	1	5.000	0.003
123	ALMUZNA	1	1	4.000	0.005
124	TVAROH	1	1	5.000	0.003
125	NEPRATELSKY	1	1	6.000	0.002
126	NESROZUMITELNOST	1	1	2.000	0.011
127	SKUPINY	1	1	3.000	0.008
128	LEVNY	1	1	5.000	0.003
129	OCHOTA	1	1	3.000	0.009
130	VYDELEK	1	1	5.000	0.004
131	MORE	1	1	6.000	0.002
132	ROPOVOD	1	1	1.000	0.013
133	BABUSKY	1	1	4.000	0.003
134	OBCHODY	1	1	3.000	0.008
135	VLAJKA	1	1	10.000	0.006

136	KLADIVO	1	1	13.000	0.003
137	KREV	1	1	14.000	0.002
138	JERAB	1	1	15.000	0.002
139	PRACH	1	1	16.000	0.001
140	CESTOVANI	1	1	2.000	0.010
141	KOLOCAVA	1	1	3.000	0.007
142	NEZAKONNY	1	1	3.000	0.008
143	TELEFON	1	1	4.000	0.005
144	KRIMINALITA	1	1	5.000	0.003
145	KAMARADKA	1	1	1.000	0.013
146	PREDSUDEK	1	1	3.000	0.008
147	HLADOMOR	1	1	5.000	0.003
148	PLYN	1	1	5.000	0.003
149	TVRDOHLAVY	1	1	2.000	0.010
150	NECHAPE	1	1	3.000	0.007
151	BRIGADA	1	1	4.000	0.003
152	EXIL	1	1	4.000	0.005
153	HLUCNY	1	1	4.000	0.005
154	IVAN	1	1	2.000	0.011
155	PROSTITUCE	1	1	3.000	0.009
156	VYPATLANEC	1	1	6.000	0.004
157	SAMOHONKA	1	1	4.000	0.005
158	VOLYNE	1	1	1.000	0.013
159	BORSC	1	1	4.000	0.005
160	VYCURANY	1	1	1.000	0.013
161	UKECANY	1	1	3.000	0.008
162	NACIONALISTA	1	1	4.000	0.005
163	NESPOLEHLIVY	1	1	5.000	0.003
Total/Average:		392	5.158		

Tabulka 4. Pojem Arab

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	ISLAM	28	37	2.214	0.285
2	TERORISTA	19	25	2.947	0.168
3	BURKA	15	20	3.867	0.093
4	ROPA	12	16	3.750	0.097
5	KORAN	10	13	5.700	0.063
6	BOHATSTVI	10	13	3.300	0.089
7	POUST	8	11	2.750	0.073
8	MUSLIM	8	11	1.875	0.088
9	MESITA	8	11	3.875	0.052
10	VELBLOUD	8	11	2.750	0.069
11	BOMBA	7	9	3.143	0.053
12	NABOZENSTVI	7	9	3.571	0.046
13	KEBAB	7	9	1.857	0.076
14	ALLAH	7	9	3.429	0.051
15	ZENY	7	9	3.143	0.054
16	NASILNIK	6	8	5.833	0.045
17	TURBAN	5	7	3.400	0.037
18	ZLATO	5	7	3.600	0.035
19	FANATIK	4	5	4.750	0.021
20	RAMADAN	4	5	4.000	0.028
21	ZBRANE	4	5	4.750	0.022
22	DOTERNY	4	5	4.250	0.018
23	HAREM	4	5	3.000	0.031
24	EXTREMISMUS	4	5	3.750	0.024
25	ZAHALENI	4	5	3.500	0.033
26	TRADICE	3	4	3.333	0.023
27	VODNICE	3	4	3.333	0.021
28	PALESTINA	3	4	3.000	0.024
29	MNOHOZENSTVI	3	4	2.333	0.029
30	VALKA	3	4	3.000	0.024
31	PROSTITUTKY	3	4	3.667	0.018
32	ARABIE	3	4	7.667	0.014
33	TEMPERAMENT	3	4	1.333	0.037
34	KULTURA	3	4	1.667	0.035
35	BORDEL	3	4	2.000	0.034
36	PISEK	3	4	3.333	0.025
37	KAVA	3	4	3.667	0.018
38	NENAVIST	3	4	4.000	0.020
39	SATEK	3	4	1.667	0.036
40	VOUSY	3	4	4.333	0.013
41	NEBEZPECI	3	4	3.333	0.021
42	DISKRIMINACE	3	4	4.333	0.013
43	SEJK	3	4	4.000	0.016

44	NAFTA	3	4	2.667	0.026
45	PRACOVITY	2	3	3.500	0.013
46	KONE	2	3	2.500	0.018
47	MOHAMED	2	3	3.500	0.013
48	JINI	2	3	4.500	0.010
49	VIRA	2	3	2.000	0.021
50	TMAVY	2	3	4.000	0.011
51	MODLITBA	2	3	4.500	0.008
52	TRZNICE	2	3	3.500	0.013
53	ATENTAT	2	3	4.000	0.015
54	HORKO	2	3	3.500	0.019
55	LINY	2	3	2.500	0.018
56	ROZPINAVOST	2	3	2.000	0.022
57	FORMULE	2	3	7.500	0.013
58	NEPRIZPUSOBIVY	2	3	4.000	0.015
59	NEPOCHOPENI	2	3	2.500	0.018
60	HALAL	2	3	4.000	0.017
61	ZASADY	2	3	4.000	0.011
62	CAJOVNA	2	3	3.000	0.016
63	CHYTRY	2	3	2.000	0.021
64	SEBEVRAH	2	3	5.500	0.011
65	CIZI	2	3	1.500	0.024
66	NEVYPOCITATELNY	2	3	2.500	0.020
67	AFRIKA	2	3	1.000	0.026
68	AGRESE	2	3	3.500	0.017
69	CMOUD	2	3	3.000	0.016
70	SPINA	2	3	1.500	0.024
71	CERNY	2	3	3.000	0.016
72	ARABSTINA	2	3	3.500	0.014
73	RODINNY	2	3	4.500	0.008
74	DZIHAD	2	3	3.000	0.016
75	MUZ	2	3	3.500	0.013
76	CHLEBA	1	1	1.000	0.013
77	SEMITA	1	1	4.000	0.007
78	ZOOFILIE	1	1	4.000	0.005
79	NESROZUMITELNY	1	1	3.000	0.008
80	SEBEVEDOMI	1	1	3.000	0.008
81	DURUM	1	1	3.000	0.008
82	MILY	1	1	2.000	0.010
83	PRISNY	1	1	3.000	0.007
84	KRADEZ	1	1	3.000	0.008
85	SLUSNY	1	1	2.000	0.011
86	NEZNAMI	1	1	3.000	0.009
87	UTOK	1	1	9.000	0.001
88	MNOHOCETNI	1	1	5.000	0.004
89	HRDOST	1	1	3.000	0.008

90	UCHYLNÝ	1	1	1.000	0.013
91	EMIRATY	1	1	3.000	0.008
92	VYCHOD	1	1	4.000	0.009
93	CHTIVÝ	1	1	4.000	0.003
94	UCENLIVÝ	1	1	1.000	0.013
95	UZAVRENOST	1	1	1.000	0.013
96	SAMOSTATNOST	1	1	3.000	0.008
97	REZIM	1	1	4.000	0.005
98	HLUCNÝ	1	1	5.000	0.003
99	DUBAJ	1	1	1.000	0.013
100	PLACHETNICE	1	1	2.000	0.011
101	LUXUS	1	1	2.000	0.011
102	OBRIZKA	1	1	4.000	0.005
103	NEPOKOJE	1	1	3.000	0.009
104	MNOHOSTRANNOST	1	1	6.000	0.002
105	ALKOHOL	1	1	2.000	0.011
106	SEXUALITA	1	1	3.000	0.008
107	DETI	1	1	4.000	0.005
108	MANZELKY	1	1	4.000	0.005
109	PREPYCH	1	1	3.000	0.008
110	LEKARSTVI	1	1	4.000	0.005
111	NEKOMPROMISNI	1	1	5.000	0.003
112	VYCHYTRALY	1	1	3.000	0.008
113	OBAVA	1	1	1.000	0.013
114	HABIT	1	1	2.000	0.011
115	DIKTATOR	1	1	5.000	0.003
116	GUTRA	1	1	3.000	0.009
117	PERSIE	1	1	6.000	0.002
118	UBRUS	1	1	4.000	0.005
119	HUDBA	1	1	2.000	0.011
120	DOVOLENA	1	1	3.000	0.008
121	PEDOFILIE	1	1	5.000	0.003
122	PLACKY	1	1	2.000	0.011
123	SOBECKY	1	1	3.000	0.010
124	SMLOUVAVY	1	1	5.000	0.007
125	OBCHODNIK	1	1	6.000	0.006
126	URAZLIVÝ	1	1	7.000	0.004
127	DRZY	1	1	9.000	0.001
128	MULTIKULTURALISMUS	1	1	3.000	0.008
129	INVAZE	1	1	4.000	0.005
130	NEUCTA	1	1	5.000	0.003
131	PITTA	1	1	2.000	0.011
132	VYTRVALOST	1	1	5.000	0.003
133	MAGNAT	1	1	4.000	0.005
134	POTENCIAL	1	1	4.000	0.005
135	SOUDRZNOST	1	1	5.000	0.006

136	MOC	1	1	5.000	0.003
137	BEZPRAVI	1	1	2.000	0.011
138	CHROCHTANI	1	1	1.000	0.013
139	BRUSEL	1	1	2.000	0.012
140	FRANCOUZSTINA	1	1	5.000	0.007
141	DIVNY	1	1	4.000	0.005
142	LETADLO	1	1	7.000	0.010
143	DVOJCATA	1	1	8.000	0.009
144	VILA	1	1	12.000	0.007
145	LAWRENCE	1	1	14.000	0.006
146	PLET	1	1	15.000	0.006
147	ROUCHO	1	1	16.000	0.005
148	KOSTKA	1	1	17.000	0.005
149	ZPRAVY	1	1	18.000	0.004
150	UTISK	1	1	20.000	0.003
151	KAMEN	1	1	22.000	0.002
152	ZNASILNENI	1	1	23.000	0.002
153	SMRT	1	1	24.000	0.001
154	PRACH	1	1	25.000	0.001
155	MRAKODRAP	1	1	4.000	0.005
156	FALESNY	1	1	4.000	0.005
157	SOVINISTA	1	1	1.000	0.013
158	NEDUVERA	1	1	1.000	0.013
159	URPUTNOST	1	1	3.000	0.008
160	NETOLERANCE	1	1	5.000	0.003
161	STRACH	1	1	1.000	0.013
162	TYRANI	1	1	4.000	0.005
163	PATRIARCHAT	1	1	5.000	0.003
164	SNIH	1	1	3.000	0.008
165	ORIENT	1	1	2.000	0.011
166	SITAR	1	1	5.000	0.003
167	KALASNIKOV	1	1	3.000	0.008
168	PRAVA	1	1	3.000	0.008
169	MISOGYNIE	1	1	7.000	0.002
170	OBEZRETNOST	1	1	5.000	0.003
171	BOJOVNY	1	1	2.000	0.011
172	LSTIVY	1	1	3.000	0.008
Total/Average:		421	5.539		

Tabulka 5. Pojem Žid

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	PENIZE	23	30	2.304	0.231
2	HITLER	16	21	2.875	0.150
3	HOLOCAUST	16	21	2.938	0.133
4	SYNAGOGA	15	20	3.667	0.115
5	IZRAEL	14	18	3.286	0.120
6	JARMULKA	13	17	3.308	0.107
7	KONCENTRAK	13	17	4.000	0.087
8	VALKA	12	16	3.250	0.119
9	HVEZDA	12	16	4.167	0.080
10	OBCHODNIK	9	12	2.444	0.085
11	OBRIZKA	9	12	3.556	0.073
12	NOS	8	11	3.625	0.051
13	BOHATSTVI	8	11	2.750	0.073
14	CHYTROST	7	9	2.857	0.061
15	UTLACOVANI	5	7	5.800	0.038
16	JUDAISMUS	5	7	2.000	0.053
17	HEBREJSTINA	5	7	4.800	0.028
18	NABOZENSTVI	5	7	2.800	0.043
19	PEJZY	5	7	3.200	0.040
20	LAKOTA	4	5	3.000	0.037
21	GENOCIDA	4	5	5.000	0.025
22	INTELIGENCE	4	5	3.000	0.032
23	VERICI	4	5	4.000	0.023
24	LICHVA	4	5	2.500	0.037
25	HRBITOV	3	4	8.333	0.015
26	VYCURANY	3	4	4.000	0.016
27	TORA	3	4	2.333	0.030
28	VZDELANOST	3	4	3.667	0.018
29	CHANUKA	3	4	4.667	0.014
30	KOSER	3	4	3.000	0.029
31	SMRT	3	4	6.667	0.014
32	VTIPY	3	4	4.000	0.016
33	PRACOVITOST	3	4	3.333	0.021
34	BIBLE	3	4	4.333	0.013
35	PALESTINA	3	4	5.000	0.022
36	BANKY	3	4	3.333	0.026
37	UTRPENI	3	4	2.333	0.029
38	JERUZALEM	3	4	2.667	0.026
39	VOUSY	3	4	4.000	0.016
40	TRADICE	3	4	3.333	0.023
41	UZAVRENOST	2	3	3.500	0.013
42	GOLEM	2	3	4.000	0.011
43	CEPICKA	2	3	4.500	0.008

44	NEMECKO	2	3	5.000	0.005
45	KLOBOUK	2	3	2.000	0.021
46	JEZIS	2	3	5.500	0.005
47	HUBENY	2	3	2.500	0.018
48	CHUDAK	2	3	4.000	0.011
49	ORTODOXNI	2	3	1.500	0.024
50	FANATIK	2	3	3.000	0.016
51	JAHVE	2	3	5.000	0.014
52	MOC	2	3	2.000	0.021
53	NACISMUS	2	3	6.000	0.014
54	NORMALNI	2	3	4.500	0.012
55	ZVYKY	2	3	5.000	0.007
56	RODINA	2	3	4.500	0.008
57	AGRESOR	2	3	4.000	0.011
58	VYNALEZAVOST	2	3	3.500	0.014
59	ZED	2	3	9.500	0.009
60	COPANKY	2	3	3.000	0.019
61	NEZNAMI	2	3	3.000	0.016
62	KOMUNITA	2	3	2.000	0.021
63	CISTOTA	2	3	2.500	0.018
64	PODNIKAVI	2	3	3.000	0.019
65	PLYN	2	3	1.500	0.024
66	SOA	2	3	5.000	0.010
67	USPORNY	1	1	1.000	0.013
68	RABIN	1	1	4.000	0.008
69	DISCIPLINOVANY	1	1	2.000	0.011
70	PYSNY	1	1	1.000	0.013
71	TABOR	1	1	5.000	0.003
72	SKOROVYHLAZENY	1	1	5.000	0.003
73	ADAPTACE	1	1	2.000	0.011
74	BEZMOC	1	1	3.000	0.008
75	JIDAS	1	1	1.000	0.013
76	OKUPANT	1	1	1.000	0.013
77	GHETTO	1	1	1.000	0.013
78	POGROM	1	1	6.000	0.004
79	AROGANCE	1	1	4.000	0.005
80	DEDICTVI	1	1	3.000	0.008
81	SIZENI	1	1	2.000	0.011
82	MRTVOLA	1	1	2.000	0.011
83	BARMICVA	1	1	5.000	0.003
84	TERORISTA	1	1	4.000	0.005
85	PORADEK	1	1	1.000	0.013
86	FUNDAMENTALISMUS	1	1	3.000	0.008
87	PRATELSKOST	1	1	4.000	0.005
88	VYTRVALOST	1	1	5.000	0.003
89	NECISTOTA	1	1	5.000	0.003

90	ZLATO	1	1	4.000	0.005
91	PUJCKA	1	1	5.000	0.003
92	NEPOZNATELNI	1	1	6.000	0.004
93	BABIS	1	1	6.000	0.005
94	SLUSNY	1	1	2.000	0.011
95	OSVETIM	1	1	8.000	0.002
96	MINULOST	1	1	3.000	0.008
97	PESACH	1	1	6.000	0.002
98	MAFIE	1	1	1.000	0.013
99	SVINE	1	1	4.000	0.005
100	PODVODNIK	1	1	2.000	0.011
101	ONEMOCNENI	1	1	1.000	0.013
102	SVORNOST	1	1	5.000	0.003
103	RITUAL	1	1	5.000	0.003
104	KULTURA	1	1	1.000	0.013
105	DEJINY	1	1	2.000	0.011
106	ODHODLANI	1	1	5.000	0.003
107	CLOVEK	1	1	1.000	0.013
108	VZKRISENI	1	1	5.000	0.003
109	IZOLACE	1	1	3.000	0.008
110	NEZDOLNOST	1	1	4.000	0.005
111	VYJIMECNOST	1	1	5.000	0.003
112	ZBOZNY	1	1	2.000	0.011
113	HROMADENI	1	1	3.000	0.008
114	OSOBITY	1	1	3.000	0.008
115	ZASADOVY	1	1	4.000	0.005
116	SCHINDLER	1	1	1.000	0.013
117	SEZNAM	1	1	2.000	0.011
118	JIRI	1	1	3.000	0.008
119	CTVRT	1	1	3.000	0.008
120	KONFISKACE	1	1	4.000	0.005
121	BILDERBERG	1	1	1.000	0.013
122	NADVLADA	1	1	5.000	0.003
123	KONFLIKT	1	1	1.000	0.013
124	KRADEZ	1	1	3.000	0.008
125	NEPOCHOPENI	1	1	4.000	0.005
126	KORAN	1	1	1.000	0.013
127	MYSTICISMUS	1	1	3.000	0.008
128	SKRBLIK	1	1	1.000	0.013
129	MESITA	1	1	4.000	0.005
130	PRECIZNOST	1	1	4.000	0.007
131	NESMIRITELNOST	1	1	3.000	0.008
132	OMEZENOST	1	1	4.000	0.005
133	VYHLAZENI	1	1	2.000	0.011
134	TAJEMNI	1	1	4.000	0.005
135	FISCHER	1	1	7.000	0.003

136	ANTISEMITISMUS	1	1	7.000	0.005
137	ZIDOVSTVI	1	1	3.000	0.008
138	SVICEN	1	1	2.000	0.011
139	KABALA	1	1	5.000	0.011
140	MODLITBA	1	1	6.000	0.010
141	SHAKESPEARE	1	1	12.000	0.006
142	ROUCHO	1	1	13.000	0.005
143	DOPIS	1	1	14.000	0.005
144	NAREK	1	1	16.000	0.003
145	SVITEK	1	1	20.000	0.001
146	SKRT	1	1	3.000	0.008
147	HISTORIE	1	1	4.000	0.005
148	PRAVNIK	1	1	5.000	0.003
149	NOSTALGIE	1	1	5.000	0.003
150	HAJZL	1	1	1.000	0.013
151	SPOLEK	1	1	3.000	0.008
152	SOULET	1	1	5.000	0.003
153	MIKVE	1	1	4.000	0.005
154	SERIALY	1	1	5.000	0.003
155	USPESNOST	1	1	1.000	0.013
156	INTEGRANCE	1	1	2.000	0.011
157	SOUDRZNOST	1	1	5.000	0.003
158	LOKNY	1	1	5.000	0.003
159	KOCOvani	1	1	4.000	0.005
160	TVRDOST	1	1	5.000	0.003
161	UCETNI	1	1	5.000	0.006
162	VYKUK	1	1	1.000	0.013
163	CHAMTIVEC	1	1	2.000	0.011
164	OBET	1	1	4.000	0.005
165	HAMIZNOST	1	1	4.000	0.005
Total/Average:		419	5.513		

Tabulka 6. Pojem Slovák

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	SOUSED	25	33	1.800	0.283
2	TATRY	23	30	3.696	0.175
3	BRATR	20	26	2.000	0.214
4	HALUSKY	14	18	3.571	0.100
5	EURO	12	16	3.750	0.068
6	ALKOHOL	10	13	4.500	0.070
7	BRATISLAVA	10	13	4.800	0.059
8	HOKEJ	10	13	2.500	0.094
9	CESKOSLOVENSKO	8	11	3.625	0.055
10	SLOVENSTINA	7	9	3.286	0.050
11	CIKAN	7	9	3.571	0.053
12	JAZYK	7	9	2.857	0.063
13	STUDENT	6	8	3.167	0.048
14	BOROVICKA	6	8	2.833	0.050
15	KAMARAD	5	7	2.600	0.045
16	BACA	5	7	4.200	0.030
17	KORBACIK	5	7	3.400	0.034
18	BRYNZA	4	5	4.250	0.026
19	HORY	4	5	4.750	0.029
20	JANOSIK	4	5	6.000	0.019
21	PRIBUZNI	4	5	2.250	0.039
22	SYR	4	5	7.000	0.022
23	SPROSTY	3	4	2.333	0.029
24	PRATELSKY	3	4	3.333	0.021
25	OPILY	3	4	2.333	0.029
26	CHUDACI	3	4	5.000	0.016
27	PRACOVITOST	3	4	2.000	0.033
28	KONFLIKT	3	4	4.000	0.017
29	SLOVAN	3	4	4.333	0.018
30	MECIAR	3	4	4.333	0.019
31	NACIONALISTA	3	4	2.333	0.029
32	FEDERACE	3	4	3.667	0.023
33	HRANICE	3	4	4.000	0.018
34	CIZI	2	3	3.000	0.014
35	VYCHOD	2	3	1.500	0.024
36	HLUPACI	2	3	4.000	0.014
37	HOLKY	2	3	4.500	0.008
38	SPOJENCI	2	3	3.500	0.013
39	VINO	2	3	2.500	0.018
40	NEVYCHOVANY	2	3	2.500	0.018
41	COBOL	2	3	1.500	0.024
42	FICO	2	3	4.500	0.008
43	NACKOVE	2	3	5.500	0.008

44	PRISTEHOVALEC	2	3	3.500	0.014
45	HYMNA	2	3	2.500	0.018
46	DRZY	2	3	2.000	0.021
47	OVCE	2	3	7.000	0.012
48	SLIVOVICE	2	3	3.000	0.014
49	VESELY	2	3	4.000	0.011
50	HRDOST	2	3	2.500	0.018
51	VESNICAN	2	3	3.000	0.016
52	KOLEGA	2	3	1.500	0.024
53	MADAR	2	3	5.000	0.015
54	BURAN	2	3	2.500	0.018
55	NESROZUMITELNOST	2	3	1.500	0.024
56	VODKA	1	1	4.000	0.005
57	RELAX	1	1	4.000	0.005
58	HABOVKA	1	1	5.000	0.003
59	CUCORIEDKA	1	1	4.000	0.005
60	KRASA	1	1	4.000	0.005
61	PARTY	1	1	4.000	0.005
62	NEINTELIGENTNI	1	1	1.000	0.013
63	SALAS	1	1	5.000	0.003
64	PREDCI	1	1	2.000	0.011
65	ROZDELENI	1	1	5.000	0.003
66	ZVYHODNOVANY	1	1	3.000	0.008
67	PALENKA	1	1	1.000	0.013
68	DOVOLENA	1	1	2.000	0.011
69	DEJINY	1	1	2.000	0.011
70	KROJE	1	1	4.000	0.005
71	KOKOS	1	1	1.000	0.013
72	PRETVARKA	1	1	5.000	0.003
73	AROGANTNI	1	1	4.000	0.005
74	HARMONIKA	1	1	3.000	0.008
75	PROTEZOVANY	1	1	1.000	0.013
76	CHTIVY	1	1	4.000	0.005
77	VERICI	1	1	4.000	0.005
78	VYSLOVNOST	1	1	2.000	0.011
79	OTRAVOVE	1	1	4.000	0.005
80	VLAK	1	1	3.000	0.008
81	BRNO	1	1	2.000	0.011
82	KRADE	1	1	5.000	0.003
83	NASILNIK	1	1	5.000	0.003
84	OTEVRENY	1	1	2.000	0.011
85	KOCOVINA	1	1	5.000	0.003
86	RVAC	1	1	2.000	0.011
87	FASISMUS	1	1	4.000	0.005
88	UBYTOVNA	1	1	2.000	0.011
89	NESYMPATICKY	1	1	4.000	0.008

90	KOLACE	1	1	2.000	0.011
91	NEPRACOVITY	1	1	3.000	0.008
92	NEPREJICI	1	1	4.000	0.005
93	ZAOSTALI	1	1	5.000	0.003
94	RODINA	1	1	1.000	0.013
95	DOBROSRDECNOST	1	1	4.000	0.005
96	PRIMITIVOVE	1	1	1.000	0.013
97	NEVZDELANCI	1	1	2.000	0.012
98	ZLODEJI	1	1	5.000	0.007
99	SEXY	1	1	5.000	0.007
100	SPOLUZACI	1	1	1.000	0.013
101	PRIJEMNI	1	1	4.000	0.007
102	ZAVISTIVI	1	1	3.000	0.008
103	NECIZINCI	1	1	6.000	0.002
104	CECH	1	1	1.000	0.013
105	HLASITY	1	1	1.000	0.013
106	PODRAZAK	1	1	2.000	0.011
107	SPORT	1	1	3.000	0.008
108	GASPAROVIC	1	1	4.000	0.005
109	VIRA	1	1	5.000	0.003
110	SUPERSTAR	1	1	1.000	0.013
111	PISMAK	1	1	2.000	0.011
112	MUZIKA	1	1	5.000	0.003
113	SEBESTREDNOST	1	1	1.000	0.013
114	POVRCHNOST	1	1	2.000	0.010
115	SPOLECNOST	1	1	3.000	0.007
116	ZAMESTNANY	1	1	2.000	0.011
117	MINIMUM	1	1	4.000	0.005
118	OKUPACE	1	1	1.000	0.013
119	BOX	1	1	2.000	0.011
120	POLITIKA	1	1	3.000	0.008
121	ZEMEDELSTVI	1	1	4.000	0.005
122	HUMOR	1	1	1.000	0.013
123	PROPOJENI	1	1	5.000	0.003
124	KOMUNIKATIVNI	1	1	5.000	0.004
125	UHERSKO	1	1	5.000	0.003
126	SPOLUOBCANE	1	1	5.000	0.003
127	NORMALNI	1	1	1.000	0.013
128	INTELIGENTNI	1	1	2.000	0.011
129	PRIZPUSOBIVY	1	1	5.000	0.003
130	NESCHOPNOST	1	1	2.000	0.011
131	NAMYSLENOST	1	1	3.000	0.008
132	POVYSENOST	1	1	4.000	0.005
133	PLT	1	1	3.000	0.008
134	KARLOVKA	1	1	4.000	0.005
135	ZUBAR	1	1	4.000	0.003

136	KATOLIK	1	1	2.000	0.011
137	ZTRATA	1	1	3.000	0.008
138	PRIZVUK	1	1	5.000	0.003
139	OPICE	1	1	1.000	0.013
140	RYTMUS	1	1	2.000	0.011
141	LAKATOS	1	1	3.000	0.008
142	LAZNE	1	1	5.000	0.003
143	AFEKTOVANOST	1	1	3.000	0.008
144	1992	1	1	4.000	0.005
145	EMOTIVNOST	1	1	5.000	0.003
146	SLOVENSTVI	1	1	5.000	0.004
147	FOTBAL	1	1	2.000	0.012
148	REVOLUCE	1	1	3.000	0.012
149	KORYTNACKA	1	1	7.000	0.009
150	PUPAVA	1	1	8.000	0.008
151	SEKERA	1	1	12.000	0.006
152	VATRA	1	1	13.000	0.005
153	TANEC	1	1	14.000	0.004
154	DEVIN	1	1	16.000	0.003
155	DOBYTEK	1	1	3.000	0.008
156	DIVOCINA	1	1	4.000	0.005
157	LHOSTEJNOST	1	1	4.000	0.005
158	DLAZDIC	1	1	4.000	0.005
159	HORALOVE	1	1	2.000	0.011
160	RIVALITA	1	1	4.000	0.005
161	HISTORIE	1	1	4.000	0.005
162	CHYTRY	1	1	4.000	0.005
163	NAPOMOCNY	1	1	5.000	0.003
164	ELEKTRONIKA	1	1	3.000	0.008
165	DUKLA	1	1	5.000	0.003
166	KOSICE	1	1	4.000	0.005
167	FATRA	1	1	5.000	0.003
168	BEZPROBLEMOVOST	1	1	2.000	0.011
169	MINULOST	1	1	3.000	0.008
170	SOUZITI	1	1	4.000	0.005
171	STHOVANI	1	1	5.000	0.003
172	PODOBNY	1	1	2.000	0.011
173	ODTRZENI	1	1	3.000	0.008
174	NEUTESENOST	1	1	4.000	0.007
175	AGRESOR	1	1	2.000	0.011
176	LOPATA	1	1	3.000	0.008
177	DRATENIK	1	1	5.000	0.003
178	BAJKAR	1	1	2.000	0.011
179	PRUDAS	1	1	5.000	0.003
Total/Average:		401	5.276		

Tabulka 7. Pojem Menšina

	ITEM	FREQUENCY	RESP PCT	AVG RANK	Smith's S
1	CIKANI	17	22	2.294	0.168
2	UTISK	13	17	2.538	0.118
3	PROBLEM	11	14	3.091	0.092
4	NEPRIZPUSOBIVOST	9	12	3.444	0.082
5	DISKRIMINACE	8	11	2.750	0.076
6	IMIGRANTI	8	11	5.250	0.051
7	ETNIKUM	8	11	4.125	0.047
8	SKUPINA	7	9	2.000	0.074
9	ODLISNOST	7	9	2.714	0.065
10	JAZYK	7	9	4.000	0.041
11	VIETNAMCI	6	8	2.500	0.059
12	PRISTEHOVALCI	6	8	2.667	0.053
13	PRAVA	6	8	5.000	0.035
14	TRADICE	5	7	3.800	0.028
15	VETSINA	5	7	2.200	0.050
16	CIZINCI	5	7	2.400	0.050
17	KULTURA	5	7	4.400	0.024
18	RASISMUS	5	7	3.000	0.040
19	CHUDY	5	7	3.000	0.042
20	PENIZE	4	5	6.000	0.029
21	CESI	4	5	1.250	0.050
22	DAVKY	4	5	4.750	0.023
23	GHETTO	4	5	2.000	0.042
24	UZAVRENOST	4	5	3.000	0.032
25	UKRAJINCI	4	5	2.750	0.036
26	KOMUNITA	4	5	3.500	0.030
27	MULTIKULTURALISMUS	4	5	2.500	0.037
28	KRIMINALITA	4	5	3.250	0.029
29	NAROD	4	5	3.250	0.033
30	MINORITA	4	5	3.000	0.032
31	HRDOST	3	4	4.000	0.016
32	RODINA	3	4	4.000	0.015
33	SOUDRZNOST	3	4	3.333	0.025
34	ROZDIL	3	4	2.333	0.028
35	POMOC	3	4	4.667	0.012
36	PREDSUDKY	3	4	1.667	0.034
37	XENOFOBIE	3	4	3.333	0.021
38	SIKANA	3	4	1.667	0.034
39	JINAKOST	3	4	4.000	0.017
40	KONFLIKTY	3	4	4.333	0.015
41	SOCIALKA	3	4	4.333	0.013
42	LIDI	2	3	1.000	0.026
43	RASA	2	3	2.000	0.021

44	RUSOVE	2	3	4.500	0.014
45	ZVYK	2	3	4.000	0.012
46	MALA	2	3	2.500	0.018
47	ZVYHODNOVANA	2	3	4.500	0.008
48	NESPOKOJENOST	2	3	2.500	0.018
49	HOMOSEXUALOVE	2	3	4.000	0.012
50	NASILI	2	3	8.000	0.013
51	NESPRAVEDLNOST	2	3	2.500	0.018
52	ZAKONY	2	3	4.000	0.011
53	NEROVNOPRAVNOST	2	3	3.500	0.013
54	NABOZENSTVI	2	3	4.000	0.014
55	INTEGRACE	2	3	2.000	0.023
56	SLOVACI	2	3	2.500	0.018
57	NADVLADA	2	3	3.000	0.017
58	STAT	2	3	3.500	0.013
59	STRACH	2	3	3.500	0.013
60	UBYTOVNA	2	3	3.500	0.013
61	NEPOKOJE	2	3	3.500	0.015
62	PARAZITI	2	3	1.500	0.024
63	ZNEVYHODNENI	2	3	3.500	0.013
64	ZAVISLOST	2	3	4.000	0.011
65	NEAUTONOMNI	1	1	2.000	0.011
66	VLASTENEC	1	1	4.000	0.005
67	MEDIA	1	1	3.000	0.009
68	MARGINALITA	1	1	1.000	0.013
69	ZATEZ	1	1	3.000	0.004
70	PLAC	1	1	3.000	0.008
71	NEMAKACENKA	1	1	2.000	0.009
72	RADOBYUBOZACI	1	1	1.000	0.013
73	NEROVNOST	1	1	2.000	0.011
74	NENAVIST	1	1	4.000	0.005
75	SMICH	1	1	2.000	0.011
76	OMEZOVANI	1	1	4.000	0.005
77	CMOUDI	1	1	1.000	0.013
78	INDIVIDUALITA	1	1	6.000	0.002
79	SPINY	1	1	2.000	0.011
80	VEK	1	1	5.000	0.003
81	OSOBITA	1	1	2.000	0.011
82	ALKOHOL	1	1	1.000	0.013
83	VZDELANI	1	1	1.000	0.013
84	ZEME	1	1	2.000	0.011
85	BEZPRACE	1	1	5.000	0.003
86	BYDLENI	1	1	4.000	0.005
87	PROTESTUJICI	1	1	4.000	0.005
88	POJEM	1	1	3.000	0.008
89	OPOVRZENI	1	1	2.000	0.011

90	RADIKALOVE	1	1	2.000	0.011
91	BILY	1	1	1.000	0.013
92	ZLUTY	1	1	2.000	0.011
93	CERNY	1	1	3.000	0.009
94	OBOHACENI	1	1	7.000	0.002
95	BOHATY	1	1	5.000	0.006
96	ZDRAVY	1	1	6.000	0.004
97	NEMOCNY	1	1	7.000	0.002
98	VYJIMECNOST	1	1	2.000	0.011
99	TRPELIVOST	1	1	1.000	0.013
100	VYTRVALOST	1	1	4.000	0.005
101	REK	1	1	2.000	0.011
102	EXIL	1	1	3.000	0.008
103	SMRT	1	1	5.000	0.003
104	PRESILA	1	1	1.000	0.013
105	OKRAJ	1	1	2.000	0.011
106	ODSUN	1	1	4.000	0.005
107	MNOHOCETNA	1	1	1.000	0.013
108	NEPRODUKTIVNI	1	1	2.000	0.011
109	SVOJE	1	1	5.000	0.006
110	PRACE	1	1	3.000	0.008
111	OBCAN	1	1	3.000	0.008
112	NEOCHOTA	1	1	4.000	0.007
113	PODVODY	1	1	5.000	0.004
114	UPREDNOSTNOVANI	1	1	6.000	0.002
115	NEZAJEM	1	1	4.000	0.005
116	STEREOTYP	1	1	2.000	0.011
117	NEOBJEKTIVNOST	1	1	3.000	0.009
118	RITUALY	1	1	4.000	0.008
119	HIERARCHIE	1	1	5.000	0.006
120	HITLER	1	1	1.000	0.013
121	VOUSY	1	1	3.000	0.008
122	JARMULKA	1	1	4.000	0.005
123	KONCENTRAK	1	1	5.000	0.003
124	OBHAJOBA	1	1	1.000	0.013
125	SPOLUPRACE	1	1	3.000	0.009
126	VYZVA	1	1	6.000	0.002
127	LUZICE	1	1	1.000	0.013
128	LAPLAND	1	1	2.000	0.011
129	SAMOSTATNOST	1	1	4.000	0.005
130	SPOLECNOST	1	1	1.000	0.013
131	POHLAVI	1	1	4.000	0.005
132	SEMKNUTOST	1	1	1.000	0.013
133	DVOJSMYSLNA	1	1	1.000	0.013
134	NEZAMESTNANI	1	1	2.000	0.011
135	BEZPRAVI	1	1	5.000	0.003

136	ORGANIZACE	1	1	4.000	0.005
137	PROPAGACE	1	1	5.000	0.003
138	NAPETI	1	1	4.000	0.005
139	UBLIZENA	1	1	3.000	0.008
140	NAROKY	1	1	2.000	0.011
141	CHRANENA	1	1	5.000	0.003
142	LESBY	1	1	5.000	0.004
143	ZIDI	1	1	6.000	0.002
144	POSMECH	1	1	3.000	0.008
145	LEVNE	1	1	2.000	0.011
146	GANGY	1	1	3.000	0.009
147	MAFIE	1	1	4.000	0.008
148	INTELIGENCE	1	1	5.000	0.006
149	DANE	1	1	7.000	0.002
150	POTLACOVANI	1	1	5.000	0.003
151	ZNEUZIVANI	1	1	2.000	0.011
152	VYMLUVY	1	1	3.000	0.008
153	ANTROPOLOGIE	1	1	1.000	0.013
154	PRAHA	1	1	5.000	0.003
155	POTENCIAL	1	1	5.000	0.003
156	KRIZE	1	1	2.000	0.011
157	PRIZPUSOBENI	1	1	4.000	0.008
158	NEDOROZUMENI	1	1	3.000	0.008
159	NEPOROZUMENI	1	1	4.000	0.005
160	NADEJE	1	1	5.000	0.003
161	DRAHA	1	1	7.000	0.002
162	VYJIMKY	1	1	4.000	0.005
163	PROCENTA	1	1	5.000	0.003
164	NEZACLENITELNOST	1	1	3.000	0.007
165	POSPOLITOST	1	1	4.000	0.003
166	NEMCI	1	1	5.000	0.003
167	DEMONSTRACE	1	1	7.000	0.009
168	SMRAD	1	1	8.000	0.008
169	HLUK	1	1	9.000	0.008
170	SVOBODA	1	1	12.000	0.006
171	LOUPEZ	1	1	14.000	0.004
172	KRADEZ	1	1	15.000	0.003
173	ZBRAN	1	1	17.000	0.002
174	EMIGRACE	1	1	18.000	0.001
175	VTIPY	1	1	4.000	0.005
176	NADHLED	1	1	5.000	0.003
177	VYHODY	1	1	2.000	0.011
178	STHOVANI	1	1	4.000	0.005
179	KRITIKA	1	1	3.000	0.009
180	NACIONALISMUS	1	1	5.000	0.004
181	ZAMESTNANI	1	1	5.000	0.003

182	CITENI	1	1	5.000	0.003
183	HNEDOCESI	1	1	1.000	0.013
184	CINANI	1	1	3.000	0.008
185	ASIATE	1	1	4.000	0.005
186	ARAB	1	1	4.000	0.005
187	USURPATORI	1	1	1.000	0.013
188	FRANCIE	1	1	2.000	0.011
189	DOMINANCE	1	1	4.000	0.005
190	SOCIALNO	1	1	5.000	0.003
191	NARODNOSTNI	1	1	3.000	0.008
192	DEMOKRACIE	1	1	1.000	0.013
193	NAHLAS	1	1	5.000	0.003
194	KOCOVANI	1	1	4.000	0.005
195	ZLOCINY	1	1	2.000	0.011
196	NEBEZPECI	1	1	3.000	0.008
197	SEGREGACE	1	1	4.000	0.005
198	DEPORTACE	1	1	5.000	0.003
199	NESVOBODA	1	1	4.000	0.005
200	KROJ	1	1	5.000	0.003
201	NEZISKOVKA	1	1	1.000	0.013
202	VYUKA	1	1	3.000	0.008
203	EU	1	1	5.000	0.003
204	NECITELNA	1	1	3.000	0.008
205	FOLKLOR	1	1	5.000	0.003
Total/Average:		407	5.355		